

finunt, inde luto ex figlina terra, & aqua subacta dilu-
tore, metæ latam basim inducunt, & loriam latam,
duorum triumve digitorum faciunt, quæ crusta ubi a-
ruerit, demum & nova superinducitur, bis terve repe-
runt, quousque probe coopertum cognoverint. Modum
quo purius redditur, tradunt adversariorum auctores
hunc, in cortinam seu ahenum, sacchari Thomæi; vel
alterius, quantum volunt immittunt. lixivii fortis sola ex
calce viva parati, iustum modum, & quod ebullitioni, &
despumationi susceptorum sit, affundunt, tum agitatio-
ne, scopulisque spumas tumidas multorum albuminum
ovorum sensim affundunt, vicissim despumando, & rur-
sum instillando, donec situlam plenam mellea & fordi-
diore pinguedine, despumando exemerint. Tunc probe
limpidum & fulvum factum syrupum, lixivio nondum
absumpto transmittunt per cilicium, colum, vel stamen,
quo inibi festucas quisquiliasq; relinquunt. tum ferveat
denuo, donec expirarit in vaporem lixivium. quod si (ut
fere fit) fervens saccharū impetu, artifice invito, labrum
effusione, & ebullitione superet, non aquam; (nam sic,
ut illi loquuntur, decoqueretur, recrudesceret) sed
butyri momentum illico addunt, atque actu tum resident
undantes spumæ. jam è syrupo ad duritiem excoctum
saccharum in nolas, infundibulave figlina vasa (Veneti
ænea) quibus subtus in angustiore loco inest foraminu-
lum, prius fontana imbutas, saccharo adhuc calente,
opplent, eodem obturato foraminulo, reconduntque
primo cella, aut hypocaufto sicciore, tepidioreque cum
induruerit, metæ ordine dispositæ latiore basim indu-
cunt, luto ex figlina fusca aut pulla terra & aqua calida
subacta dilutiore, loriam latam duorum triumve digito-
rum; quæ crusta ubi partim loci, partim sacchari tepo-
re sicco & bibaci aruerit, demetitur, nova apponitur: id
bis terve repetunt: sed singula in mutatione fusi mucro-
nem in foraminulum immittunt, ut facilius effluat crassa-
mentum pinguius & sordidius, quod syrupum vulgo vo-
cant. postremo bis aut ter ex metis erutum fontana
liquefaciunt, rursusque in metas infuso, referant sub-
tus foramen, superneque lutum addunt cujusmodi dixi-
mus. Saccharum dividimus in concretum & molle, con-
cretum in pyramidale, miscellaneum, cantum, & peni-
dium. Pyramidale in Maderense, Canarium, finale, Mel-
lissium, & Thomæum. Maderense nomen accepit ab in-
sula Madera, in qua plurimum reperitur, & ex Lusita-
nia in alias regiones affertur in metis, id præ cæteris lau-
datur, & ad confectiones propter insignem suavitatem
expetitur. Canarium vocatur à Canaria, inter Ameri-
cam sive novum orbem & Africam sita, insula etiâ in hac
copiosissime cogitur; candore, soliditate, puritate Tho-
mæum & Mellissium superans. Laudatur in hoc genere
albissimum, siccissimum, minimè lentum, sed quod per-
cussum malleo, in solidissima dissilit fragmenta, quodq;
liquidum redditum, & despumatum, aqueam habet lim-
pitudine ac puritatem. portatur in metas conglobatum.
Finali nomen impositum, quod finem consecutum sit, ex-
tremamque ac summam puritatem habeat. Arte enim
nulla albidius puriusve reddi potest. Conficitur è Cana-
rio, præstantissimum est, quod inter cætera albedine, pu-
ritate, limpiditate, splendore, siccitate emicat. Canarium
vincit, quod ad confectiones præstet & præ cæteris præ-
feratur. Mellissium saccharum à Melita insula maris me-
diterranei, alii à Meli Indiæ occidentalis portari conten-
dunt; quorum opinio probabilior. Simile quidem est
Canario, sed huic candore cedit; finali ab aliquibus ta-
men præfertur, in cibis expetitur, unde cibalis sacchari
nomen obtinuit. elige quod tam foris quam intus album
est, quod si intus subrumum fuerit, pro certo habeto, spu-
ma sua intus commixta adulteratum esse. Thomæum ab
insula Divi Thomæ, ubi plurimum præparatur, nomen
fortitur, Practici rubrum appellant saccharum, & igno-
bilissimum est, foris quidem albidum, vel in fluvium ver-
gens, in mediis vero metis, præfertim autè in summitate,
subrumum cernitur. quod in eo albū, facile friatur. contra
ruffum propter lentorem, pinguemque densitatem friari
nequit: cum resolvitur ruffescit, & plurimam spumam
excernit, cum rursus ad soliditatem coquitur, diu retinere
illam non potest, sed propter pinguem melli vicini-
um humorem semper humidum observatur; idcirco
eo mellis loco utuntur, ex eoque conficiuntur serapia,
conservæ, antidota; clysteribus non malè additur, quip-
pe majori abstergendi vi præditum. præfertur pingue,
albidius ac denfum, ipso finali salubrius est, adulteratur
etiâ spuma propria admista intus pyramidalibus, frau-
dem fusca rubedo detegit. quandoque hoc saccharum

lixivio eo modo quo Canarium depuratur. Candidius
quidem fit, sed nunquam satis siccum, solidumque red-
ditur aut durefcit. quodque albidius est, plus amyli con-
tinet, quod impostores in depurando admiscunt, parvis
metis infundunt, cæruleaque involvunt papyro. Miscel-
laneum saccharum quod vocatur, prædictorum gene-
rum sunt fragmenta, quæ simul collecta in dolis adve-
hantur, hoc ut plurimum ad syruporum confectionem,
quandoque in cibis utuntur. Saccharaceum vel saccha-
rinum mæl, liquido mollique syrupo vel melli non dif-
fimile est, quale semper remanet, nihilque aliud est quam
spuma sacchari in concoctione congregata, quod ex re-
gionibus in quibus saccharū præparatur in dolis adfer-
tur. minorique pretio emitur. Hoc, nisi aliquando adul-
teratum foret, mellis vicè præstaret, ex insula Madera in
Lusitaniam, non raro etiam Amstelodamum defertur, ex
hac placentalæ, popularibus hominibus gratæ, parantur.
Cantum vel cantium, sic enim apud Myrepsum sect. I.
antidot. 35. & 94. legitur, ῥόδου, σάκχαρι κήνη. Fru-
stra interpres κήνη restituit. est enim corruptus Nico-
lai codex. Barbari sunt qui saccharum candi vel candi-
dum vocant, à candore non habet nomen, ut nec ab in-
sula Creta quam Candiam vocant. Κάνη vel κήνη, ut a-
pud Myrepsum legitur, Græci Barbari vocarunt, quod
angulosum sit, & cum frangitur, in partes semper dissi-
liat angulatas, id Græci recentiores κήνη & κήνητον vocant.
Glossæ Græco-Barbaræ συνδλωρὸς λίδου ἢ ῥοῦ στυ-
γλωπὴ πύργου, ἢ κήνητον, ἢ τοὶ ἔργου, ὅπου ἔχει τὰς ἀκρὰς ἀκ-
δοτὰς καὶ ἡκιστομέτρους. Ad eundem modum cyperum quod
cauliculos ferat angulatos κήνητον κήνητον vocarunt. Deme-
trius Constantinopolitanus hieracosophii libr. I. cap. 3.
γλωσσὴν μέλαιναν, τὰς ἐν τῇ ῥίζῃ ἰλαίαις μέλαινας, εἰς τὴν οὐρανὸν
πύργου δεικνύσασα ἢ ἐνδύσασα, τὰς περὶ κήνητον κήνητον, lingua nigra
in naribus eleas (quid sit nescio, videtur tubercula quæ-
dam significare, quæ in naribus reperiuntur; examinaret
illi, qui accipitres colunt.) in cauda tredecim aut undecim
pennæ, pedes angulares, sive angulato calamo similes. Bel-
gis Candius vel Cantius vocatur, quod ex multis parti-
bus angulatis ac crystallinis glaciem mentientibus con-
stet. Frustra ergo pro Κάνη, κήνη restituit. Semper
& constanter Græci-Barbari κήνητον scribunt. Auctor quī
de avibus libellum scripsit, cui titulus, ὀρνιθοσέλιον καὶ δόξα
ζαχάρου ἑ ἀοιδίου βασιλέως κυρίου Μιχαήλ. Hic capite, ἑ
δοξήματα de apostemate. καὶ μὴ ἔργου ἰκανῶς χαίνας πάλαι
αὐτὸ καὶ βάλαι κήνητον, ἰσοποσῶν ἑ ἀλατῶν. Post tempus aliquot
iterum capite ipsum, ἑ exhibe cantium simile salis, (concreto
ac in massam redacto) Idem cap. ἐπὶ βλάπτου ὀρνιθίου, de la-
sa ave. Καίτοι αὐτὸ ἰνα πῆ νερόν, καὶ ἰκθὺν χαίνας αὐτὸ καὶ βάλαι
κήνητον κήνητον δύο, τὸ κήνη ἢ ἰκθὺν ὅπου φάσκει μίγξασθαι, ἑ
πάλαι κήνητον εἰς τὸ νερόν. Depono ipsum, ut bibat aquam, de-
inceps capite ipsum ἑ exhibe cantii particulas duas, singule
sint salis magnitudine, postea depono ad aquam. Νερόν Græ-
cis Barbaris aqua. Glossæ ὕδωρ ἔργου καὶ συζακτῶν νερόν, συζα-
κτῶν, καὶ συζακτῶν. Sæpè hac voce utitur Nicolaus lib. de
drosatis cap. 52. νεροκράδαμα νεροκράδαμα. Ad hunc locum
Doctiff. interpres; Græce est νεροκράδαμα, κήνητον, Græcis
nasturtiū significat; cur adjecerit νεροκράδαμα nequeo. Pau-
lo post etiam νεροκράδαμα dixit. Forte pro radice νεροκράδαμα
usurpavit, quum νεροκράδαμα Græcis idem quod inferior sit. Ne-
ροκράδαμα, itaque videtur idem quod inferiorem partem, hoc
est, radicem apii significare. vel certe, νερόν pro νεροκράδαμα
dixit, ut νεροκράδαμα illi sint recentia nasturtia. Et hæc sententia
magis mihi arridet, tamen in re nobis non planè comperta,
nihil affirmare volumus. Hactenus interpres. Omnino fa-
rendum, νεροκράδαμα Græcis partem inferiorem significare.
Hesychius, νεροκράδαμα, ἢ νεροκράδαμα, κατώτερος κα-
τώτερος. Νερόν pro νεροκράδαμα poni, non memini me observa-
re. Neutrum apud orneosophii auctorem locum habere
potest, ἢ καὶ πῆ νερόν liquidum quoddam oportet, soli-
dum enim πῆ νερόν bibi nequit. Νερόν, ut dixi, aquam signi-
ficat. Νεροκράδαμα, νεροκράδαμα ergo expone nasturtium a-
quaticum & apium aquaticum. Idem Myrepsus sect. I.
antidoto quingentesimo. Ἀντίδοτον ἢ νεροκράδαμα λαμπρὸν ἄγρου
βίτου, νεροκράδαμα νερόν τῆς ζωῆς. antidotus Latinis aqua vita di-
cta, Græcis νερον ζωῆς. Ad hunc locum idem Interpres.
Nicolai codex habet, νεροκράδαμα λαμπρὸν αἰούρα βίτου. Hac vere
loquendi formula etiam in aliis compositionibus utitur: ita
tamen, ut pro αἰούρα scribatur ἄγρου, interdum ἰούρα. Quid ve-
ro per hanc vocem depravatam sit intelligendum, nemo fa-
cile divinabit: suspitio tamen est, hanc compositionem Latine
dictam esse jugem vitam, propter mirificam in conservan-
da sanitate, adeoque vita, efficaciam; ut ἰούρα, sit vox
corruptè scripta, pro ἰούρα. Quod si Græcam vocem νερόν in-
tellexisset, extra omnem controversiam scribendum dixisset,
λαμπρὸν ἄγρου βίτου, Latine aqua vita, hoc enim Græca verba

νίαν ζώνης sonant. Auctor Hippocratices cap. 64. ἐξ ὑπερμε-
 νος τὸ νίαν σὺ τῷ νίαν, exhibe bibendum nitrum cum aqua.
 Alii νηθῶν dixerunt. Suidas, μέγιστος θελάσσιος κήχλος (scribe
 κήχλος) ἐκ τῆς νίαν, νήτω τὸ κηλύμενον, πρὸς ἰχθῆς, καὶ πρὸς μυχῆς
 ὡς Δυήφρονι ὁ κήχλος ἢ κήχλος. ex eodem νίαν, quod nato
 designat, νηθῶν & νηθῶν, pro quo & νηθῶν dixerunt. Hesy-
 chius νηθῶν, σάρον, κρημῶν, πληρομῶν ὑζόν. Idem νάρη (sic
 scribe, vulgo νάρη) ὑλάδης, σήμεφτος τόπος & κήχλος, καὶ ἰδυπαίδη,
 καὶ ὄρειος (scribe ταπεινός) τόπος sylvestris, frondosus, cavus,
 aqueus, humilis locus. Νηθῶν igitur aqua. Corrige & alium
 ejusdem Nicolai locum. sect. I. antid. d. v. ἐξ ὑπερκαμ-
 πούζας, scribe, καὶ νηθῶν σκαμπίούζας. cum aqua tussilaginis.
 Interpres; Quid autem illi vox νηθῶν, quæ haud dubie cor-
 rupta est, significet, scire non possum. pro καμπίούζας vero le-
 gendum erit σκαμπίούζας. Ita enim appellat tussilaginem,
 vel, ut hodie officina vocant, unguam caballinam. Igno-
 rat quid νηθῶν; Sed de hac voce satis, redeo ad κάρνον, quod
 malè saccharum candum vel candidum vocant; rectius
 κάρνον vel κάρνον restituissent, quod oculi angulum repræ-
 senter. κάρνος oculi angulus, birquus. Aristoteles οἷς ἀν-
 σιν οἱ κάρνοι μακροί, κωκῆθους σημεῖον, quibus oculorum angulis
 longi, eos male moratos esse significat. Κάρνος Hefychius or-
 bem oculi exponit κάρνος ὁ τὸ ὀφθαλμοῦ κύκλος, oculi orbis
 cristallinus. Angulatæ & crystallinæ partes sacchari can-
 ti oculi orbem non malè referunt: sed inde non puto ha-
 bere nomen. Ab albedine saltem non habet: nec enim
 omne saccharum tantum album, nec quod album est,
 cætera candore vincit. Falluntur quoque, qui saccharum
 tantum tabaxir vel tabarreth (de barbara voce non di-
 sputo) Arabum putant; tantum arte tantum paratur.
 Tabaxir arti nihil debet. in ipsa enim harundine concre-
 tum colligitur, ut supra diximus. Cantum hoc ferè mo-
 do conficitur: optimæ notæ sive finalis sacchari accipiunt
 viginti vel triginta libras, pauca aqua fontana addita, ut
 liquefcat, nam in aqua multa si bulliat, flavesceret, &
 quia parum aquæ inest, illico in crassum abit syrupum:
 tunc arundinaceos bacillos, aut ridicas pusillas, quas
 prius cancellatim, decussatimque ad ollæ imum, & la-
 tera aptarint, versa saccharo syrupove calente, & vas
 paulo superius quam medio tenus, opplente, multum
 involutum bombace densa, vascula, aut officina calefa-
 cta reponunt super asserē, post semimensē, aut viginti
 dies aperiant os, & nondum concretum syrupum prius
 effundunt, repente affusa calida, ad syrupi eluendam pin-
 guedinem. qua denuo & illico effusa, reponunt calidio-
 re, aut quovis alio loco: effractoque eodem die aut
 biduo vase, pellucidi candoris crystallinas bacillis agge-
 stas habent glebas, multo durissimas, quas citius ures,
 quam liquefacies igni, nisi liquore addito. Cantum du-
 plex est; aliud crystallo simile, ideoque crystallinum di-
 ctum, quod ex finali, ut dixi, saccharo paratur, cum ta-
 men rectius ex Maderensi, vel Canario conficiatur. Fi-
 nale enim à lixivio ex calce parato, decoctione aliam
 acquirit qualitatē, quare id quod ex Maderensi vel
 Canario fit, dulcius & candidius est. Alterum subruffum,
 quod nunquam clarum redditur, & ex Thomæo confici-
 tur. Unde fit, ut album præferatur, quod colore, sub-
 stantia, & viribus nativo respondeat. Tertium genus da-
 tur, purpureum violaceum, pulcherrimum quidem, æquè
 ac album pellucidum, nec minus utile. Quod sic paratur;
 Accipe finalis sacchari libras 6. liquefcat & bulliant
 quam fieri potest paucissima aqua, donec ad tabellati
 crassitiem deducatur. tunc affusis unciis 24. expressio-
 nis coactæ, compendiosæ & recens educatæ ex violis contu-

fis, aut potius violacea stillaticia (ne vires colorque de-
 leatur) decoquatur; ut accedat ad syrupi simplicis ac
 albi candi crassitiem. Et eodem loco, & modo paratur
 elegantissimum violaceum, dum saccharo percocto mis-
 cetur violarum dilutum, vel expressio purpurea, qualem
 diximus; addendo aliquot guttas succi limonum, vividiore
 colore, & lampidiore diaphano placebit. Saccharum pe-
 nidium ex pyramidalis, vel Thomæo conficitur, quando-
 que & ex miscellaneo. elige candidissimum, rarissimum,
 lucidissimum, quodque temperate calidum est.

Ὡς ἀκροντίος ἡρόδ. Nec ἀκροντίος legit Plinius nec hastas
 vertit: Verba hæc Plinii non ad arundinem, de qua
 Theophrastus agit, quamque ἐπίγειον dicit, pertinent, sed
 ad nastum calamum, quam Cassianus Bassus Indicum
 vocat. Sic ait; Quamquam præferuntur Indici, quorum a-
 lia quibusdam videtur natura, quando & hastarum vicem
 præbent, additis cuspidibus. Hæc inquam intelligi ne-
 queunt de arundine, quæ circa Acafinem amnem; sed de
 calamo, quo principes & seniores pro scipione utuntur.
 Hic Indicus dicitur, quod in India reperitur, & hastæ
 vicem præbere potest. Quæ sequuntur, de Indica harun-
 dine circa Acafinem amnem intelligi debent. Harundi-
 ni quidem Indica arborea amplitudo, &c. De crassitudi-
 ne & amplitudine supra satis dixi, quæ si rectè perpen-
 dantur, absurda omnino vulgata lectio. Quomodo enim
 tantæ magnitudinis & crassitudinis calamus jaculi vel
 hastæ vicem præbere possit non video. Iacula ex mino-
 ribus fiebant, Creticis, Belgicis, Italicis. Legit Plinius,
 ὡς ἀκροντίος ἡρόδ, ut navigiorū etiam vicem præstent. Sic
 credimus, singula internodia. Supra diximus, arundinem
 mambri adeo proceram & crassam, ut ex eo lembi ac
 navigia fiant, quibus in navigando Gange utuntur Indi.
 Talis navicula in horto medico Lugduno Batavo con-
 spicitur. Hunc verò usum ab arundine præstari, non tan-
 tum Plinius, sed Diodorus Siculus, Solinus & Mela te-
 stantur. Diodorus libr. 2. ubi de Indorum agit rege. καὶ
 ἀσπῆτον μὲν ἐκ τοῦ καλάμου κατασκευάσει πλοῖα ποταμῶν τιθρο-
 χίλια. ἢ γὰρ Ἰνδικῆ ὡς εἶπε τὸν ποταμὸν, καὶ τοὺς ἐλάδεις τόπους
 Φίρει καλάμου πλῆθος, ἢ τὸ πάχος ἐκείνου ἀνθρώπου ἐλά-
 δει. λέγεται δὲ καὶ τὰς ἐκ τούτων κατασκευασμένας ναῦς ἀσπῆτους
 καὶ πλοῦ ἡρόδαν ἐπαρκεῖν, οὗσης ἀσπῆτου τῶν τῆς ὕλης. Et pri-
 mum ex arundinibus 4. milia navigiorum construxit. nam
 India circa fluviōs & paludes magnam arundinis copia fert,
 cujus crassitiem homo non facile complectatur; ex hac mate-
 ria naves concinnatas eximium habere usum dicitur, quod
 carie scilicet non infestentur. Mela, arundinum fissa inter-
 nodia, velut lembi navitas binos, & quadam etiam ternos
 vehunt. Solinus. Quæ palustria sunt, arundinem creant
 ita crassam, ut fissis internodiis, lembi vice vectitet navitas
 tres. Plinius lib. 7. cap. 2. Arundines vero tanta proceri-
 tati, ut singula internodia alveo navigabili ternos interdum
 homines ferant.

Ἄπυς δὲ καλάμος. Plinius loco citato. Harundo omnis
 ex una stirpe, atque etiam recisa facundius surgit. radix
 natura vivax, geniculata & ipsa. Folia Indici tantum bre-
 viora, omnibus vero à nodo orsa, (vulgo nodosa orsa) com-
 plexu tenues per ambitum inducunt tunicas, atque à medio
 internodio cum plurimum desinunt vestire, procumbuntque.
 latera harundinis calamoque in rotunditatem bina, super no-
 dos alterno semper inguine, ut alterum ad dexteram fiat, al-
 terum superiore geniculo ad laevam per vices: inde exeunt ali-
 quando tami, qui sunt calami tenues. De arundinum cul-
 tura vide Columellam libr. 4. cap. 32.

Κ Ε Φ. ΙΓ. C A P. XIII.

De junco, & insulis fluitantibus in lacu Orchonio.

Κατάλοιπον ἢ εἰπὴν ὡς ἀπὸ τοῦ γένους τέτου
 ὄντι ἡ αὐτῆς τρία εἶδη, καθάπερ τινες Δαιρέσιν ὅτι
 ὄζυς ἢ ἀκαρπῶς, ὃν δὴ καλεῖσιν αἰτίνα. ἢ ὁ κάρπιμος,
 ὃν μελαγκρασιμὸν καλεῖσιν, Δα τὸ μέλανα τὸν
 καρπὸν ἔχειν παχύπρῶν ἢ ἴστρον ἢ σαρκωδέε-
 ρος. ἢ τρίτος τῶ μεγέθει ἢ τῆ παχύτητι ἢ εὐσαρκία
 Διφύρων, ὁ καλούμενος ὀλόχοινος. ἢ μὲν ἔν μελαγ-
 κρῶνις, αὐτῆς τις καθ' αὐτὴν. ὁ δ' ὄζυς ἢ ὀλόχοινος,

Restat ut de junco dicamus, utpote generi ei-
 dem annumerando: nam hic etiam inter a-
 quatica poni debet. Tria hujus genera sunt, ^{melancra-}
 ut nonnulli distinguunt: acutus, & sterilis, quem ^{nim quem}
 marem appellant: frugifer, quem atriferum vo- ^{atricipitem}
 citamus, quoniam semen nigrum ferat (crassior ^{vocitamus.}
 hic, atque carnosior) tertius, magnitudine, cras- ^{holoschoe-}
 sitate carnositateque insignis: † qui mariscus voca- ^{nos, id est,}
 tus est. Ex his † atrifer per se suo genere prove- ^{væjuncus}
 nit: acutus atque † mariscus eodem cespite exeunt. ^{vocatus est.}
^{† atriceps.} ^{holoschoe-}
^{nos.}

μεγαλκρῶ-
 in Scal.
 † Ald. Ger.
 τούτου, τούτων
 Copit.
 † καὶ τρίτος
 Ald. Bas.

αὐτοῦ καὶ
 χυρμαῖοι
 φέρονται.
 † φαίνεται.
 † κρημνίσσης
 Theod.
 † κάρπιμοι
 Const.
 † ὅλος Const.
 † γρημνίσσης
 Const.
 † ἐπιχασμοί-
 σος Theod.
 † ἀστερίσκου
 Const.
 † μακρῶν
 παχυτέρων δὲ
 πολὺ ὁ ἐξυ-
 γρησίων, αὐτῶν
 δὲ.
 † αἶμα. ὅτι
 αὐαίνονται.
 † εἶδη Theod.

ἐκ τοῦ αὐτοῦ φέρονται. ὁ καὶ ἄπορον † φαίνεται καὶ
 θυμαρὸν ἐνιδεῖν ὅλης † κρημνίσσης τῆς χροΐας. οἱ
 πολλοὶ γὰρ ἤσαν ἄκαρποι πεφυκέντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 κάρπιμοι δὲ ὀλίγοι. τούτο μὲν ἐν Ἰπσικαπέον. ἐλάτ-
 τους γὰρ ὅλως οἱ κάρπι. πρὸς γὰρ τὰ πλέγματα
 χρησιμώτερον ὁ ὀλόγιστος, διὰ τὸ σδρακῶδες καὶ μα-
 λακόν. κέρυον δὲ ἴσως ὁ κάρπιμοι, ἐξ αὐτῶν τῶν
 γρημνίσσης ἐξοιδήσας. καὶ περὶ ἀπὸ κρημνίσσης καὶ περ-
 ρισαχῶδες μίγξις. ἐφ' ὧν ἀκρῶν ὡς ἀπλαγίου
 τῶν τῶν ἀγγείων ἐχει ἐρογγυλότηας, ἡ Ἰπσικαζού-
 σος. ἐν τούτοις δὲ τὸ ἀπερμάτιον ἀκιδῶδες ἐστὶ μέλαν
 ἐκαστῶ, προσεμφερὲς τῶν τῶν ἰσπερίσκου. πλεῖν ἀμε-
 νλωτέρον. ῥίζαν δὲ ἔχει † μακρῶν καὶ παχυτέρων πο-
 λὺ τῶν σχοίνων. αὐτὴ δὲ ἀναίνεται καθ' ἑκαστὸν ἐνιαυ-
 τόν. εἴθ' ἐτέρω πάλιν διὰ τῆς κεφαλῆς τῶν σχοίνου κα-
 θίσταται. τούτο δὲ καὶ ἐν τῇ ὕψει φανερόν ἰδεῖν. τῶν μὲν,
 αὐας, τῶν δὲ, χλωρῆς καὶ διεμῶδες. ἡ δὲ κεφαλὴ
 ὁμοία τῇ τῶν κομμύων καὶ τῇ τῶν γηπέων, συμπεφυ-
 κῆν ὡς ἐκ πλεόνων εἰς αὐτό. καὶ πλατεῖα κατὰ τὴν
 ἔκστασι καλύφει ὑπερῆρα. συμβαίνει δὲ αὐτῶν ἰδίον Ἰπσικα-
 ζούσας ῥίζων εἶναι ἀναίνονται καθ' ἐνιαυτόν. καὶ ἡ τῶν
 ἀνωθεν πάλιν ἡ γένεσις. τῶν μὲν ἐν σχοίνων τοιαύτη τις
 φύσις. † ἡδὲ δὲ καὶ ὁ βᾶτος καὶ ὁ παλιούριος, ἐν-
 δροῦ πῶς ἐστὶν ἡ πάροδρος, κατὰ τὴν ἐνιαχῶ. φανερά †
 σχεδὸν καὶ αἱ τούτων διαφοραί. πρὸς ἀμφοῖν γὰρ εἴρη-
 ται πρὸς τὸν. τῶν δὲ νήσων τῶν πλοαδῶν τῶν ἐν Ὀρ-
 χομνῶ, τὰ μὲν μερῆτι παντοδαπὰ τυγχάνει τὸ δὲ
 μέγιστον αὐτῶν ἐστὶν ὅσον τελεῶν ἐσθίων πλεῖν ἐπίμετρον.
 ἐν Αἰγύπτῳ δὲ μεράλας σφίδρα συνίσταται, ὡς καὶ
 ὅς ἐν αὐτοῖς ἐγγίνεσθαι πολλούς. ἐς καὶ κωμηγεῖσθαι δια-
 βαίνοντες. καὶ πρὸς μὲν ἐν ὕδρων ταῦτ' εἰρήδω.

Quod absurdum apparet, visuque mirabile fuit,
 toto cespite junci deportato. Quippe pars major
 steriles erant eodem exorti: frugiferi autem pauci.
 Igitur de hoc cogitandum. † Fructus omnino mi-
 nor habetur: commodior autem ad texendum † mar-
 riscus, quia mollis carnosusque est. Omnino fru-
 gifer in callum de regulari furculo ipso tumef-
 cens, mox veluti ova parit. Circundantes enim
 spicatum pediculos junco lineari affixos initio ge-
 rit: quorum summitatibus paululo laterales or-
 bes vasculorum leviter hiscentes inducit. His se-
 men exiguum effigie cuspidis sagittarum ingerit.
 Nigrum non abfimile femini herbae inguinalis, ver-
 rum exilius, † radice longa adheret, multoque
 crassiore, quam acutus. Hæc omnibus annis mo-
 ritur: dein altera rursus à junci cacumine defigi-
 tur. Quod vel visu percipi facile potest: quippe
 aliæ siccae, aliæ virides demissæ cernuntur. Ca-
 put capis, & gethyis simile, utpote quod in u-
 num ex pluribus conglobatum prælatumque infe-
 rius, tegumentisque subrubris intectum constet.
 Ergo proprium hoc radicibus evenit, † siquidem
 per annos exarescant, ac desuper denuo generen-
 tur. Talis juncorum natura intelligitur. Sin au-
 tem, & rubus, & paliurus in aquis vivere pos-
 sint, aut prope, ut quibusdam in locis percipi-
 tur, eorum quoque differentia jam explorata ha-
 bentur: quippe cum de ambobus volumine supe-
 riori dixerimus. Infulis autem fluitantibus, quæ
 in Orchomeno sunt, magnitudo utique multifa-
 ria, sed quæ amplissima ad ternorum ambitum
 stadiorum spectatur. At in Ægypto magnæ ad-
 modum coagmentantur, ut & sues permulti in eis
 nascantur, quos incolæ transeuntes venati con-
 suevere. Atque de aquaticis hæcenus.

† Frugiferi
 pauci omni-
 no habentur.
 † holoschoe-
 nos.
 † omnino
 frugifer è
 directo sur-
 culo exiens,
 extumescit
 in caput. vi-
 de Scal.
 † radice ha-
 bet longam,
 sed multo
 crassiorē
 quā acutus.
 † quod sin-
 gulis annis.
 † in quas
 accolæ tra-
 jicientes.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Μελαγκρησιστῶν, αὐτῶν κατὰ γὰρ κρημνίσσης. Sic & Plinius. Theo-
 dorus atriferum, quasi μελάγκρημνίσσης, sed κατὰ τὴν potius
 quam καρπὸς. Atriceps ad verbum.
 Ὀλίγον. Theodorus Mariscum. Plinius Mariscum to-
 to genere distinguit à Marino: cujus fecit hæc tria genera.
 Ὀλίγονοι autem semper Græca voce nominat. Soliumcum di-
 cam, ut soliferveam: etiam vœjuncum, si mavis. Mariscum
 etiannum lacunas vocat Gallia à juncis. & Gallorum imi-
 tatores Ligures Taurini.
 Ὀλης κρημνίσσης τῆς χροΐας. Theodorus toto allato cespite,
 quia sequitur: οἱ πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἄκαρποι. legit igitur, κρη-
 μνίσσης.
 Κέρυον δὲ ὅλως ὁ κάρπιμοι ἐξ αὐτοῦ τῶν γρημνίσσης ἐξοιδήσας.
 Theodorus, omnia frugifer in callum de regulari furculo
 ipso extumescens. Sic nos: frugifer ex directo furculo
 exiens extumescit in caput. Hoc enim est κέρυον. Clava, bo-

tulus. Cætera ille ad unguem expressit. & legit ἐπιχασμοί-
 σος non autem ἐπιχασμοί.
 Πλατεῖα κατὰ τὴν. Theodorus, prælatum inferius: nun-
 quam Latinus intelligat, prælatum, πλατεῖ. Sed, antela-
 tum: Verum τὸ πρὸς τὴν χροΐαν ἀκαρπύοισι.
 Κατ' ἐνιαυτόν. Theodorus, per annos. pessime, annuo inte-
 ritu absumptæ, à cacumine renovantur.
 Ἠδὲ δὲ καὶ ὁ βᾶτος, καὶ ὁ παλιούριος. Theodorus legit, εἶδη,
 sed male Latine dicit, sin autem.
 In Ægyptiis insulis fluitantibus sues ait esse Theophras-
 tus, easque prædam esse accolis venatoribus. Mirum si tum
 sue vescebantur Ægyptiis. ἐς κωμηγεῖσθαι διαβαίνοντες. Theodo-
 rus, quos incolæ transeuntes venari consuevere. Non
 sunt incolæ, si διαβαίνουσι, sed accolæ. & transeuntes, ab-
 solutè positum, intelligas, prætereuntes. Sed Latine, in
 quas accolæ transeuntes trajicientes.

ROBERTI CONSTANTINI ANNOTATIONES.

Σχοῖν. Vide Crispinianum Lexicon. Τούτου. Diosco-
 ridis sic habet, παχυτέρι δὲ πάντες οἱ κάλαμοι, & σαρκω-
 δέστερι. Plinius libr. 21. cap. 17. ex hoc auctore di-
 xit, Crassior hic & fruticosior. Sed σαρκώδης aliud quàm
 fruticosus, id est, γυμνώδης. Lego autem τούτων. φαίνεται μι-
 τᾶσι in ἰφαίτω. οἱ καρποὶ. non, sed οἱ κάρπιμοι. Κέρυον. ita
 castigatur exponiturque in eodem lexico in voce Κέρυον. Et
 pro ὅλως malim ὅλ. Nam & de holoschoeno tradit Plinius,
 quod fructum ferat ovorum coherentium modo. & infra
 γρημνίσσης legendum non γρημνίσσης.
 Ἰσπερίσκου. corruptè pro ἀστερίσκου. De Asterico herba sive
 perdicio & herba urcolari habes apud Plinium lib. 22. cap.
 17. & infra σχοίνου, leges ἐξυγρησίων.

Ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν σχοίνων καθίσταται. Hæc verba non percep-
 ta à Plinio, ipsum in gravissimum errorem pertraxerunt.
 Sic enim accepit, quasi juncus demisso cacumine seipsum
 propageret: quod & alioqui falsum est. Hæc ejus verba:
 Nascitur autem is, quem marem appellamus, ex se-
 metipso, cacumine in terram defixo. Non intellexit ra-
 dicis partem bulbosam (si hoc & radicis nomine vocan-
 dum) κεφαλῶν appellari, ut in capis omnibusque quæ κε-
 φαλόριζα, & κεφαλόδρα vocat Theophrastus, ut libr. 1.
 cap. 10. & quod ἀνωθεν infra ponitur, ad junci cacumen
 referri non potest aut debet, sed ad radicis partem super-
 nam bulbosam & capitalem.

IOANNIS

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Σχοίνου. Theophrasto masculini generis est, Dioscoridi foemini, quod & in aliis observavimus. Σχοίνου à loribus ac funibus dictum volunt, quod omnia contineant funes & lora, χοίνος είδος φυτῶν μετ' οὐ πλείονος τις αὐτοείδης. Σχοίνου ergo λέπὸς ἔσχοίνου, τούτ' ἐστὶ κορυτῶ. Habeo, teneo, detineo. Vinciendo enim & ligando omnia continet. Latinis juncus à jungendo dicitur, vel, quod junctis hæreat radicibus. Exculari nequeunt, qui scribunt, σχοίνου οὐ μόνον τὸ γαυνοῦδες φυτὸν, ἀλλὰ & είδος τι σκίδης. εἰ μὴ ἀρετὴ & πάσης σκίδης τὸν βολόν, ὡς τὸ τῶν ἰπποκράτους. σχοίνου φησὶ Ἀριστοφάνης οὐ τὰ πλοῦτα τῶν σκιδῶν. δεκτικὴ γὰρ πάντα βούλλαι εἶναι. ἀλλὰ ἔπειτα πῆ σκίδα ἐκ τῶν ἰσοφροσῶν, nugæ. Non aliam scillam Theophrastus novit, quam cujus & Aristophanes & Hippocrates meminerunt, nusquam Hippocrates, nusquam Aristophanes scillam σχοίνου vocarunt. Σχοίνου lenitiscum & scillum significat. Apud Aristophanem & Hippocratem σχοίνου legitur. vide cap. de scilla. Vocum vicinitas, vel maximis viris errandi non raro præbet occasionem.

Ἐστὶ δὲ αὐτοῦ τρεῖς είδη, &c. Plinius lib. 21. cap. 18. Similia præcipit & de juncu, quem mariscum appellant, ad texendas tegetes, & ipsum Junio mense eximi, ad Iulium medium præcipiens. Cætera de siccando eadem que de ulva suo loco diximus. Alterum genus juncorum facit, quod marinum, & Græcis oxychoenon vocari invenio. Tria ejus genera, acuti, steriles, quem marem & oxyn Græci vocant: reliqua foeminini, ferentis semen nigrum quem melancranin vocant. Crassior hic & fruticosior, magisque etiamnum tertius qui vocatur holoschoenus. Duo Plinius junci prima facit genera. unum mariscum, alterum marinum, oxychoenon dictum; cujus tria rursus facit genera; marem, foeminam, & holoschoenum. Docti perperam apud Plinium scribi existimant, tria, scribunt, bina; ut sensus sit, junci duo genera prima; mariscum unum, marinum alterum: hujus duo rursus genera, mas & foemina: tertium vero, quem subjungit holoschoenum eundem putant cum marisco primo loco memorato. Vulgatam lectionem probo, quod apud Plinium libr. 1. in indice legatur; de juncu genera sex, & de cypero, & de medicamentis earum, & de cypro, & odorato juncu. Alteram si quis probavit lectionem, quatuor ad summa tantum reperiet genera. Vulgata ergo lectio servanda. Primus juncus mariscus, secundus marinus, tertius mas, quartus foemina, quintus holoschoenus, sextus triangularis, cyperum vulgo vocant; quem ineptè Plinius junci generibus adnumerat. Plinius primo Magonem sequitur, postea ex Theophrasto tria genera junci docet, atque ita omnia turbat, commisceat & confundit. De junci generibus hæc Dioscorides libr. 4. cap. 52. Σχοίνου, τούτου δισσὸν είδος. τὸ πρὸν τοῦ αὐτοῦ καλεῖται σχοίνου λεία, τὸ δὲ δεύσχουον ἀποξὺς ἐπ' ἀκροῦ. δισσὸν δὲ καὶ τῶν τῶν είδῶν. ἢ ἴδρ' γὰρ ἀκαρπὸς, ἢ δὲ καρπὸν μέλανα ἔχει, ἀκαρπὸς παχύνεται δὲ τῶν τῶν ἐν καλαμοῖς ἢ σαρκωδὲς τεσσάρων ἢ δὲ τῶν πολλῶν σαρκωδὲς τεσσάρων ἢ δὲ τῶν ὀλοσχοίνου λευκωδὲς, ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ καρπὸν ἐπ' ἀκροῦ ὁμοῖον τῶν αὐτῶν. Junci duo sunt genera: unum levius nominati, alterum oxychoeni dicti, qui quidem in mucronem fastigiatur. Hujus rursus duo assignantur genera: unum quidem sterile, alterum semen profert nigrum, rotundū culinis crassioribus, carnosioribusque. Est & tertius juncus, qui vocatur holoschoenus, prioribus illis multo carnosior atque asperior, is & semen in cacumine gerit, antecedito simile. Corruptus codex Dioscoridis, alter hæc apud Galenum. Σχοίνου λείας ἢ ἴδρ' δεύσχουον, ἢ δὲ ὀλοσχοίνου (inter omnes convenit scribendum, ὀλοσχοίνου) ὀνομαζέται. ἰσχυροτέρη δὲ καὶ σκιδηρότερη ἢ δεύσχουον, παχυντέον δὲ ἐν καλαμοῖς, ἢ ὀλοσχοίνου. (vulgo ὀλοσχοίνου) ὁ καρπὸς δὲ τῆς ὀλοσχοίνου (ὀλοσχοίνου in editis) ἴδρ' ὑπερωπὸς τῆς δὲ δεύσχουον δύο είδῶν εἶδη, τὸ μὲν ἀκαρπὸν, ὁ γὰρ αὐτὸς οὐδὲμία αὐτῶν τῶν ἰστίων. τὸ δὲ ἴππερ' ἀκαρπὸς, ὑπερωπὸς & τῶν τῶν ἀκαρπῶν, ἀλλ' ἢ τῶν τῶν ὀλοσχοίνου (ὀλοσχοίνου). Juncus alius levius, alius holoschoenus nuncupatur. græcior, durior oxychoenus, crassior, laxiorque quam holoschoenus. Fructus holoschoeni somnum adfert at oxychoeni, id est, acuti junci duæ sunt species; altera sterilis cuius quidem in medicina nullus usus est; altera vero semen fert: conciliat vero & hujus semen somnum, sed minus quam holoschoeni. Monendus lector, quod Ægineta, non ut editum est, σχοίνου λείας, légerit, sed σχοίνου λείας junci palustris. Σχοίνου λείας διττὴ ἐστὶ ἀλλὰ τῆς δὲ δεύσχουον καλουμένης ὁ καρπὸς ὑπερωπὸς ἐστὶ τῆς δὲ ὀλοσχοίνου ἦτον. &c. Palustris juncus duplex est, sed ejus qui vocatur oxychoenus, id est, acutus, semen est somnificum, holoschoeni autem dicti minus. Æginetæ lectionem præferendam ex iis quæ infra di-

cam, patebit. Dixi Dioscoridis codicem corruptum; distribuit enim juncum in lævem & acutum: acutum, in sterilem, semen ferentem, & tertium holoschoenum. atque ita tertiam junci speciem statuit holoschoenum. cum divisionis totius alteram partem faciat. In Aldina editione habetur, σχοίνου λείας. τὸ μὲν τῶν αὐτῶν καλεῖται σχοίνου λείας, &c. Emendant ex Galeno. σχοίνου λείας ἀποξὺς ἐπ' ἀκροῦ. τῶν τῶν δισσὸν είδος. τὸ μὲν δὲ αὐτῶν δεύσχουον, τὸ δὲ ὀλοσχοίνου, τῆς δὲ δεύσχουον δύο είδῶν είδη, ἢ ἴδρ' γὰρ ἀκαρπὸς, ἢ δὲ καρπὸν, &c. Junci levius in acutum fastigiatur duo sunt genera, unum oxychoenus, alterum holoschoenus. Rursus oxychoeni duo assignantur genera, unum sterile, alterum semen, &c. Ita viri magni legunt & dividunt, vel inquirunt, ut Theophrastus & Plinius dividunt, tria intelligamus junci levius & acuti genera à Dioscoride constitui, sit que idem σχοίνου δεύς Theophrasti, qui δεύσχουος Dioscoridis. Igitur junci acuti, sive oxychoeni duo sunt genera, alterum sterile, alterum frugiferum: tertium genus est holoschoenus ex τῶν δεύσχουον ἐπ' ἀκροῦ genere, cui generi à Theophrasto etiam & Plinio subicitur. Hæc si quis cum Theophrasto conferat, maxime consentire percipiet. Hanc divisionem Aldinum exemplar, diversum ab aliis quæ secuti sunt interpretes, videtur exprimere: sic enim habet. σχοίνου λείας. τὸ μὲν τῶν αὐτῶν καλεῖται σχοίνου λείας, τὸ δὲ δεύσχουον ἀποξὺς ἐπ' ἀκροῦ, δισσὸν δὲ τῶν τῶν είδῶν, &c. Id est, juncus levius; unus quidem juncus levius vocatur, alter oxychoenus in summo acutus, duplex autem est ejus genus. Eadem plane est, quæ apud Theophrastum divit; hoc excepto, quod juncum lævem & oxychoenum veluti duo genera illic fiant, cum unicum sit teste Galeno. Arridet lectio nobiliss. & Cl. Salmasii ex libro vetustissimo, in quo legitur. Σχοίνου λείας τὸ μὲν πῆ δεύσχουον ἀποξὺς ἐπ' ἀκροῦ, δισσὸν ἢ ἐν τῶν τῶν είδῶν, ἢ ἴδρ' γὰρ ἀκαρπὸς, ἢ ἢ καρπὸν μέλανα ἔχει ἀκαρπὸς. Junci palustris genus quoddam δεύσχουος, id est, acutus juncus dictum, in summo acutum. Hujus rursus duo genera, unum sterile, alterum fert fructum nigrum, rotundū. Hæc lectio cum Theophrasto optime convenit, cui tria genera, acutus qui & sterilis, melancranis sive atriceps, vel, ut Gaza vertit, atifer; & holoschoenus. Σχοίνου λείας, juncum palustrem, Dioscorides dicit, quem Theophrastus absolute σχοίνου vocat, & τῆς σκιδῶν, & λιμνοδένει, aquaticis & palustribus assignat. Hunc Galenus, λείας σχοίνου vocat, Romani juncum marinū, pro quo Dalecampius aquaticum legit, quam non improbo lectionem. Male ergo Plinius alterum juncorum genus aquaticum vel marinum scribit; nec eam Magonis sententiam fuisse credo: Frustra Strabonis codicem emendant, cujus vulgata lectio lib. 3. habet. χοίνου δὲ τῶν τὸ μεσογαιαν ἔχει, τῶν ἴδρ' ἀκαρπῶν, τῶν ἢ ἀκαρπῶν τῶν ἀκαρπῶν καὶ λείας σχοίνου, καλεῖται δὲ ἰσχυροτέρη πείνη. Mediterranea habent partim bona, partim sparti feracia, & junci palustris ac minus utilis. Corrigit, τῶν δεύσχουον καὶ λείας σχοίνου. Vide quæ supra cap. de sparto dixi. De juncu vulgari agit Strabo, campumque, in quo provenit, ab incolis ἰσχυροτέρη vocari scribit, & manifestè juncarium campum à sportario distinguit. Sed de sparto & hac quæstione supra egi. Vulgata lectio servanda. Ἐλλεία dicitur σχοίνου, quod ἐν τῶν σκιδῶν, ut ait Theophrastus, reperitur. Iam probavimus, apud Dioscoridem legendum λείας, pro λείας. ἀκαρπῶν reponi pro ἀκαρπῶν τῶν τῶν posse, non omnino improbarim. Nam ad plurima utilis juncus, & funes & lora ex eo conficiuntur.

Ὅτι δεύς & ἀκαρπῶς. Plinius, Acuti, sterilis, quem marem & oxyn Græci vocant. An scripsit Theophrastus, ἐν δεύς ὁ ἀκαρπῶς ὅτι δὲ καλεῖται ἀήρηος; An vero Plinius, acuti & sterilis, quem marem & oxyn Græci vocant? Postremum probabilius videtur.

Καὶ ὁ ἀκαρπῶς ὁ μεσογαιαν ἔχει καὶ ἴδρ' ἀκαρπῶν. Plinius loco citato, Reliqua foeminini semen ferentis nigrum, quem melancranin vocant. Reliqua, inquit, foeminini ferentis, &c. Duo postrema intelligit genera melancranin & holoschoenum, utrumque fert semen nigrum. Dioscorides de holoschoeno, ἔχει δὲ ἐν αὐτῇ καρπὸν ὁμοῖον τῶν αὐτῶν. Ἰς & semen gerit ante dicto simile. Sed hic μεσογαιαν non fuit dictus, ut videtur docere Plinius. Duo summa genera junci λείας, marinū vel aquaticū, unum δεύσχουος acutis juncus. alterum ὀλοσχοίνου, holoschoenus. Acuti junci duæ species; altera sterilis ἀκαρπῶς, is est, quem ἐξω, acutum proprie vocant, & marem; altera in cacumine semen habet nigrum. Hæc species sola melancranis dicta fuit, quod in summo nigra foret, propter semen. Sequitur quem melancranin vocant. Corrige Theophrasti codicem

Juncus acutus vulgaris.

codicem de melanchranis vocant. Helychius, μελαγκρανίς δὲ ἔστιν ὅτι τὰ ἀκροῦ μελαγκρανίου. Ita scribe, juncus acutus cuius summatum nigrum est. scilicet propter semen. Vulgo legitur, μελαγκρανίς δὲ ἔστιν ὅτι τὰ ἀκροῦ μελαγκρανίου. Malunt alii Theophrastum scripsisse, ὅτι μελαγκρανίαν καλοῦντες; Nobis altera magis placet lectio, quod eam sequutus sit Plinius, & apud Helychium μελαγκρανίς legatur, maxime quod paulo infra hac voce utatur Theophrastus. Sed notant viri magni, in scriptis libris quibusdam scribi, quem melanchraniam appellant, pro quo, quem melancraniam appellant, restituunt. Ceterum, melancranin putamus, quem vulgo lævem vocant juncum. In pratis humentibus deterioribus nulla tam frequens ac familiaris est planta, quam juncus lævis & acutus. Mucrone enim hi tantum distant; nisi quod juncus mucrone acuto rarius semen ferat, ut plurimum enim ἀκαρπός. Utrique culmi recti, læves, virentes nitentesque, alteri mucronatis cuspidibus, alteri obtusis & semine nigro in pusillis ac erosus plumis conspicuis, medulla copiosa candida & fungosa; asperiori medulla etiam candida, sed exigua, ut plurimum manibus visitur culmis cauliculifve. Uterque cauliculos fert cubitum aut sesquicubitum altos, uterque ad vincendum ne tendendumque idoneus.

παχύτερον δὲ οὗτον, &c. In Aldino & Basiliensi πύπυ. Constant. πύπυ. Vulgatam serya. Plinius, crassior hic & fruticosior. An ergo scripsit Theophrastus παχύτερον ἢ καὶ φαινομένην ὄντα. Aliud profecto σαρκώδες, aliud φαινομένην. Vulgatam defendit Dioscorides, παχύτερον δὲ ὄντος ἐστὶν ἡμεῖς καὶ σαρκώδες ὄντος. culmis crassioribus, carnosioribusque.

Τετάρτη Aldinus & Basileensis, καὶ τέταρτη. Plinius, Magisque etiamnum tertius, qui vocatur holoschoenus. id est, magis adhuc crassus & fruticosus, quam melancranis. Dioscorides, ἴση δὲ καὶ ἴση παχὺ σαρκώδες ὄντος. ἢ παχύτερον τοῦ ὀλοσχοῦνος λεγόμενον. ἢ tertius juncus, qui vocatur holoschoenus, prioribus illis multo carnosior atque asperior. Corruptus Dioscoridis codex; scribe, σαρκώδες ὄντος καὶ παχύτερον τοῦ ὀλοσχοῦνος καλοῦμεν; ἴση δὲ ἐστὶν ἡμεῖς καὶ σαρκώδες ὄντος. prioribus est multo carnosior atque crassior, id est, ἢ semen in cacumine gerit ante dicto simile. παχύτερον pro παχύτερον legendum, ratio ipsa docet. παχύτερον enim quo referas, non est. Alterum enim genus καλέμενος παχύτερον καὶ σαρκώδες ὄντος, habere tradidit Dioscorides; Theophrastus etiam holoschoenum carnosioerem & crassioerem ceteris dixit. Holoschoenus foliorum loco rectos, rotundos, longos, enodes, ceteris crassiores & carnosiores promit veluti stylos, in cacumen fastigiatos; medulla fungosa, candida, elychnum referente & usu sup-

Juncus Melancranis, vulgo lævem vocant.

plente refertos. Fructum, uti etiam lævis, paulo infra cacumen fert, ab uno latere se findente junco, in parvis brevibus pediculis, coherentium uvarum modo, & quibus semen exiguum, cuspidis effigie, nigrum; radix tenuis, fibrosa. Ad teteges & virilia omnia utilissimus hic juncus, locis aquosis & humidis nascitur.

Ὁ καλούμενος ὀλοσχοῦνος. Theodorus, qui mariscus vocatur. At Plinius, inquit Magnus Scaliger, mariscum toto genere distinguit à marino, cuius fecit hæc tria genera, ὀλοσχοῦνος semper Græca voce nominat. Soliuncum ascam, ut soliferream, vel etiam vejuncum, si maris. Rectè tamen Theodorus, mariscum, reddidit. Supra probavimus, male Plinium, holoschoenum à marisco distinguere. Idem planè juncus mariscus & holoschoenus. Mariscus juncus, major juncus: marisca ficus, major; scortiscum scortum, majus, vide cap. de ficu. Holoschoenum omnium maximum & crassissimum juncum, nemo facile negabit. Cæterum ὀλοσχοῦνος aliquando proverbialiter usurpatur de duro & procaci sermone, quo veluti os alicui percellimus.

Ἀποράπτειν τὸ σῆμα ὀλοσχοῦνος ἀβεβήχην. sicco marisco os quasi consueve atque obturare; Id est, alicui minimo negotio os obstruere atque obturare, ipsi silentium imponere. Hoc adagium, magnum Baravorum lunien Erasmus, in Chiliadibus adagiorum propter obscuritatem, non satis dulcè ac clare exposuit. Sic ait. Iunco sicco: proverbii speciem habet, quod est apud Æschinam, ὅτι τὸ ὀλοσχοῦνος βίας ὀλοσχοῦνος ἀβεβήχην, id est, juncus, sive fune sicco: πῆρας ἢ δὴ λόγων ἀφέντους ἔχειν ἐπιγυλλίον, καὶ ὅτι τὸ δίκαιον τὸν ἄλλο ἄμφιπέδων, καὶ τὸ ἀρχὴν τοῦ πολέμου ποιῶν ἐπὶ ἴσῃ, ὡς δὲ πῆρας ἴσῃ τῷ δίκαιον σῆμα ὀλοσχοῦνος ἀβεβήχην. Id est, iam vero & rationum copiosos fontes habere se jactabat, atque de jure amphipolis, deque belli origine talia dicturum, ut Philippi os sicco fune obvolviturus esset. Ἀβεβήχην dici potest, vel siccum, quodque non rigatur, vel, quod laqueum non habeat. Nam junci gaudent humido, & ex his interdum texuntur funes. Helychius indicat ὀλοσχοῦνος, idem esse quod ἔξοσχοῦνος; id est, juncum marinum: ad hæc ὀλοσχοῦνος versatilem, demique & ἀειφειῶ δὴτος, id est, rotundum ac volubile saxum. Itaque dependat eruditus lector, ἀνὸ ὀλοσχοῦνος ὀσχοῦνος, intelligat orationem salsam, non aqua marina, sed acribus ac pungentibus rationibus. Quæ & in illis verbis, πῆρας λόγων, subest proverbium, quum ingentem copiam significabant: frequens est apud Chrysostomum. Hactenus Erasmus, erroris fons. Helychius, ὀλοσχοῦνος & ἔξοσχοῦνος juncus diversus, alter mollis, alter acutus, ὀλοσχοῦνος σαρκώδες, καὶ πῆρας. Non dixit ἔξοσχοῦνος, quia juncus acutus est, pungitque acus instar, cum viridis, sed ὀλοσχοῦνος (qui mollis est juncus) ipsoque sicco nec madente, aut adhuc viridi, ut rei facilitas ostendatur.

Verba

Verba Æschinis in hunc verte sensum; Fontes sanè quidem rationum uberes se habere pollicebatur, tum de jure Amphipolis, tum de belli origine, talia dicturum esse aiebat, ut vel sicco marisco posset os Philippi consuere.

Ἡ μὲν οὐδὲν μελαγκρανὶς — φόντου. Corruptus codex, scribe, ὁ δὲ οὐδὲν μελαγκρανὶς — ἐν τῷ αὐτοῦ ἐπιχωρηματικῷ φόντου, eodem cespite exeunt. Plinius, Ex his melancranis sine aliis generibus nascitur, oxys autem & holochoenos eodem cespite.

Ὁ κριὶ ἀποπνίφαινεται — σχοίνιας. Scribe cum Roberto Constant. ἰφάιτο. lege cum Theodoro, κριμειδίης. Ἐλαπίους γὰρ ὄλας οἱ καρποί. Nemo non videt, ut monuit Constantinus, legendum οἱ καρπιμοί.

Πρὸς γὰρ τὰ πηλοκατα γρησιμώτις ὁ ὀλόχοεν. Ita scribe. Plinius. utilisissimus ad vitilia holochoenus, quia mollis & carnosus.

Κορυῖα. Male in aliis codicibus κέρυα. Omnino scribendum κρυῖα. Κορυῖα, idem ac κρυνοφορεῖν, ἢ κρυνοῦδες φέρειν. Κορυῖα, clavæ instar fastigium edit. vel, fastigiat se & velut thyrsum profert. Gaza vertit. omnino frugifer in calum de circulo ipso tumescens. Constantin. ὁ δὲ mavult pro ὄλας legere, quod de holochoeno prodat hæc Plinius. Malo κρυῖα δὲ ὀλόχοεν. vel delere voces ὁ κρυπιμῶ. nisi placeat, vocem desiderari in Plinii codice, ac legendum, melancranis fert fructum, ovorum coherentium modo. Vel Plinius holochoeno adscribit, quod melancrani adscribendum erat. Vulgatam ergo servo lectionem. Frustra corrigunt Plinium, & male scribunt, sorborum coherentium modo. Theophrastus κρυῖα δὲ αἶα. Male antiquus codex, uværum coherentium modo.

Ἐν δὲ γὰρ γρησιμώδεις. Robertus Constantinus γρησιμώδεις. Theodorus, circumdantes enim spicatum pediculos junco lineari affixos initio gerit. Paulo infra pro ἐπιχωρηματικῶν. Theodorus ἐπιχωρηματικῶν legit. Alii ἐπιχωρηματικῶν. Totam hanc Periodum in hunc sensum redde. Facundus junco virgato lineis fastigio intumescens, velut clavam in summo profert, deinde quasi ova parit. Etenim ex uno initio lineari pediculorum virgas, spicarum modo congestas, gignit, & in earum vertice paulum à latere hiantia vascula rotunda, in quibus semen cuspidis figura.

Ἀστερίσκον. Corrigit Constantinus ἀστέρικον. Plinius libr. 22. cap. 17. Perdicium sive parthenium (nam fideritis alia est) à nostris herba urceolaris vocatur, ab aliis asteriscum. Hæc alibi examinabo, vulgatam servo lectionem. Auctuarii auctor, ἀστὴρ Ἀπικῆς. οἱ δὲ ἀστέρικον, οἱ δὲ ἀστέρικον, οἱ δὲ βουβώνιον, οἱ δὲ ὑόφθαλμον. Ταμίαι ἰγγίκαλι. Asteriticus, ab aliis dicitur asteriscus, asterium, bubonium, hyophthalmum, id est oculus suis, Romani inguinalem vocant.

Πολὺ τὸ σχοίνου. Theodorus, ἰξνοχοίνου, rectè. Plinius; nascitur autem is quem marem appellamus ex semet ipso, cacumine in terram defixò: melancranis autem suo semine, alioquin omnium radices quotannis intermoriuntur. Rectè ergo Theodorus ἰξνοχοίνου; pro quo & ratio stat. Nam cum acutus juncus fructum non ferat, ex radice bulbofo capite; is quotannis ut renascetur, natura constituit. Hanc periodum nec satis feliciter Plinius, nec ex mente Theophrasti reddidit. Plinius enim reddidit, quasi demissò cacumine seipsum propagaret juncus, quod & alioqui, ut rectè Constantinus monet, fallum est. Vide Constantini annotationes, & sic verba Theophrasti verte. Radicem longam habet mariscus, & multo crassiozem junco acuto, quæ singulis annis perit. deinde altera rursus ex junci capite renascitur; id quod cuiusvis intuenti perspicuum est, alias nimirum radicum fibras siccas, alias virides esse, caput capis & gethyis simile, & pluribus coagmentatum, inferne latum, rubris tunicis opertum. Ergo his radicibus id peculiare est, quod singulis annis pereant, & rursus superne ex radice capite pullulent. Hæc prava Plinii & Theodori versio, summis Botanicis errandi occasionem præbuit, cum scribunt; Plinius, & eo prior Theophrastus, junci radices omnibus annis emori, renasci autem eundem ex semine, marem vero sterilem ex semet ipso cacumine in terram defixò affirmant. Tale tamen nihil à nobis observari potuit, nec Theophrastus tale quid scripsit.

Καὶ τῶν γρησιμῶν. alii γρησιμῶν. Vide cap. 4. libr. 7. histor. Scribe paulo infra, συμμοίαι δὲ ἐν ἰδίῳ ἐπὶ τῶν ῥίζων αἶα, ὅτι αὐαίτηται κατὰ ἑαυτῶν. Paulo infra pro ἠδὲ, scribe cum Theodoro, ἰδὲ.

Κ Ε Φ. Ι Δ.

C A P. XIV.

Vitam plantarum aquatiliam, quam terrestrium brevior, sicut & in animalium genere. In quibusdam tum urbanis, tum sylvestribus vitæ longitudinem famæ à fabularum autoribus traditæ testimonio patere, ut oleæ Athenis, in Delo palmae, oleastri in Olympia, fagorum in Troia super tumulum Ili, platani in Delphis, atque alterius in Caphyis Arcadiae, quas sevisse dicunt Agamemnonem. Quæstio pulcherrima, an arbor eadem maneat cum caudex paulatim præciditur, mutaturque universus.

Σ Ερὶ δὲ βραχυβιότητι Φυτῶν ἔ δένδρων, τῶν μὲν ἐν δένδρων ἴπτι τοσούτων ἐχομῶν, ὡς αὐ κατὰ λέγοντες ὅτι βραχυβιότητι τῶν χερσαίων ἐστὶ, κατὰ πῆρ καὶ τὰ ζωῶν. τῶν δὲ καθ' ἕκαστον βίου ἐσοῦναι δὲ τῶν χερσαίων. τὰ μὲν ἐν ἀγρία φασιν ἐδεμῶν ἔχειν ὡς αὐ εἰποῖεν οἱ ὀρεοῦτοι Διὰφοραν ἀλλὰ πάντα εἶναι μακρόβια, καὶ ἔξεν βραχυβίον. αὐτὸ μὲν τῆς ἴσως ἀληθῆς λέγοντες ἀπαντα γὰρ ὑπερβαίνει πολὺ τὴν τῶν ἄλλων ζωῶν ἔ μὲν αἰδὲ ὁμοῦ ἐστὶ τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἠπτιον μακρόβια, κατὰ πῆρ ἐν τοῖς ἡμέροις. πῆρα δὲ ταῦτα, σκεπτικόν. τὰ δὲ ἡμέρα, φασιν Διὰφέρει. τῶ τὰ μὲν, εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βραχυβία. ὡς δὲ ἀπλῶς εἰπείν, τὰ ἀγρια τῶν ἡμέρων μακροβιότητι καὶ ὄλας τῶ γένει τὰ ἀπιδιηρημῶ καθ' ἕκαστον. οἶον κέπν, ἐλαίας, καὶ ἀγριας, ἀπῆς, ἐρμῶς, συκῆς. ἰαχυρῶτα γὰρ καὶ πυκνότερα, καὶ ἀγνώτα τοῖς περκαρπίοις. τὴν δὲ μακροβιότητα μαρτυροῦσιν ἐπὶ γῆ πνῶν καὶ ἡμέρων καὶ ἀγριῶν, καὶ αἱ ὄραδεδομῶν φημαι ὄρα τῶν μυθολογῶν. ἐλαίας μὲν γὰρ λέγουσι τὴν Ἀθήνησι Φοῖνικα δὲ τὴν ἐν Δῆλῳ κέπνον δὲ τὸν ἐν Ὀλυμπία, ἀφ' ἧ ὁ ἐσφαί Φηγῶν δὲ τὸν ἐν Ἰλίου πῆρ ἴπτι Ἰλκ μνηματος. πνῆς δὲ φασι καὶ τὴν ἐν Δελφοῖς πλάτανον Ἀγαμέμνονα φυτῶν, καὶ τὴν

DE brevitate vitæ plantarum aquatiliam in tantum usque dicendum habemus: videlicet, quoad aliquatenus in universum possumus exprimere. Vita aquatilibus brevior, quam terrestribus est: sicut etiam in animalium genere manifestum sentimus. Sed singulatim terrestrium enarrare vitas, nimirum decet. Ergo sylvestres nullam habere differentiam rusticorum putant: sed omnes longævitas, nullamque esse brevem volunt. Sed hoc quidem ipsum vere forsitan putant (omnes enim vitam reliquarum longe superant) veruntamen inter se distant. Quædam enim magis, quædam minus longævæ, ut in genere urbanarum etiam deprehenditur: sed quam sint istæ quærendum. Urbanæ aperte differunt, eo quod aliæ longævæ vitæ, aliæ brevis sunt. Sed quoad simpliciter dici potest, vita sylvestribus longior, quam urbanis: atque omnino iis, quæ genere opponi possunt, ut oleastro, quam oleæ: & piraastro, quam piro: & caprifisco, quam fico. Quippe robustiores, spissiores, fructuque infæcundiores sunt. Vitæ autem longitudo in quibusdam tum urbanis, tum sylvestribus, vel famæ, à fabularum autoribus traditæ, testimonio patet. Nam oleam Athenis referunt, palmam in Delo, oleastrum † Olympia, quo corona fagos Troiæ super tumulum Ili. Sunt qui & Delphicam

* ac in producendo pericarpio, hoc est pomi carne, infæcundiores. † Olympia è quo corona fagus.

Ἐν Καφύαις τῆς Ἀρκαδίας. τῶν τε μὲν οὖν ὅπως αὐτὸν ἔχη, τὰ δὲ ἄλλα ἐπεὶ εἰς λόγον. ὅτι δὲ ἐπιμεγαλήθρα φέρει τῶν δένδρων, Φανερὸν. μακρόβια μὲν γὰρ τὰ τε περὶ ἑρμιόνη καὶ ἑπερα πλείω βραχυβία δὲ τὸ πρῶτον ὁμολογουμένως οἶον, ῥοιά, σκῆ, μηλέα. καὶ τούτων ἡ ἑρμιόνη καὶ ἡ γλυκεῖα τῆς ὀξείας, ὡσπερ τῶν ῥοῶν ἡ ἀπύρλωτος. βραχυβία δὲ καὶ ἀμπέλων ἕνα γένη καὶ μάλιστὰ τὰ πολυκάρπια. δοκεῖ δὲ τὰ πύρλωτα βραχυβιώτερα τῶν ἐν τοῖς ξηροῖς εἶναι. οἶον, ἰτέα, λούκη, ἀκτὴ, αἰγίριον. ἕνα δὲ γηράσκει μὲν καὶ σῆπεται ταχέως. ὡς βλαστάνει δὲ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν, ὡσπερ καὶ ἀφαινοῖ, καὶ μηλέα, καὶ ῥοιά, καὶ τῶν Φιλύδρων τὰ πικρὰ. ὡς ἂν καὶ σκῆψαι αὐτῶν, πόπερα ταυτὰ δὲ λέγειν ἢ ἑπερα. καὶ καθάπερ εἶπε τὸ σέλεχον ὁμοκλήτως, ὡσπερ ποιεῖσιν οἱ γεωργοὶ, πάλιν ἀναθεραπεύει καὶ βλαστάνει. καὶ εἰ καλῶς ἐκ κῆψαιεν ἄρχει τῶν ῥίζων, καὶ ἴστικαύσειεν καὶ γὰρ τοὶ ταῦτα ποιεῖσιν ὅτι δὲ καὶ ἴστικον αὐτομάτου συμβαίνει. πόπερα δὲ τὸ τοῦ ταυτὸ δὲ λέγειν, ἢ ἑπερον. ἢ μὲν γὰρ αἰεὶ τὰ τὸ μέρη τὰς ἀνέξησις καὶ φθίσις φαίνεται. καὶ ὡς ἀλλὰ τῆς καὶ ἐπι τὰς διακαταρσις τὰς ὑπὲρ αὐτῶν, ταῦτα μὲν αὐτὸ δόξειεν ταυτὸν εἶναι. τὸ γὰρ αὐτὸ ἴστικον ἢ σκείνων διαφέρει. ἢ δὲ ὡσπερ ἴστικα καὶ φύσις τῶν δένδρων μάλιστ' αὐτὸ φαίνοιτο τὸ σέλεχον, ὅταν μετὰ ἀλλήλη τῶν τῶν αὐτῶν δέχων εἶναι, αὐτὸ γένη. καὶ τοὶ πικρὰ καὶ συμβαίνει, καὶ τὰς ῥίζας ἐπερα εἶναι καὶ μετὰ ἀλλήλην, τῶν μὲν, σκῆψαι, τῶν δὲ ἐξ ἀρχῆς βλαστάνουσιν ἐπεὶ ὡς γὰρ πινεσ φασὶ τὰς ἀμπέλους μακροβιώτατους εἶναι, τῶν μὲν φύειν ἐπερα, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν αἰεὶ συναναπληροῦσθαι, γελῶσιν αὐτῶν ἴστικα ἢ σκείνων, τὰ ἐὰν μὲν τὸ σέλεχος. αὐτὴ γὰρ οἶον ἴστικα καὶ φύσις δένδρων. τούτῳ μὲν ἔν ὁποτέρως ποτὲ λεκτέον, ἔδεν αὐτὸ διενεγκῆ πρὸς τὰ νέω.

ῥοιά.
† ῥοιά.
† πύρλωτα Ald. Germ.
" εἰ Theod.
† ἴστικον πύρλωτα Scal.
† ὡς ἀλλὰ τῆς πύρλωτα Scal.
" δικαιοσύνη Ald. Bas. δικαιοσύνη Scal.
† ἴστικον μὲν Theodor.

phicam platanum, & alteram in Caphyis Arcadiae tantem, fatas Agameimnonis manu dicant. Sed hæc quo pacto se habeant, indagacionis alterius forsitan interest explorare. Quod autem summa arborum differentia sit, plene intelligi potest. Vivunt enim prædictæ, aliæque complures longo tempore. † Brevi profecto punica, ficus, malus, præcipue verna: & dulcis minus, quam acida, ut inter punicas, quæ nucleo caret interiori. Genera quoque vitium nonnulla vitæ brevis habentur: potissimum, quæ fecundissima sunt. Videntur & quæ aquis propinquæ proveniunt, minus durare, quam quæ in siccis: ut salix, populus, sambucus. Quædam senescunt quidem, putrescuntque velocius, sed ex eisdem rursus latere suo germinant: ut lauri, mali, punicæ, & † avicularum aquæ pars major. De quibus etiam cum ratione quispiam querat, eadem ne dici debeant, an diversæ: & quemadmodum si præciso caudice, ut agricolæ faciunt, † rursus germina assidue, recteque colendo invites: aut si in radicem usque decideris, vel deusseris (nam hoc etiam facere solent, nonnunquam & sponte accidunt) utrum, inquam, ita arborem eandem dici oporteat, an alteram? Etenim si partes incrementis, & minutionibus, atque etiam purgamentis naturalibus distare assidue videantur, sic arborem eandem esse appareat: cur enim in his potius, quam in illis referat? Sin autem caudex potissimum veluti essentia, naturaque arboris esse credatur, cum hic permutatur, totam quoque arborem alteram esse recte putaveris. Nisi forte quia eadem utriusque initia sunt, idem esse posueris. Atqui sepe numero evenit, ut & radices alteræ sint permutenturque primis putrefactis, aliis denuo enascentibus. Nam eo modo quo vites omnium maxime longævas putant, quoniam non alias creent, sed ex se replantur, irridenda comparatio fortassis appareat: modo caudex non perduret. Hic enim sicut fundamentum naturaque arborum constat. Sed hæc utro tandem modo dici debeant, nihil ad præsens referat opus.

† Brevi sine controversia punica.
" populus alba ac nigra.
† & earum quæ aquis gaudent pars.
" rursus solis propter germina, & si funditus ad radicem usque.
" quatenus partes per incrementa, & decrementa, atque etiam purgamenta naturalia mutari videantur, eam tenus.

IULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Περὶ ἢ βραχυβιώτων φυτῶν. Hæc pars adeo distincta est suæ præ natura à superiore narratione, ut meruerit jus voluminis separari. Quinetiam post omnium plantarum species enumeratas debuit hæc reponi: etiam post eam historiam, qua morborum species digeruntur. Ultimam verò contemplationem decuit statui de usu lignorum. Sed de his alibi.

Τὸ γένη τῶν ἀντιπηρῶν καὶ ἑπερα. Theodorus, Quæ in oppositum generatim distingui possunt. Immo verò quæ sub eodem genere per contrarias differentias distinguuntur. Hic enim καὶ ἑπερα, notat, species: ut alibi sæpe. Igitur non generatim, sed speciatim distinguuntur. Præterea non peritio quid loquutionis sit, in oppositum distinguis. Dices, mutua oppositio.

Ἀργυρώτεραι τῆς ἀκαρπίας. Infæcundiores. Hoc tamen

falsum est. Plura enim ferunt agrestes, idque supra dictum est.

Κόπρον ἢ τὸν ἐν ὄλυμπος. Theodorus omisit, ἀφ' οὗ ὁ σέλεχος.

ἢ ἴστικον αἰεὶ τὰ μέρη τῶν ἀνέξησις καὶ φθίσις φαίνεται ὡς ἀλλὰ τῆς πύρλωτα. Theodorus, Si partes incrementis, atque minutionibus assiduis distare videantur. Legit, ἢ. In nostro est, ἢ. Quatenus partes per incrementa, & decrementa mutari assidue videantur. Non autem distare. ὡς ἀλλὰ τῆς πύρλωτα, lege: scilicet, τὸ μέρη. Et aut pone καὶ τῶν ἀνέξησις, aut subintellige. aut dic ὡς ἀλλὰ τῆς πύρλωτα τῶν ἀνέξησις, Neque verò est hic hæc disputandi locus: sed in libris de causis. Theodorus legit, ἴστικον μὲν τὸ σέλεχος. In nostro codice deest negatio. Nota locutionem, δικαιοσύνη σκείνων, pro δικαιοσύνη.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Περὶ ἢ βραχυβιώτων φυτῶν. De vita plantarum, ejusque brevitate & longitudine, vide cap. 15. libr. 2. de causis.

Ὅτι βραχυβιώτεραι τῶν χρισταίων. Inter aquaticas numeratur populus nigra. apud Amstelodamenses in coemeterio veteri, vulgo dicto antiquo, conspicitur populus, hæc centum est annorum, fortè ducentorum, quod quando plantata nemo facile dixerit. Sed una hirundo non facit verum.

Καθ' ἑαυτὴν τὸ ζῶα. Cygnus animal aquaticum, canisterrestre. ad majorem tamen ætatem pervenit cygnus. Sed Theophrastus cum aquatilia brevioris vitæ scribit, αἰεὶ ἐπὶ τὸ πολὺ, id accidere intelligit.

Καὶ ἀργυρώτεραι τῆς ἀκαρπίας, &c. Vertunt, fructuque infæcundiores; quod plane falsum, & à veritate alienum. Ipse Theophrastus tertio, cap. 3. Fructum copiosorem

ferre sylvestrem arborem docuit, & id ipsum libr. 1. de caus. cap. 17. confirmat; ubi inter causas, cur sylvestris arbor fructum non reddat maturum, docet esse copiam fructuum. Mica μὲν δὲ τῆς αἰτίας τὸ πλεονεξία τῶν καρπῶν. Corruptus ne ergo codex? an contraria scribit Theophrastus? Interpretis est culpa. ἀκαρπία, ut alibi dixi, fructus pars, quæ semen ambit & protegit, adversus cæli, animaliumque injurias, ut in castaneis, ruber purpureus cortex, in frumentis gluma, in nucibus testa, in pomis pulpa & caro. Sylvestres eo nomine dicuntur minus fecundæ, quod fructus copiosos quidem ferant, sed quibus carnis pulpæque parum, & id quidem crudum; non concoctum, quæ causæ, cur non expetantur fructus sylvestres. Verte ergo, ac in producendo pericarpio, hoc est, carne & pulpa, infæcundiores.

ἴστικον
πύρλωτα
σκῆψαι
μηλέα
ῥοιά
ἑπερα
ἀφαινοῖ
ἴστικον
σκείνων
ἴστικα
φύσις
ἴστικα
καὶ
φύσις
δένδρων

Improbatur has pastor, saltuque imitatus agreste
 Addidit obscenitatis convicia rustica dictis.
 Nec prius obrucit, quam guttura condidit arbor:
 Arbor enim est, succoque licet cognoscere mores.
 Quippe notam lingue baccis oleaster amaris
 Exhibet, asperitas verborum cessat in illis.

Φησὶ δὲ τὰς ἐν Ἰλίῳ. Plinius loco citato. Sunt hodie ex adverso Iliensium urbis juxta Hellepontum, in Protefilai sepulchro arbores, quæ omnibus Ephemis ejus cum in tantum accrevere, ut Ilium aspiciant, inarescunt rursusq; adolefcunt. juxta urbem autē quercus, in Ili tumulo tunc satæ dicuntur, cum cæpit Ilium vocari. Argis olea nunc etiam durare dicitur, ad quam Io in vaccam mutatam Argus alligaverit. in Ponto circa Heracleam aræ sunt Iovis Stratii cognomine, ibique quercus duæ ab Hercule satæ, &c. Primo indagandum quid verba illa, omnibus ephemiis ejus cum in tantum accrevere velint. Ad hunc locum Dalecampius: 'Εφημίος locus in quo ἑφημοὶ exercebantur: ephorum palestra. In iis Protefilai ædificiis multas fuisse ejusmodi arboribus confitas probabile, quæ, ut inquit autor, arescebant & rursus adolefcabant. Hæc Dalecampii sententia. Alia Clariss. Salmasii opinio. In his, inquit, prodigiosa illa deformata sunt, quæ omnibus Ephemis ejus, nihil quippe quod redum sit significare possunt. Codex Rigaltianus, non multo melior editus, in quo legitur, omnibus ephemiis. Inde ephemiis saltem fecisse correctiores constat. At in optimo ac vetustissimo Tbuaneo sic, cum omnibus ex foæbis cum in tantum accrevere ut Ilium adspiciant, inarescunt, rursusque adolefcunt. F. pro E. sæpe in antiquis libris scriptum deprehenditur sic Venus frutis, quæ Erutis est. Absque illo codice, æternum in mendæ jacuisset Plinii ille locus. Dicit omnibus ævis ex eo quo satæ fuerant illæ arbores, id iis accidere, ævo quippe opus est arboribus, priusquam in eam altitudinem inarescant. quum Ilium adspexerant, statim funditis inarescebant ac peribant; rursus à solo crescere incipiebant. ævumque iterum intercedebat, priusquam in priorem altitudinem attollerentur. Ideo scripsit, omnibus ex eo ævis, cum in tantum accrevissent, ut Iliam adspicerent. Quod ad rem ipsam attinet, Græco Epigrammate Philippi nondum edito, testatam repperi, cuius lemma sic habet: Εἰς Πρωτεσίλαον τὸν ἐν Τροίᾳ πατρὸς τοῦ Πηλεΐδου, ὅτι ἐν τῷ τοῦτοῦ πατρὸς οὗτοι φυτὰ βλάπτει πλὴν Ἰλίου ἐρηγινοῦται, καὶ τῶν φύλων τὰς κέρας ἀποκόλλουσι, in tumulo Protefilai qui primus ad Troiam obiit, quæcunque plantæ Ilium vident siccantur, foliorumq; comas, id est decus, abjiciunt.

Ἡρώς Πρωτεσίλαε, σὺ γὰρ πρῶτῳ ἐμῆσας
 Ἰλίον Ἐλλαδικῷ θυμὸν ἰδεῖν δόρατ'·
 Καὶ πρὸς οἷς τύμβοις οὗτοι δένδρεα μακρὰ τέθηλε
 Πάντα τὸν εἰς τροίλῳ ἐκκεκνήκε χάλλον,
 Ἰλίον δὲ εἰσὶν γὰρ, ἀπ' ἀκρεμόνων κερυφαίων
 Καρφούται, πετάλων κέσμον ἀναινόμῳρα
 Θυμὸν Ἰπὶ τροίῃ πῶσον ἔζεσας, ἦνικα πλὴν σλω
 Σάζει καὶ σελέχη μῆνιν ἐπ' ἀνπαίλους.

Non totas arbores interire dicit, sed summum duntaxat earum cacumen, & quantacunque pars Ilium aspexerit inarescere, decussis foliis. ἀπ' ἀκρεμόνων κερυφαίων καρφούται. posita tamen aliter distinctio, eum sensum efficiet, quem voluit Plinius.

Ἰλίον δὲ εἰσὶν γὰρ ἀπ' ἀκρεμόνων κερυφαίων,
 Καρφούται πετάλων κερυμὸν ἀναινόμῳρα.

Si enim vel summis ramis Ilium prospexerint, tum marcescunt arefacta, & decus foliorum perdunt. Alias id naturale est omnium arborum, præcipuè grandium & glandiferarum, ut post unum aut alterum ævum, quum

Κ Ε Φ. Ι Ε.

De vita oleæ, ac vitium.

Τ' ἄχα δ' αὖ εἴη μακροβιότατον, τὸ πάντως δυνάμῳρον ἀνταρκεῖν, ὡσπερ ἡ ἐλαία, καὶ τῶ σελέχει ἐτὴ ὡς βλαστῆσει, καὶ τῶ δυσωλέθρους ἔχειν τὰς ῥίζας. δοκεῖ δὲ ὁ βίβ' τῆς γο μιᾶς εἶναι, καὶ ὄν σελέχ' ἤδη πλὴν δὲ χλὴν πέντα μέτρον, ἀναιμαρτεῖν τὸν χρόνον μάλιστα πρὸς ἔτη διακοσίαι. εἰ δ' ὅπερ Ἰπὶ τῶν ἀμπελών λέγουσιν πνεσ, ὡς περὶ αἰρουιδρῶν τῶν ῥιζῶν κατὰ μέτρον, διώαται διαμῶρειν τὸ σελέχ' ἢ ὅλη

in senectutem abeunt, summo cacumine mori incipient, & uno alteroque ævo sic durent, summitate arida & intermorta. Alterum notandum in verbis Plinii est, quod ait, juxta urbem autem quercus in Ili tumulo. Theophrastus φησὶ, ait, quæ proprie quercus non est. Vide libr. 3. cap. 9. & 10. Sequitur aræ sunt Iovis Stratii. Antiquus codex, Iovis Stratii. Sed vulgata servanda lectio. Quippe, ut rectè monet Hermolaus, appellatio Græca sit oportet, non Latina. Διὸς Στρατίου, Iovis Stratii meminit Herodotus in Terpichore. ἐν τούτῳ δὲ ἐν διαφύρασι αὐτίων κερυφίησιν ἐς Λαύραδα, ἐς Διὸς Στρατίου ἱερὸν, μίτρα τε ἔαρον ἄλλοτε πλάττεισιν. μᾶνοι δὲ τῶν ἡμῶν ἰδὲν, καὶ εἰς οἱ Διὸς Στρατίου ἱερὸν ἀνὰ τῶν. Ex quibus qui effugerunt ad Labranda in Iovis Militaris templum se receperunt, in magnum atq; sacrum lucum platanorum. Soli autem ex iis quos novimus, Cares sunt, qui Iovi Stratio, id est, Militari hostias offerant. Hæc cum librarii ignorarent, Stratii, vel, ut in MS. quibusdam habetur, Stratini, mutarunt in Stratii. Iovis enim Statoris mentio sæpe apud Ciceronem.

Ἐν Δελφοῖς πάλαιον. Plinius loco citato. Sunt auctores & Delphicam platanum Agamemnonis manu satam: & alteram in Caphyis Arcadiæ loco, &c. Caphyæ urbs Arcadiæ, patris Anchisæ nomen habens, qui Capys appellabatur.

Βερχύβια δὲ τὰ τοιαῦτα, &c. Plinius loco citato, E diverso brevissima est vita puniceis, fico, malis, & ex his præcocibus brevior, quam serotinis, dulcibus quam acutis, & dulciori in puniceis. item in vitibus, præcipuè fertilibus. Græcinius auctor est sexagenis annis durasse vitis. Corruptus codex. Notat Hermolaus in aliis codicibus legi, dilu-tiori; quæ lectio nullum cominodum habet sensum. Vox acutis suspecta. Acutum enim non opponitur dulci; immo non raro contingit aliquid esse simul dulce & acutum, ut de melle libr. 11. cap. 15. retulit Plinius, & Dioscorides libr. 2. Theophrastus, τῆς ἰδέας, dulcis minus quam acidæ. Idem ὡσπερ τῶν ῥῶν ἢ ἀπίρησιν. & inter puniceas quæ nucleo caret. Scribe, dulcibus quam acidis & dulciori in puniceis. Malunt alii, dulcibus quam acidis & apyrenis, quod Theophrastus τῶν ῥῶν ἢ ἀπίρησιν. Plinium punice quoddam genus ita vocare negari non potest, lib. 13. cap. 19. Divisit & in genera, apyrenon vocando, cui lignosus nucleus abest. Vulgatam tamen servo, quod enim Plinius lib. 23. cap. 6. scribat. Ex his dulcia quæ apyrena alio nomine appellavimus. Dulce ergo punicum ἀπίρησιν; quod falsum, ut supra capite de punice ostendi.

Δοκεῖ δὲ καὶ πέρυθρα, &c. Plinius loco citato. Videntur & aquaticæ celerius interire.

Ἐνια δὲ γρηγορεῖ, &c. Idem. Senescunt quidem velociter, sed è radicibus repullulant, laurus & mali, & punicea, &c. Sed è radicibus repullulant. Theophrastus περιβλαστῆσαι. Frustra inde colligunt viri magni, Pliniū scripsisse, sed è lateribus repullulant. περιβλαστῆσαι, Plinius sæpe vertit, ab radice germinare. Nec laurus vel punica cuius caudices senectute, aut putredine pereunt, è latere, sed è radice novum mittit germen; nec περιβλαστῆσαι aliud, adnata emittere, quod quandoque è latere, non raro è radice fit. Theophrastus libr. 2. cap. 8. καὶ ἡ γρηγορεῖ δὲ τῶν ῥῶν περιβλαστῆσαι. Plinius libr. 13. cap. 4. germinantes rursus ab radice succisæ. Vide cap. 4. lib. 1. hist.

Πάλιν ἀναγρηγορεῖ ἀπὸ βλαστῆσαι, &c. Aldinus & Basileensis ἀναγρηγορεῖ τοὺς βλαστῆσαι, Theodorus vertit. rursus germina assidue recteque colendo invites. Interpretare, rursus colis propter germina, & si funditis ad radicem usque decideris, &c.

Πότερα δὲ τοῦτο. Certe eadem arbor, sed novi caudices & rami.

ἢ ἴδιον αἰ. Vide animadversiones Scaligeri.

Δικαιοτάτα. Aldinus, Basileensis δικαιοτάτη, Fortè δικαιοτάτως, ut monet Scaliger.

Ἐάν μὴν. Theodorus, ἰὰν μὴ μὴν.

C A P. X V.

Quoque modo colendæ vites.

Illud autem diuturnissimum forsitan sit, quod omnibus rebus durare queat, ut olea, & caudice, & germine laterali, nepotumque procreatione, atque etiam stirpe incorrupta. Vitam vero unius in qua posito caudice, pro principio temporis agi mensura debeat, annis maxime ducentis consummari videmus. Sin autem credimus (quod quidam de vitibus referunt,) quod radicibus particutanquã principii ipsius plantæ, inibitur ejus vita ratio ad ducentos annos. latim

Ἐ sobolo quodque radicem quæ agrè moriatur habet. si metiamur vitæ tractū à diuturnitate stipitū.

Φύσις ὁμοία ἔομοιοφῶ... ὁποσοῦν χρόνον, μακρο-... πένιν Ald. Germ.

latim detractis caudex, † naturaque tota similis, ac... † tota natura cum facies, tum germinatio similis.

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Τ' ἄλλα δ' αἰεὶ μακροβιότατα. Demonstratio à tribus caus-... Theodorus, Germine laterali, nepo-... Theodorus, Atque etiam stirpe incorrupta.

πένιν μίσην ἀνεμῆσιν τὸν χρόνον, μάλιστα... Theodorus, Quā de causā nec præcidere debere eos, qui ita faciunt.

IOANNIS BODÆI A STAPEL

NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Σαφὴ ἢ ἑλαία. Plinius libr. 16. cap. 44. Firmissime... Theodorus, Quā de causā nec præcidere debere eos.

Τῶν ἀμπελων λίγροσι, &c. Plinius loco citato. Gracinus... Theodorus, Quā de causā nec præcidere debere eos.

Κ Ε Φ. Ι ς'.

C A P. XVI.

De morbis arborum. Quique communes, & qui privati sint. Quid sideratio, verminatio, radicatio, fungus, olla, scabies, cochlea, cradatio, cerastra. Quid in vite birculatio. Quid roratio.

Νοσήματα δὲ πῶς μὲν ἀγγελοῖς... Theodorus, Quā de causā nec præcidere debere eos.

Orbos sylvestribus accidere negant, qui-... Theodorus, Quā de causā nec præcidere debere eos.

† οὐκ ἔστιν Ald. Bas.
 " οὐκ ἔστιν Scal.
 † ἡ δὲ αὐτὴ Ald.
 † αἰ ἀμπέλοι Plin.
 " ὑπερβολῶν Bas.
 † κερδίας.
 † ἱερνιά.
 " ἱερνιά.
 † μυδῶ.
 † λιπῶν.
 " πολυθῶ Plinius Scribae κερυθῶ.
 † αἰθρίας Plin.
 † κ' Ald.

ἐπι σκωληκεῦται τὰ δερμῆα, καὶ δὲ δῶδη, καὶ ἀερο-
 βολεῖται ὡσεύτως· μάλλον δὲ τοῖς ἐν ἀκμῇ τούτο συμ-
 βάλνει. πάντων δὲ μάλιστα τῆ τε συκῆ καὶ τῆ ἀμ-
 πέλω. ἢ δὲ ἐλαία πρὸς τὸ τρυῶ σκωληκεῖας ἔχειν (οἱ
 δὲ καὶ τὴν συκῆν διαφθεῖρασιν ἐν τῇ κρήνῃ) φύει
 καὶ ἡλον. οἱ δὲ μύκητα καλοῦσιν. ἐνίοι δὲ λοπίδα.
 τούτο δὲ ἐστὶν οἶον ἡλίου † καυῆς. Διαφθεῖρονται δὲ
 ἐνίοτε καὶ † αἰ νέαι ἐλαῖαι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς
 πολυκαρπίας. ἢ δὲ ψάρα καὶ οἱ πρὸς φυομένους κα-
 χλίας, συκῆς εἰσίν. οὐ πανταχού δὲ τούτο συμβαίνει
 ταῖς συκαῖς· ἀλλ' εἰσὶ καὶ τὰ νοσημάτα γίνεσθαι τῶν
 τούτων, ὡπερ τοῖς ζώοις. ἐπεὶ παρ' ἐνίοις ἔψαρω-
 σι. καθάπερ ἔδωκε τὴν Ἀινείαν ἀλίσκεται συκῆ
 μάλιστα καὶ σφακελισμῶ καὶ κερδῶ· καλεῖται δὲ
 σφακελισμὸς μῶν, ὅταν αἰ ῥίζαι μελανθῶσι· κερ-
 δῶ δὲ ὅταν οἱ κλάδοι καὶ γὰρ καλῶσι πινε τοῖς τῆς
 συκῆς κλάδους † κερδῶ· ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα τῆ νόσῳ.
 ὁ δὲ ἐρνεός, οὔτε κερδῶ, οὔτε σφακελίζει, ἔτε
 ψαρωῖ, οὔτε σκωληκεῦται ταῖς ῥίζαις ὁμοίως. οὐ-
 δὲ δὲ τὰ † ἱερνιά πινε δόποδάλλουσι, οὐδὲ ἐὰν εἴνα
 φυτυθῶσιν εἰς συκῆν· ἢ δὲ ψάρα μάλιστα γίνεται,
 ὅταν ὑδὼρ ἴπαι Πλευράδι μένηται μὴ πολὺ· ἐὰν δὲ πο-
 λὺ, δόποκλύζεται. συμβαίνει δὲ ῥετὴ καὶ τὰ ἱερ-
 νιά δόπορρεῖν καὶ τοῖς ὀλωθούς. τῶν δὲ σκωληκεῶν
 τῶν ἐν ταῖς συκαῖς, οἱ μῶν, ἐξ αὐτῆς γίνονται, οἱ δὲ
 ἐν τῇ κρήνῃ ὑπὸ τῷ καλούμηνου κερδῶ. πάντες δὲ
 εἰς κερδῶν δόποκλύζονται. φθέγγονται δὲ οἶον τρισ-
 μίν. νοσοῖ δὲ συκῆ καὶ ἐὰν ἐπιμυρία γένηται, τὰ γε
 πρὸς τὴν ῥίζαν ὡπερ † μαδῶ. τούτο δὲ καλῶσι
 † λοπίδα. ἢ δὲ ἀμπέλο τετραγῶ. τῶν δὲ μάλιστα
 αὐτῆς ἐστὶ πρὸς τῶ ἀεροβολεῖσθαι, ἢ ὅταν ὑπὸ πνι-
 μάτων βλασσοκρηθῆ ἢ ὅταν τῆ ἐρρασία συμπίθῃ, ἢ
 τρεῖς ἡμέρας τμηθῆ ῥοαὶς δὲ γίνεται, ὁ καλῶσι πινε
 ψίνεσθαι, ὅταν ἴπαι φθῆ καὶ τὴν ἀπάνθησιν, ἢ ὅταν
 κρηθῆ. ῥ' ἢ πῖνθ' ἐστὶν ὡσεύτως δόπορρεῖν τὰς ῥα-
 ρας, καὶ τὰς ἴπαι μούσας εἶναι μικράς. εἴνα δὲ καὶ ῥι-
 γῶσαντα νοσοῖ, καθάπερ ἢ ἀμπέλο· ἀμβλύνεται
 γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πρὸς τὸ μῶν. καὶ πάλιν ὑπερθε-
 μαιζέται. ζητεῖ γὰρ καὶ τῶν τῶν συμμετρίαν, ὡπερ
 καὶ τῆς τρεφῆς. ὅλως δὲ πᾶν τὸ ὡρῶ φύσιν ἴπαικίνδυ-
 νον· μεγάλα δὲ ζυμβάλλεται καὶ τὰ τραύματα καὶ αἰ-
 πηγαὶ τῶν περισκαπόντων, εἰς τὸ μὴ φέρειν τὰς
 μεταβολὰς ἢ καυμάτων ἢ χειμώνων. ἀδένεις γὰρ ὄν
 διὰ τὴν ἔλκωσιν καὶ τὸν πόνον, δὲ χειρότατον ἐστὶ ταῖς
 ὑπερβολαῖς· ἄδενον δὲ ὡς πινε οἶοντα τὰ πλείεστα
 τῶν νοσημάτων, δόπο πηλῆς γίνεται. καὶ γὰρ τὰ ἀερο-
 βόλητα καλῶμῶν, καὶ τὰ σφακελίζοντα, διὰ τὸ
 δόπο ταύτης εἶναι τῶν ῥιζῶν τὸν πόνον. οἶοντα δὲ καὶ δύο
 τῶν εἶναι μόνως νόσους· οὐ μὲν ἀλλὰ τούτο γ'
 ὅσα ἄρα ὁμολογοῦσιν ἐστὶ πάντων δὲ † δῶδενέζε-
 τον ἢ μηλέα ἢ ἡερνῆ. καὶ τούτων ἢ γλυκεῖα. εἴνα δὲ
 πηρώσεις ὅσα εἰς φθῶρᾶν γίνονται πινον, ἀλλ' εἰς ἀ-
 καρπίας. οἶον ἐὰν τις τῆς πίτυ· ἀφέλη τὸ ἄκρον, ἢ
 τὰ Φοίνικ· ἀκαρπα γίνεσθαι ἀμφὼ δοκεῖ, καὶ ἔχ'
 ὅλως ἀναιρέσθαι. γίνονται δὲ νοσοῖ ἔ τῶν καρπῶν αὐ-
 τῶν, ἐὰν μὴ καὶ καιρὸν τὰ πνεύματα, καὶ τὰ ἔρανια
 γένηται. συμβαίνει γὰρ ὅτε μὲν δόποδάλλειν, γενομένων
 ἢ μὴ γενομένων ὑδάτων· οἶον τὰς συκαῖς ὅτε χείρους γί-
 νεσθαι σηπομένης καὶ καταπηγομένης, ἢ πάλιν ἀναζη-
 ραινομένης † ὡρῶ τὸ δέον. χείρουν δὲ ἐὰν ἐπισηθῶ-
 σι πινον ἐφύση, καθάπερ ἐλαία, καὶ ἀμπέλω· συνα-
 πῖρεται γὰρ ὁ καρπὸς δὲ ἀδένειαν. ἐν Μιλήτῳ δὲ τὰς
 ἐλαίας, ὅταν ὡς περὶ τὸ ἀρθεῖν, κάμπαι κατεοδίου-

tur. Magis autem novellis, quam vigentibus id
 accidere solet: & omnium maxime fico & viti.
 Olea præter vermes, qui & ficum interimunt
 † foeticantes in ea, clavum patitur. Quidam fun-
 gum appellant, alii † ollam, hoc est veluti folis
 † in lucem
 eduntur ex
 ea.
 † patellam.
 † vites & o-
 leæ.
 novellæ propter ni-
 miam fertilitatem intereunt. Scabies, & cochlea
 adnasci solitæ, ficorum peculiaria sunt. Non ta-
 men id accidit eis ubique, sed morbi his quo-
 que ratione locorum evenire videntur, quemad-
 modum animalibus. Nam apud aliquos scabies nul-
 lo modo infestat, ut nec circa Ænean, † ficus
 † maxime
 sphacelisimū,
 id est, radi-
 cis, & cra-
 don, id est
 ramorum
 mortifica-
 tionem; vo-
 catur autem
 † vites
 mus, cum
 radices ni-
 grescunt,
 cradon quā-
 do rami.
 cradas.
 † fructū im-
 maturum a-
 mittunt.
 † ficus a-
 lios parit qui
 cerastes vo-
 catur; hi o-
 mnes tamen
 in cerastem.
 † arrosione
 enim stri-
 dula sonant.
 humecta-
 tur.
 † pingues-
 cere.
 † vitesque
 dicunt, cum
 deflorescunt
 vites elui-
 tur nivali
 nive, aut
 quando al-
 get. acini
 morbus etiā
 est cum aci-
 ni defluunt,
 &
 † enim pro-
 pter ulcus.
 † ab exces-
 su frigoris
 calorisque
 devincitur.
 † nam &
 eorum que
 appellant
 siderata, &
 que sphace-
 lo tentantur
 radices ead-
 dem de cau-
 sa laborant.
 † piceæ.
 Circa Tarentum fructum uberem oleæ semper præ-
 monstrant;

σιν αὐτῶν, τὰ φύλλα, αὐτῶν δὲ, τὰ αἶθρα, ἔπειτα τῶν γίνεαι. καὶ φιλοῦσι τὰ δένδρα γίνεσθαι, ὅταν ἡ νότια καὶ τὰ ὄθεν αὐτῶν αὐτῶν δὲ ἡπιλάτῃ καὶ μαλακῶ, ῥηγνύεται. ὡς δὲ τὰ ἄρκα περὶ αὐτοῦσι ἡδὲ πολλὰ καρπὸν αὐτῶν. ὡς δὲ τὰ αἶθρα τὰ πολλὰ ἀπολλύται. τὰ μὲν οὖν πιαυτὰ τῶν τόπων ἴδια.

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Νοσήματα δὲ τῶν μὲν ἀγρίων φασὶ συμβαίνειν. Theodorus legit negativum. Hi igitur dicent sylvestres arbores senio, non morbo interire. Verum e junioribus, cum non paucas perire videamus: illorum sententiam falsam esse patet.

Ἡ βλαστάντων μέλαινα ἢ ἀργύρα. ἢ ἀγύρα. Theodorus, Cum vel paulo post germinaturas, vel germinare incipientes. Addidit paulo post non inscitè. Sic rotundè dicas, sub germinandi tempus. Floridius ad hunc modum, cum germinationem vel meditantur, vel incohant.

Χαλαροειδής. Mirificum verbum. Etiamnum Vascones dicunt: peirabatur. Theodorus, grandine vexata. Non moventur grandine, non igitur vexantur, sed pulsantur.

Ἰπὲρ τῶν ἀγρίων χειμῶν οὐδ' ἂν ὑπερβάλλοντες εἴσι. Theodorus, tempestivis hyemibus, nec si excedant, offendi. Neglexit iudicium Ciceronis, cum dixit: hyemibus. Quis neque speciebus, ausus est. Et illa: nec si excedant, obscura sunt, melius sic, Nec lædi tempestiva hyeme: tamen si fuerit violenta.

Μὴ χειμαδίῃσι δὲ, κρυβλάσσει. Theodorus Plinii verbis, nisi alserint. Ducti in hanc audaciam ex aliis quoque verbis Theophrasti ῥηγνύεται. Non tamen alserit arbores: ut loquuntur Latini, de rebus sensu praeclatis, laxiore verbo et commodiore, hyemis gelu affecta. & ῥηγνύεται, rigore astricta.

Σφακισμός. Theodorus radication, pessime. Nam tamen si est radicis affectus: tamen quia nomen hoc à Latini receptum est pro commodis radicis: idem pro incommodo si accipiat, fiat plusquam equivocatio, à qua Philosophus, quoad fieri potest, maxime debet esse alienus. Σφακισμός medicis est, cum membrum omittit naturam suam. Epicharmi catenata quaedam sententia est, ἐκ δὲ κρυβλάσσει πιδάει, καὶ σφακισμός, καὶ ζῆλια. Præterea subest ratio, qua nequeat interpretari radicationem: neque enim radici soli, sed et foliis, et stipiti evenire solet: tum autem omni natura viventi. Plinius etiam Græcum subicit nomen. Sed nimis lascivo conatu appellavit agritudinem in arboribus, membrorum dolorem, idque non semel.

Ἥλιος. Clavum & fungum. Ita etiam Plinius est interpretatus. Λοπάδα. Theodorus, olla. Plinius, patella. ubi id animadvertas. Cum Plinius ceteras voces Græcas præterisset ita, ut ne poneret quidem, nedum interpretaretur: nunc quam posuit, putò fuisse receptam Latinis. Hoc debuit observare Theodorus, et servare. Non quod λοπάς hoc significet: sed quod patelle similis sit. Fidus interpret sic scriberet, quemadmodum scripsit: at ipse fidus non est. Τοῦτο δ' ἐστὶν εἶναι ἡλίου αὐτῶν. Plinius ἡλίου καὶ μα, aut ἡλίου καὶ βολῶ, non ἡλιόβολῶ.

Ὅμοι αὐτῶν μέλαινα. Sanè sic et in animalibus ubi membrum nigrescit, atque corrumpitur, est σφακισμός. Plinius aut legit, αὐαδῶσι, aut addit. Nam de nigrore nihil: nihil item Theodorus, sed, inarescunt, marcescuntque.

Κεῖδός. Ne hoc quidem nomen ponere voluit Plinius. Sed habent, inquit, Græci sua nomina: Theodorus, cradationem. Quare non, Ramationem: sicuti supra, Radicationem, σφακισμός: quia radici obveniebat. Equidem neutrum probò.

Οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν γίνονται, οἱ δ' ἐκ πικροῦ καὶ ἡλιόβλου κενεῖται. Itaque supra, σκώληκες, οἱ δ' ἐκ τῶν σκώλη ἀποφθίσουσι ἐκ πικροῦ. Melius ἐκ πικροῦ quippe quos ὁ κενεῖται πικροῦ. Sic in quinto, de vermibus: οἱ μὲν εἰσι ἐκ τῆς οἰκείας σφύρας, οἱ δ' ἐκ πικροῦ καὶ ἡλιόβλου.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ὅμοι αὐτῶν μέλαινα. Rectè particulam negativam addiderunt, quod ex libr. 5. de caus. cap. 10. probatur. νοσήματα δὲ τῶν ἀγρίων οὐ λήγεται. τῶν δὲ ἡγρίων λήγεται πάλαι, Plinius libr. 17. cap. 24. Infestantur namque et arbores morbis. Quid enim gentium caret his malis? Et sylvestrium quidem perniciosos negant esse, vexarique tantum grandine in germinatione aut flore. Aduri quoque fervore aut flatu, frigidiorè præpostero die: quoniam sua frigora etiam profunt, ut diximus. Quid ergo? nonne et vites algore intereunt? Hoc quidem est quo deprehendatur soli vi-

monstrant, sed sub flore pars magna perditur. Hęc ergo propria locorum. ἐκ πικροῦ καὶ ἡλιόβλου. Itaque non debet tolli, αὐτῶν, et poni, ἀγρίων: quia et αὐτῶν οὐκ ἔστι γίνονται: neque numerus debuit illis facere negativum, quoniam οὐκ ἔστι, dixerit. Infinitum, ut ita dicam, locus hoc fit et Aristoteli, et Theophrasto, ut vermex diversus subdatur. Et valde ambiguum esset, αὐτῶν, vermēsne, an ficus referret.

Ὁμοιοῦται ἡ εἶδος αὐτῶν. Theodorus ex Plinio, Sonum edunt parvuli stridoris. ὁμοιοῦται ἄβυσος est. arrosione enim stridula sonant, non voce. At præceptor jam distinxerat, ὁμοιοῦται, φωνῆ, ἀλάκτου.

Τὸν δὲ κρυβλάσσει λοπάδα. Suprà λοπάς, erat ἡλίου καυτός. Hic autem, ἐκ τῆς κρυβλάσσει. Vides igitur contradictionem: si Plinium sequatur. Et ἡλίου αὐτῶν, malis supra legere. Observabis etiam Græcam inconstantiam, qui cum etia nomina clavo attribuerint: transtulerunt unum ad longè diversam materiam. Theodorus Plautinissat. Aula, magis arrosio, nomen maxime obsoleto: et commune ad id significandum, quod malum Deorum immortalium benignitate arbores vitantur.

Ὅμοι αὐτῶν μέλαινα. Plinius, Ficus laborat radicibus madidis. μέλαινα caluescere est. μέλαινα, apud Pollucem.

Ῥοτόζῃ, Articulatio, Plinius. Corrigunt, hirculatio. Ῥοτόζῃ est luxuriare, at hic contrarium.

Ῥοτός δὲ ῥοτόζῃ. Theodorus, roratio. Quasi ros, ῥοτός, reddidit: ῥοτός est capillorum affectus, profuvium dicunt. Ῥοτός, est ejusdem significatus. Vnde et Ῥοτός. Sicut nitrum, Ῥοτός. Affectum hunc tanquam siderationis speciem posuit Plinius, quem rorationem nominavit. Verum interpretatus est, ῥοτός, Ῥοτός. Theodorus, Cum vitis deflorescens irrorat. absolute. Videbis an ex usu sit Latinitatis: sed Ῥοτός est, aut abluatur, Ῥοτός, unde Neptunus: non, ut putavit Cicero: etiam indignantibus factiosus, aut Ῥοτός Ῥοτός.

Ἡ ὄμοι κενεῖται. Theodorus, effugit hunc scopulum. Ex Plinio emendare queas. Ῥοτός. Sic enim ait: aut cum acini, priusquam maturescant, decoquantur in callum.

Ἡ ὄμοι κενεῖται. Plinius omisit.

Ἐκκωσι. Luxationem. Ἐκκωσι τὸ ἔλκεν. At est ulcus hic. Dixit enim Ῥοτός, Ῥοτός, Ῥοτός, καὶ Ῥοτός. Theophrastus duas facit Ῥοτός. et καμῶσι, et καμῶσι. Theodorus astrinxit suo arbitratu ad calorem tantum. Et abusus est Latinitate. Sic enim scribit, A teporis excessu devincitur. Idem est, ac si dicas, A Modesti viri insolentia.

Διὰ τὸ δὸν τῶν εἶναι τῶν ῥιζῶν τὸν τόπον. Theodorus, Hac ea de causa laborant. Vides quantum differant.

Πάντων δ' ἀδύνατος. lege, ἀδύνατος.

Τὰ ὄμοια. Theodorus astrinxit universam sententiam ad imbrēs. At ea voce, et frigus et aestus comprehenditur. Hęc enim sunt species siderationis. Nam quod subdit: καμῶσι, Ῥοτός. Est exemplum unius tantum eventus. Frigus enim, et aestus, etiam præter ventos, etiam sine pluvii evenire potest.

Συνοπιρῆται γὰρ ὁ καρπὸς δι' ἀδύνατος. Theodorus male, propter exilitatem, multa exilia valida, sed nulla ἀδύνατος. Si exilitas profuvii causa esset, etiam sine pluvia dilaberentur. Verum id contingit, propterea quod facti sunt acini à pluvia imbecilles, suffocato calore naturali, quo retinentur. Sic ipse supra, καμῶσι, Ῥοτός.

Γίνονται ὅμοι ἡ νότια, καὶ τὰ ὄθεν αὐτῶν. ἡ δ' ἡπιλάτῃ καὶ μαλακῶ ῥηγνύεται. Theodorus, nascitur tempore austrino, et vento. Sic mollem tempestatem, ὄθεν αὐτῶν, dicerent. Nascuntur austrinis teporibus: æstu superveniente deprehensæ rumpuntur.

ium, quoniam non evenit nisi in frigido. itaque per hyemes cæli rigorem probamus, non soli. Nec infirmissime arbores gelu periclitantur, sed maxime: vexatque ita cacumina prima inarescunt, quoniam præstridus gelu eo non potuit pervenire humor, et aduri quoque fervore, aut flatu frigidiorè. Theophr. et ὄθεν ἡ νότια καὶ τὰ ὄθεν αὐτῶν ῥηγνύεται. Inde coudicio, Pliniū scripsisse, aduri quoque frigidiorè flatu aut frigidiorè. Paulo infra. Itaq, per hyemes cæli rigorem probamus, non soli. nec infirmissime, et c. Antiquus noster codex. Itaq, per hyemes cæli rigore probamus, non n. solū infirmissime arbores

επιδημίας τῆς ὑπὸ τὸν Φλοῖον συνηθημένης. αὐτὴ δὲ ἐστὶ
 γλυκεῖα γεννημένη. γίνονται δὲ καὶ ἐν λαχαίσις πι-
 σίν. εἴητα δὲ κάμπαι, Διαφροσφης δηλονότι τῆς δρο-
 χῆς, καὶ τὰ μὲν νοσήματα σχεδὸν ταῦτα καὶ ἐν πύ-
 τοις ἐστίν· ἐνία δὲ πάλιν τῶν κατὰ τὰς ὥρας καὶ τῶν
 καθ' αὐτὰ γεννημένων ἀναιρεῖν πέφυκεν, ἀσπι αἰ-
 τος † ἐποὶ νόσου. οἷον λέγω τὴν † ἐκπλήξιν, καὶ ὁ κα-
 λοῦσι πινες καυθμόν, ἀλλὰ δὲ παρ' ἐκάσταις πέφυ-
 κε πνεύματα δόπολιν καὶ δόποκαίν. οἷον ἐν Χαλκί-
 δι τῆς Εὐβοίας, Ὀλυμπίας ὅταν πνεύση μικρὸν πρὸ
 τροπῶν ἢ μὲν τροπῆς χειμερῶν, ψυχρῆς δόποκαί-
 γὰρ τὰ δένδρα. καὶ οὕτως αὐὰ ποιεῖ καὶ ἐρηθ, ὡς εἰδὶ
 ἂρ' ὑφ' ἡλίου ἔ χειρὸν πολλοῦ γένοιτ' αἶ. διὸ καὶ
 καλοῦσι καυθμόν. ἐγίετο δὲ πρὸ τῶν πολλὰκίς ἤ-
 δη ἔ ἐπ' Ἀρχίωπκα δι' ἐτῶν πεπαρακόντα, σφο-
 δρῶς. πονοῦσι δὲ μάλιστα τῶν τόπων οἱ κοῖλοι καὶ οἱ
 αἰωλῶνες, καὶ ὅσοι ἐπὶ ἑστῶν πῦμας, καὶ αἰωλῶς
 οἱ ἀπυρόσφατοι. τῶν δένδρων δὲ μάλιστα συκῆ.
 δάπρον † δὲ ἐλαίας μάλλον ὁ κέπινες ἐπένησεν, ἰ-
 γυρότερον ὡν ὁ καυθμόν. † ἀμυγδάλας δὲ
 τὸ πάμπαν ἀπαθεῖς, καὶ αἰμυγδαλῶν καὶ αἰ ῥοαί ἐγένον-
 το. διὸ καὶ τούτο καὶ φαυμασόν. δόποκαίεται ἢ εὐθὺς
 ἐκ τῆς ἐλεχου. καὶ ὅλως ἢ μάλλον καὶ πρὸ τῶν ὡς
 εἶπον ἀπύεται τῶν κάτω. φαυρόν δὲ γίνετα, τὰ μὲν
 ἄμα ἐπὶ τῶν βλάσησιν. ἢ ἢ ἐλαία δια τὸ ἀεί-
 φυλλον, ὑστερον ὅσοι μὲν οὖν αὐ φυλλοβολήσω-
 σιν, † ἀναβλάσκοντα πάλιν ὅσοι δὲ αὐ μὴ πλέ-
 ως, δόπολιντα. παρ' ἐνίοις δὲ πινες δόποκαίεται,
 καὶ τῶν φύλλων αἰωλῆτων, ἀνεβλάσησαν πάλιν ἀ-
 νευ τῆς δόποκαίειν. καὶ τὰ φύλλα ἀνεβλάσησαν. ἐναχῆ
 δὲ καὶ πολλὰκίς τῆς συμβαίνης, κατὰπερ ἔ ἐν Φλιπ-
 πικ. τὰ δὲ ἐκπληγνῆτα, ὅταν μὴ πελέως δόπολιν-
 ται, τὰχιστα ἀναβλασάνη. ὡσεὶ εὐθὺς τὴν ἀμπλον
 καρποφορεῖν, ὡσερ ἐν Θεσσαλία. ἐν δὲ τῷ Πόν-
 τῳ, ἐπὶ † Πανφκαπίον, αἰ μὲν ἐκπλήξεις γίνον-
 ται διχῶς ὁ τὸ μὲν ὑπὸ ψύχους, ἐὰν χειμέριον
 ἢ τὸ ἐπὶ ὁ τὸ δὲ ὑπὸ πύγων, ἐὰν πολλὴν χρο-
 νον Διαμύωσιγ. ἀμφότερα δὲ μάλιστα γίνετα με-
 τὰ τροπῆς, μετὰ πεπαρακόντα ἡμέρας. γίνονται δὲ,
 οἱ μὲν πύροι ταῖς αἰθέραις· τὰ δὲ ψύχη μάλιστα ὑφ'
 ἂν ἢ ἐκπληξίς, ὅταν αἰθέραις ἔσται αἰ "λεπίδες κα-
 ταφέρονται. ταῦτα δ' ἐστὶν ὡσερ τὰ ζύσματα· πολλὴν
 πλατύπερα ἔ φεροῖμα φαυρά. πεσοῦτα δὲ εἰ Δια-
 μύφ. ἐπὶ δὲ τῶν Θεράκων, ἐκπληγνῆται. ἀλλὰ γὰρ
 αἰ μὲν νόσοι, πόσοι τε καὶ ποῖαι καὶ πινες γίνονται, καὶ
 πάλιν αἰ δὲ ὑπερβολῶν χειμῶν ἢ καυμάτων φθο-
 ραί, καὶ αἰ Δια πνευμάτων ψυχρότητα ἢ θερμότητα, Δια
 τούτων φαυροῖσται ὡς ἐίας ἐδὲν αὐ καλύει
 ἔ τοῖς ἀρχίοις εἶναι κοινὰς. ἔ καὶ τῶν ὄλων τῶν δένδρων
 φθορῶν, ἔ ἐπὶ μάλλον κατὰ τῶν τῶν κρηπῶν. ὁ
 ἔ συμβαίνον ὁρῶμεν. οὐκ εὐκαρῶς γὰρ οὐδ' ἐκείνα
 πολλὰκίς, ἀλλ' οὐχ' ὁμοίως οἶμα φαυροῖσται.

bus. Alibi vero erucæ, diverso scilicet ortus prin-
 cipio. Et morbi quidem ii fere, atque in his sunt.
 Affectiones autem quædam temporariæ, aut alias
 per se eventientes, necare assolent, quas nullus di-
 xerit morbos: ut tabes, & quod uredinem qui-
 dam appellant. Alii vero apud alios flatus aut in-
 terimunt, aut exurunt. Vt in Chalcide Eubœæ
 Olympias cum flaverit frigidus † ante solstitia,
 aut post solstitia hyberna. Arbores enim exurit,
 atque adeo aridas ficasque facit, ut ne fol qui-
 dem tempusque longum reddere ita possint. Quo-
 circa uredinem vocant. Hæc sæpe alias, † & Ar-
 chippo Athenis magistratu anno quadragesimo fa-
 cta vehementissima proditur. Laborant maxime
 loca concava, & inter valles, & vicina flu-
 minibus, atque in summam, quæ ab omni affla-
 tu penitus silent. Ex arboribus vero ficus præci-
 pue † infestatur, secundo loco olea, oleaster ma-
 gis laboravit, quanquam robustior, quod mirum
 fuit. Amygdala penitus, mali, piri, punicæ sine
 noxa extiterunt. Quamobrem id quoque mirum.
 Exuruntur statim à caudice, atque in totum mag-
 is, priusquam (ut ita dixerim) sentiunt partes in-
 feriores. Deprehenduntur quædam statim in ger-
 minatione. Olea vero quoniam semper vireat tar-
 dius. Quæ itaque frondes amiserint, reviviscunt:
 quæ minus, penitus pereunt. Nonnunquam quæ-
 dam exultæ, foliisque arefactis regerminarunt
 † sine ulla jactura, foliaque revixere. Id quibus-
 dam in locis sæpenumero evenit, ut in Philippis.
 Quæ autem † tabuere, modo non penitus perie-
 rint, citissime possunt regerminare, ita ut vitis
 statim fructificet: sicut in Thessalia fit. Ponto au-
 tem circa Pantocapæum † tabes bifariam invadit.
 Aliquando frigore, cum annus frigidus est: ali-
 quando gelu, si diu duravit. Ambo post brumam,
 diebus maxime quadraginta peractis, fieri solent.
 Fit gelu sereno tempore: † frigus, quo tabes,
 præcipue cum in sereno squamulæ quædam defe-
 runtur, patent: casta vero non durant, quan-
 quam circa Thraciam concrecant. Sed enim mor-
 bi, quot, qualesque sint, ac rursus interitus, qui
 excessu hyemis aut æstus eveniant, quique ab af-
 flatu frigore caloreve proficiantur ex his con-
 templandi. Quando nil prohibet nonnullos etiam
 cum sylvestribus communes haberi, tum univer-
 sa arborum nece, tum etiam magis fructuum lue-
 Quod aperte evenire videmus. Quippe cum sæ-
 pe nec illæ probe fructificent. Sed credo haud æ-
 que id observatum haberi.

† ἐπι. ἐπὶ
 Ald. Germ.
 ἴπιοι.
 † ἰκτῆριν
 Theodor.
 "καυθμόν
 Ald. Bas.

† δὲ ἐλαίας
 ἰλαίας δὲ
 μάλλον.
 † αἰ δὲ αἰ-
 μύγδαλας.
 Ald. Bas.
 "ἴπτιν.

† ἀναβλάσκον-
 ται Ald.
 Bas.

† πανφκα-
 πίων.

"ρεπίδες Al.
 Bas.

quædam
 ca anni tem-
 pus wgru dia-
 lum, e quo
 fructus ma-
 turescere se-
 rates solent,
 aut alias per
 se evenien-
 tes.
 † ante bru-
 mæ, vel post
 brumam.
 † Archippo
 Athenis
 imperante
 annis qua-
 draginta fa-
 cta.
 † convalles.
 † infestata
 fuit.

† tamen si
 non amisc-
 re; foliaque
 † confternata
 sunt.

† consterna-
 tio.

† frigus, sub
 quo maxime
 consternatio
 fit, cum æ-
 re sereno
 quædam de-
 feruntur. hæc
 sunt quasi
 ramenta, ce-
 terum latio-
 ra, quæ vi-
 dentur fie-
 ri per aërē,
 ubi cecidere
 solvuntur,
 quanquam.

JULII

adversus Eurum flat. tertius Africus, qui vocatur ἀφ' ἰσ ἀδ-
versus vulturum flat. — Ἰαπυγία ex ipsius Apulia ore pro-
ficiscentem quasi finibus, Appuli eodem quo ipsi nomine Iapygem dicunt, eum esse propemodum Chaurum existimo, nam
& occidentalis, & videtur adversus Eurum flare. Itaque
Virgilius Cleopatram, è navali praelio in Ægyptū fugientem,
vento Iapyge ferri ait. equum quoque Appulum eodem quo
ventum vocabulo Iapygem appellavit. Hæc Phavorini sen-
tentia, iis vel maxime repugnans, quæ ex antiquissimis
produximus Græcis. Hi enim asserunt Iapygem & arge-
sten eundem ventum. Quod si verum; male Phavorinus
diversum facit ventum. Illud extra omnem controver-
siam poni debet; si Argestes sit Latinorum Chaurus, uti
est, omnino statuendum, Iapygem Chaurum esse. Frustra
ergo hæret, an Chaurus sit Iapyx; cum Græci id doceant
antiquiores: Iapyx ergo, si idem ventus cum Chaurus,
adversus aquilonem flabit, non Eurum. Insuper eidem
Phavorino Eurum idem cum Apeliote, qui æquinoctialis
ortus mansionem obtinet; contra Vulturum, quem cæ-
teri pro Euro habent, ipsi euronotus est. Sic enim scri-
bit. Qui ventus igitur ab oriente verno, id est æquinoctiali
venit, nominatur Eurum, ficto vocabulo, ut isti ἰσημερινῶν
ajunt, δὲ τὸ τῆς ἰσ πῶν, in alio quoque à Græcis nomine Ἀ-
πυλιῶντος, à Romanis nauticis Subsolanus cognominatur.
— Tertium ventum qui ab Oriente hyberno spirat, Vultur-
num Romani vocant: eum plerique Græci misto nomine, quod
inter Notum & Eurum sit, Ευερίων appellat. Hanc si opi-
nionem & sententiam servavit, in iis quæ de Chaurus vel
Iapyge scripsit, non erit ventus is Euro contrarius, sed
Euronoto, quem Vulturum vocant Romani. Extra tamen
controversiam est, Chaurum vel Iapygem, adver-
sus Eurum flare, si modo per Eurum intelligamus Lati-
norum Vulturum, qui inter ortum æquinoctialem, &
meridiem stationem tenet. Plinius libr. 2. cap. 27. Ab
Oriente æquinoctiali Subsolanus, ab oriente brumali Vultur-
nus; illum Apelioten, hunc Græci Eurum appellant. Columella
libr. 8. cap. 5. Quum plerumque sideris caniculæ
tempore, quedam partes ejus regionis sic infestantur Euro,
quem incolæ Vulturum appellant, ut nisi tegminibus vitæ
opacentur, velut halitu flammæ fructus urantur. Ovidius
primo Metamorph.

Eurus ad aurorean Nabathæaque regna recessit,
Persidaeque & radiis juga subdita matutinis.

Hæc ostendunt, Phavorinum ventorū genera, eorum-
que nomina confudisse; adeoque rudem & exiguum eo-
rundem cognitionem habuisse. Sed & argumenta, quibus
utitur, examinemus. Iapyga ex ipsius Apulia ore proficif-
centem quasi finibus, Appuli eodem quo ipsi nomine Iapygem
dicunt. Hæc nisi corrupta sint, absurda admodum. Sen-
sus est: Apuli sunt & vocantur Iapyges, flatum ex sua,
terra provenientem eodem quo ipsi sunt nomine Iapy-
gem appellarunt; hoc est, Apulum. Ergo flatum Iapyx ex
Phavorini sententia est Apulus. Eodem modo Apulum
equum à Virgilio dici Iapygem scribit, à quo expiscatur
Iapygis venti mentionem, nec ulterius inquirat, ac cre-
dit, Poetam hujus nominis primum fuisse auctorem. Quæ
inepta ac absurda. Neminem later, argestem ventum Æ-
thenienses Σκίρωνος vel Σκίρωνας vocasse, quod spirat à sa-
xis, quæ Sciro latro (de quo Plutarchus in Theseo)
incoluit, quem Theseus interemit. Strabo libr. 1. Καθ' ἡ-
μέραν τῆς Ἀπυλίας ἐκ τῶν Σκίρωνος πετρῶν ἀφ' ἧν καὶ Σκίρωνος
καλεῖται ὁ Ζεφύρος. καὶ μάλιστα οἱ Ἀργεῖοι. Quemadmodum &
Attica à Scironis scopulis à quibus & Scirones vocantur
Zephyri, maxime Argestæ. Emenda Hesychii codicem;
ubi male legitur, Σκίρωνος ἀργεῖος πῆ λέγεται. δοκεῖ, &c. Scribe,
Σκίρωνος Ἀργεῖος λέγεται, δοκεῖ δὲ δὲ τῶν Σκίρωνος πετρῶν καλεῖ-
ται. Vel scribe, Σκίρωνος ἀργεῖος πῆ (vel πῶν) λέγεται. Prius
magis placet. Verte, Sciron Argestes dicitur (vel, ventus
quidam) videtur à Scironis saxis spirare. Phavorinus, qui
lexicon, condidit Græcum, Σκίρωνος ἀργεῖος δὲ τῶν Σκίρωνος
πετρῶν καλεῖται. Vides Hesychium, Σκίρωνος ἀργεῖος πῆ λέ-
γεται, scripsisse; vel, Σκίρωνος ἀργεῖος λέγεται. Eodem modo
Circium Hispani Gallicum ventum vocant, quem ex Gal-
lia venientem patiuntur Hispani. Isidorus. Circius di-
ctus eo quod choro, id est, Chaurus junctus. Hunc Hispani
Gallicum vocant, quod eis à parte Gallia flat. Errat ergo
Phavorinus, cum scribit; Nostri namque Galli, ventum ex
sua terra flantem, quem severissimum patiuntur, Circium ap-
pellant. Hæc quam longissime à veritate recedunt. Galli
quippe ventum è sua regione proficifcentem, non patiuntur,
sed proximæ Gallia regionem, quas ex Gallia infestant:
nec Gallicus ventus ab ipsis Gallia incolis, nec in
regno Gallia dicebatur; sed ab illis populis qui eo ex
Gallia veniente divexabantur, quibusque molestus erat.

Ex Seneca constat Gallos pati ventum Circium, sed hic
aliunde proficifcitur, nequiquam in Gallia gignitur. Se-
necæ verba supra citavi. Melius Apulejus. Vt Galli Cir-
cium appellant, à turbine ejus & vorrice. Ergo nomen non
habet, quod ex terra flaret Gallica. Fortè scripsit Pha-
vorinus, Nostri namque Galli, ventum in suam terram stan-
tem, quem severissimum patiuntur, Circium appellant. In
sua terra flantem, id est, quæ aliunde ad Gallos venit
vel scribe, in sua terra flantem, id est, qui alibi ortum du-
cens, in ipsa Gallia spirat. Sed asserere non auiam, Pha-
vorinum sic scripsisse: illud scio, vulgatam lectionem esse
fallissimam. Ad rem iterum. Narbonnenses Galli Aquil-
lonem ex Burgundia ipsis flantem, qui infestantur, Bur-
gundicum nuncupant, quem Burgundi ipsi sic non nomi-
nant. Belgæ ventum Borealem five septentrionalem vo-
cant, qui ad ipsos ex Boreali vel septentrionali orbis pla-
ga venit. Sic meridionalem dicunt, qui ex meridie: oc-
cidentalem, qui ex occidente; orientalem, qui ex orien-
te. Hæc apud omnes nationes locum habent. Non sit
ergo probabile, ipsos Apulos vento, ex sua terra nascenti,
hoc nomen fecisse: sed credibilis, populos Apulis
proximos, ad quos ex Apulia veniebat ille ventus, no-
men hoc ei dedisse. Cæterum corruptum codicem Gel-
lii, five Phavorini locum hunc existimo. Et enim Apuleius
in Libro de mundo, quem ex Græco Latino reddidit,
totam hanc Phavorini disputationem de ventis suo operi
inseruit, nominatim laudato Phavorino, præterito Gel-
lio, qui litteris eam mandavit. Is locum de Iapyge ita
retulit: Vt Galli Circium appellant à turbine ejus, & vor-
rice, Apuli Iapygem vero ex Iapyge sinu, id est, ex ipso Gar-
gano venientem. In vulgatis codicibus locus hic quomo-
do retulimus extat, quem corruptum jam diximus. Quid
enim est os Apulia? & qui sunt illi, qui Iapygem dicunt?
Optimus liber (ut monet nobiliss. simul ac doctissimus
Claudius Salmas.) Iapygia ipsius ore proficifcentem quasi fi-
nibus Apulia, eodem quo ipsi sunt nomine Iapygem dicunt.
Planè legendum, ut idem docet, ex Apulei loco citato.
Iapygia sinus ore proficifcentem, qui est Garganus, Apulæ
eodem quo ipsi sunt nomine Iapygem dicunt. Scribendum
etiam in Apulei verbis supra citatis; Apuli, Iapygem eum
ex Iapygia sinu provenientem; ex vestigiis veteris lectionis.
Perperam, inquit, Salmasius, idem Apulejus, Iapygem eun-
dem cum Circio fieri putavit à Favonio. Iapyx idè & Arge-
stes, sed Circius vel Cersius alius, inter Argestem &
Thrasciam positus; alii eundem cum Thrascia volunt. Ma-
le etiam Phavorinus, vel Gellius sinum Iapygia, ex quo Iapyx
in Calabros flabat, de Gargano sinu intelligunt. Melius
fortasse acciperetur de eo sinu, in quo Iapygia prominentia.
Ἰαπυγίῳ ἄνεμῳ Græci dicunt, & promontorii sinus nomina
ferè semper accipiunt, ut & ipse Garganus sinus a Gargano
promontorio appellatus, qui Garganus tamen etiam Iapyx
Virgilio dicitur.

— Gargani condebat Iapygis avois.

Iapygia acra in ipso ore sinus Tarenti, qui etiam Iapygia
sinus ea parte vocatus est. Strabo libr. 6. de promontorio Iapy-
giae, τούτο μὲν οὐδὲν ἄλλο λέγουσι ἢ τὸ ἐπὶ τῆς ἰσ πῶν. Plinius
Iapygium promontorium, distinguit à Gargano. ergo & Iapy-
gia sinus a Gargano sinu differt. Tarentini ipsi dicunt Iapy-
ges, teste Antiocho. apud Strabonem, libr. 6. Ab eo Iapy-
gia sinus ore, ventus Argestes recta in Calabriam ferebatur,
quem Calabri Iapyga propterea nuncupabant. Iapyx igitur
peculiaris & localis appellatio venti Argestæ, non ipse ven-
tus peculiaris. Ἀργεῖος autem generale illius venti nomen;
Romani Chaurum vocitant. Hactenus Salmasius, qui ta-
men ad finem disputationis de ventis fatetur Latinos
Chaurum & Argestem facere ventos diversos. Seneca
loco citato. Chaurus venit, qui apud quosdam Argestes di-
citur. mihi non videtur, quia Chauri violenta vis est, & in
unam partem rapax. Argestes fere mollis est, & tam eun-
tibus communis quàm redeuntibus. Vitruvius quoque; distin-
guit. Circa Favonium Argestes & certis temporibus Etesia.
ad latera Chauri, Cercias & Chorus. Argestes Favonio pro-
pior. Chaurus septentrioni, indidem tanen veniunt modi-
ca tantū inclinatione diversi. Supra ex magnis auctoribus
probavimus Sciron & Argestem & olympiam eundem
ventum. Quod Plinio non placet; qui libr. 2. cap. 47. Ab
occasu æquinoctiali Favonius, ab occasu solstitiali Corus. Ze-
phyrum & Argestem vocant. — Sunt etiam quidam pecu-
liares, quibusque gentibus venti, non ultra certum proce-
dentes tractum, ut Atheniensibus Sciron, paulum ab Arge-
stæ deflexus, relique Græciæ ignotus. Alibi elatior idem
Olympias vocatur. Consuetudo omnibus his nominibus Ar-
gestem intelligit. Fallitur Plinius. Sciron non est ven-
tus

μικρὸν ἢ τὸ πρῶτον. Vide cap. citatum. Solstitio ergo proximus mensis. Sub ipso solstitio incipit καταμυδῶν. Hæc ostendunt vel negligentiam auctoris, vel codicem admodum corruptum. Tria illa verba, ὀγδοὺ φθινότου περὶ ἡλίου, sunt corrupta. Scribendum forte, ut priora cum posterioribus convenient, τριτάτη μεσοῦντος Σκίρροφωριῶτος. Verum nihil mutare audeo: vel scribendum, ὀγδοὺ φθινότου Σκίρροφωριῶτος ἐν τῇ ἡμέρῃ τῆς, &c. Capta est Troia ad finem veris 22. die mensis Scirrophorionis, nono ante solstitium die. Ita nisi legamus, culpa penes auctorem est. Facile equidem est in mensium nominibus hallucinari, & nomen unius pro nomine alterius usurpare; præsertim auctori res alias agentis, aut alias properanti, ut ut etiā scri-

ba in transcribendo fidelis nihil mutarit, aut vero calchographus fidelis fuerit.

Κατὰ τὸν πλῆθος καὶ ὄρε. Plinius. Similiter ilex & robur & quercus. Alterutrum, robur, vel quercus, redundat. Dele robur. Nam de robore nihil Theophrastus.

Παρὰ τὸν πλῆθος. Theodorus, παρὰ τὸν πλῆθος λεπτή ποιήθη. Nam si angustam admodum feceris. Plinius; Quod si angusta decorticatio fuit, nihil nocetur supraddictis. Inferiores quidem & in solo gracili, vel ab una tantum parte detractis in terimmit. In Aldino vox ἀφαιρέθη desideratum; sed ipsa ratio docet addendam esse.

*Ατρεφοι. Jejunum, vertunt; malo, macrum, sterile.

Κ Ε Φ. Ι Θ.

C A P. XIX.

De decacuminatione, deque salice, platano, populo, quæ resurrexerunt.

" σι.

Ἡ Ν δὴ καλεῖσιν Ἰπικροπὴν τῶν δένδρων, μόνον πεύκης, ἐλάτης, πίτυος, φοίνικος, οἱ δὲ καὶ κέδρος & κυπαρίθης Φασί. ταῦτα γὰρ εἰς περικαιρέθη τὴν κόμην, καὶ αὐτὴν Ἰπικροπὴ τὸ ἄκρον, φθείρεται πάντα καὶ ἐβλαστάνει. κατὰ περὶ δὲ Ἰπικροπὴν ἢ πάντα ἢ ἕνα. τὰ δὲ ἄλλα πάντα καὶ περικαιρέθη βλαστάνει. καὶ ἕνα καὶ καλλίως γίνεται. κατὰ περὶ ἢ ἐλαία. Διαφθείρεται δὲ τὰ πολλὰ, καὶ ὀλιγοὶ τὸ τέλος. εἶδεν γὰρ Ἰπικροπὴν δοκεῖ, πάλιν ἀμπέλου, & συκῆς, καὶ ροῦς, & μηλέας. ἕνα δὲ καὶ ἐλκωθῆ, καὶ μεῖζον καὶ βαθύτρονον ἀπόλλυται. τὰ δὲ εἶδεν πύργου. κατὰ περὶ ἢ πεύκη ἀδιδεργασμένη. καὶ ἐξ ὧν δὴ τὰς ῥητίνας συλλέγουσιν. οἶον, ἐλάτης, περμίνθου. Ἐρὰ δὲ τούτων εἰς βάθος ἢ τρώσις & ἐλκωσις. Ἐρὰ γὰρ ἐξ ἀφῶρων φορέδες γίνονται, καὶ ἐξ ὀλιγοφόρων πολυφόροι. τὰ δὲ ἐπελέκησιν Ἰπικροπὴ, & ὄρεθ᾽, καὶ περὶ πνεύματῶν ὡς πάλιν ἀνίστασθαι, καὶ ζῆν καὶ βλαστάνειν. οἶον ἰτιά, & πλάτανος. ὡς περὶ συνέθη ἔν Ἀντιόχῳ, καὶ ἐν Φιλίπποις. ἐκπεσῶσης γὰρ, ὡς ἀπέκρουσαν ὄν ἀκρέμονας & ἐπελέκησαν, ἀνεφύη νύκτωρ πλάτανος & κυπαρίθης τὰ βάρους, καὶ ἀνεβίω. Ἐὸ φλοῖος περὶ πάλιν. ὡς περὶ πελεκημένη δὲ ἐτύγχανεν ἐν τῶν δύο μερῶν. τὸ δὲ τὸ δένδρον μέγος. μήκῃ δὲ μεῖζον ἢ δεκάπηχον. πύργου, ὡς περὶ ῥαδίως ἀν περικαιρέθη πύργου ἀνδρας. ἢ δὲ ἐν Φιλίπποις ἰτιά, περικαιρέθη μερὸς ὄν ἀκρέμονας, οὐ μὲν παρεπελέκηθη μάντις δὲ τις ἔπεισεν αὐτοὺς, ἴσταν τε ποιῆσθαι, καὶ τηρεῖν τὸ δένδρον ὡς σημείον ἀγαθὸν γεγνός. ἀνεση δὲ καὶ ἐν Σταγείροις ἐν τῷ μεσσίῳ λούκητις ἐκπεσῶσα. τῆς ἢ μήτρας ἐξαιρεμένης, ἔθεν ὡς εἰπῶν φθείρεται δένδρον. σημείον δὲ ὅτι πολλὰ κτίλα τῶν μέγος ἔχοντων δένδρων ἐστίν. οἱ δὲ περὶ Ἀρκαδίαν Φασί μέχρι πύργου εἰς ἐξήρηθη τῷ δένδρου, ζῆν. πλέως δὲ ἐξ ἀπῶν ἐξαιρεθείσης, & πύργου φθείρεται, & ἐλάτιν, καὶ ἄλλο πᾶν.

Quam vero decacuminationem appellant, tantum inter arbores, pino, abieti, piceæ, palmarumque assignatur: quidam & cedro, & cupresso ferunt. Hæc enim detracta coma, decifoque cacumine, tota intereunt, nec quicquam germinant: sicut nec si adulta, aut tota, aut parte aliqua fuerint. Reliqua autem omnia & præcisâ germinant, & nonnulla meliora redduntur, ut oleæ. Intereunt maxima ex parte vel fisco caudice. Nulla enim tolerare videtur, præterquam vitis, ficus, punica, malus. Quædam vel ab ulcere ampliori altiorique intereunt. Aliæ nihil offenduntur: ut pinus, cum teda descinditur: & omnia ex quibus resina colligi potest, ut abies, terebinthus. Harum enim vulneratio ulceratioque in profundo. Quippe ex infœcundis, fœcundæ; & ex pauciferis, multiferæ redduntur. Quædam etiam securim ita tolerant tam stantes, quam à flatu prostratæ, ut resurgant, vivant, germinentque: ut salix & platanus. Quod & in Antandro & Philippis evenerat. Cum enim platanus procidisset ramis amputatis, truncoque securi luxato, resurrexit noctu levata onere, atque revixit, & cortex iterum eam circumdedit. Erat duobus lateribus circumdolata, longitudine decem cubitis majori: crassitudine, ut quatuor viri non facile amplecterentur. Salix autem, qui in Philippis resurrexit, fuit quidem detruncata, sed non circumdolata. Aruspex tunc quidam persuasit, ut sacrificaret, custodirentque arborem, utpote factam ostento fausto. Resurrexit & Stagiris in museo populus alba procidua. Medulla exempta nulla fere arbor moritur. Argumentum, quod multæ arbores magnitudine excellentes cavantur, inanesque fiunt. Arcades quadantenus si eximatur, vivere dicunt: tota vero ex universâ arbore exempta, & pinum, & abietem, & reliquas omnes interire.

præcisâ à cacumine, germinant.

circumdolata. arbor erat magna, longitudine.

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Ἐπικροπία. Theodorus præcisâ. addere debuit, à cacumine.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Ἡ Ν δὴ καλοῦσι Ἰπικροπὴν, &c. Scribe, ὡν δὲ, &c. Quid sit, Ἰπικροπὴ docet, libr. 5. de caus. cap. 24. καλοῦσι δὲ Ἰπικροπὴν, ὡς ἀφαιρέθη τῆς κόμης Ἰπικροπὴ τὸ ἄκρον. Vocant decacuminationem, cum detracta coma, arboris extremitas præcipitur. Ὅ σι καὶ κίδρον, &c. Plinius libr. 17. cap. 24. Similem & decacuminationem rationem habet, cupressi, pini, cedri: hæc enim detractio cacumine, aut ignibus adusto, intereunt. καὶ χιδοῦ. Plinius loco citato. Intereunt pleraque & fissa stirpe, exceptis vite, malo, fico, punica. καὶ ἰλκωθῆ, &c. Quædam vel ab ulcere tantum, ficus hanc

injuriam spernit, & omnia quæ resinam gignunt. Corruptus codex. Scribe, pinus hanc injuriam. Theophrastus, πύργου ἀδιδεργασμένην, pinus quum teda descinditur. Ἀντιόχῳ. Plinius libr. 16. cap. 32. Sed maximè mirum Antandri: platanus etiam circumdolatis lateribus restibilis, sponte facta vite, que reddita longitudine quindecim cubitorum, crassitudine quatuor ulnarum. Φιλίππων, &c. Plinius loco citato. Memoratur hoc idem factum in Philippis, salice procidua atque detruncata. Σταγείροις, &c. Et Stagiris in Museo populus alba omnia fausti

fausti omnis. Sed quid memoratur de populo alba? quid de salice? Idem quod de ulmo; de qua hæc Plinius. Est in exemplis; & sine tempestate, ullave causa alia quam prodigii cecidisse multas, (arbores) ac sua sponte resurrexisse. Factum hoc populo Romano Quiritibus ostentum Cimbricis

bellis Neuceria in Luco Junonis, ulmo, postquam etiam cacumen amputatum erat, quoniam in aram ipsa procumbebat, restituta sponte, ita ut protinus florere: à quo deinde tempore majestas populi Romani resurrexit, quæ antea vastata cladibus fuerat.

K B Φ. K A.

C A P. X X.

Quæ mors communis omnibus, oleumque necare omnia. Item de cytiso, & edera, atque aurone pernitiosis. Quodque brassica temulentiam propulset.

Κοινή δὲ φθορὰ πάντων, καὶ αἱ ῥίζαι περικυπῶσιν, ἢ πῦσαι ἢ αἱ παλαιοὶ καὶ μέγισται ἐκυρῶνται τῷ ζῷ. αὐταὶ μὲν ἐν ἐξ ἀφαιρέσεως ἢ ἵππῳ τῷ ἐλαίῳ, περὶ οὗ πνὶ μάλλον ἢ ἀφαιρέσει. πολέμιον γὰρ δὴ καὶ τῷ π. πᾶσιν δὲ ἐλαίον ὄπιχέουσι τοῖς ὑπολείμμασι τῶν ῥιζῶν. ἰσχυρὸν δὲ μάλλον τὸ ἐλαίον ἐν τοῖς νέοις καὶ ἄρτι φυομένοις ἀσθενέστερον γὰρ διὸ καὶ ἀπὸ τοῦ κωλύσει. φθορὰ δὲ καὶ ἵππῳ ἀλλήλων εἰσι, τῷ ἀφαιρέσει τὰς τροφὰς, καὶ ἐν τοῖς ἀλλοῖς ἐμποδίζην. χαλεπὸς δὲ ὁ κίττος τοῦ ἀφαιρέσει. χαλεπὸς δὲ ὁ κύπτος. ἀπόλλυσι γὰρ πᾶν ὡς εἶπεν. ἰσχυρότερον δὲ τοῦτου τὸ ἄλμιον. ἀπόλλυσι γὰρ τὸν κυττισόν. ἐνια δὲ, ὁ φθίρει μὲν, χεῖρα δὲ ποιεῖ ταῖς διωάμεσι τῶν κυττῶν ὅτι τῶν ἰσχυρῶν. οἶον, ἢ ῥαφαί καὶ ἢ δάφνη τῷ ἄμπελον. ὁ σφραίνεσθαι γὰρ φασὶ καὶ ἐλκεῖν. διὸ καὶ ὅταν ὁ τὸ πηλοῦ βλαστὸς γένηται, πάλιν ἀνατρέφην καὶ ἀφορεῖν, ὡς πολέμιος ἐστὶς τῆς ὀσμῆς. Ἀνδροκύδης γὰρ καὶ τῷ ἀνδρόκυματι τῷ τῷ καταχρησάται περὶ τῷ βοήθησαν τῷ δὲ τῆς ῥαφάνου γνομένην περὶ τὸν οἶνον, ὡς ἐξελάνθασιν τῷ μέθην. Φόβην γὰρ δὴ καὶ ζῶσαν τῷ ἄμπελον τῷ ὀσμῆς. αἱ μὲν ἐν φθοραῖ, πῶστε γίνονται καὶ πῦσαι, καὶ περὶ αὐτῶν, φανερόν ἐστι τῶν περὶ φθορῶν.

Communis omnibus mors, & si radices amputentur, vel omnes, vel plurimæ, & quæ maximæ sint, vitalesque inprimis. Igitur hos interitus ex demptione dicendum. Qui autem oleo consequitur, adjectione verius quadam quam demptione intervenit. Quippe oleum omnia necat. Qua de causa radicum extirpandarum reliquiis oleum infundunt. Valer oleum magis in novellis, & in præsens nascentibus: sunt namque debiliores. Quapropter & tangi eas agricolæ prohibent. Necantur & invicem inter sese alimenti rapina, & cæteris in rebus impedimento. Molestus & edera adnascens, ac vinciens, Molestus & cytisus: nam omnia ferme necat. Sed eo valentior Auro est. Hic enim vel cytisum ipsum interimit. Quædam non necant, sed succi odorifque viribus reddunt deteriora: ut brassica, & laurus vitem offendunt. Olfacere quippe eam, & atrahere dicunt. Quamobrem germen cum illis propinquum fuerit, recedere, atque averti, utpote inimicum fugiens odorem. Androcydes exemplo hoc usus est, de medela contra vinum confecta: ex brassica videlicet, temulentiam posse propulsari. Quippe cum vitis etiam viva, odorem brassicæ fugiat. Interitus itaque, quo pacto fiant, quot sint, quotque modis eveniant, ex iis quæ hæctenus à nobis sunt dicta, patet.

imprimis que vite custodes. & re-cens natis. & ablatione. Halimus. & amittere vim fructificandi.

άλμιον. & πλήσιον ο.

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Κοινή δὲ φθορὰ καὶ αἱ ῥίζαι. Tres ablationes sunt. prima corticis. Secunda cacuminis. Tertia ab radicibus. Ita aut tria capita sunt, aut unum ex tribus partibus: separatim autem caput. Αὐτὰ μὲν οὖν ἐξ ἀφαιρέσεως. Morbi sunt, aut ὑπερβολῆ, aut ἀφαιρέσει. unde Medicinæ definitio. nunc περὶ αὐτοῦ ἐστὶς. Ὅστιν ἄντιον narrat. Plinius addit, pice & adipe. Aliud caput hoc iterum esse debet, aut altera pars superioris. Nam prima pars tribus constabat membris δὲ ἀφαιρέσει. Ἄρτι φυομένοις, Theodorus, in præsens nascentibus. Recens natis. Ἀπὸ τοῦ κωλύσει. Theodorus addidit Agricoltæ. Etiam non agricoltæ.

Περὶ αὐτοῦ. Theodorus, alimenti rapina. Durum. καὶ ἐν τοῖς ἀλλοῖς ἐμποδίζην. ut, spatio radicationis. & natura diversa, & umbra. Ὅσφραίνεσθαι, καὶ ἔλκεν. Plinius iccirco appellavit olfactricem. καὶ ἔλκεν, odorem. καὶ ἀφορεῖν, averti, Theodorus. Amittere vim fructificandi. Male fecit cum Plinium sequutus est; Maluit etiam saporem dicere, quam odorem: cum tamen sit, Ὅσφραίνεσθαι. Idem Plinius. Raphanum. in 17. non brassicam, τῷ ῥαφάνου, est interpretatus. ut in 20. Brassicam. Vide Galenum in Brassica.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Κοινή δὲ φθορὰ, &c. Plinius libr. 27. cap. 24. Radicibus amputatis mori, minimè mirum est pleraque tamen non omnibus, sed maximis, aut quæ sunt inter illas vitales abscessis moriuntur. Πᾶσιν δὲ ἐλαίον, &c. Plinius loco citato. Pix, oleum, adeps inimica, præsertim novellis. Χαλεπὸς δὲ ὁ κίττος, &c. Plinius loco citato. Necant invicem inter sese umbra, vel densitate atque alimenti rapina. necat hedera vinciens, nec viscum prodest & cytisus, nec auro quod alimon Græci vocant. Ita hodie in codicibus expressis legitur. Antiquus codex habet, nec viscum prodest & cytisus: nec auro quod alimodo Græci vocant. Quæ magis quam vulgata corrupta. Ex hac qui indicem in libros Plinii fecerunt, proscribere alimon auro inimicum, quod plantæ falsam. Pro auro, ut in antiquo habetur, Doctiff. Gaza, & alii legerunt, nec auro, quod alimon vocant. Inde Gaza ἄλμιον interpretatur, lib. 5. de caus. aurionem & lib. 4. hist. Sed eo valentior auro est. Depravatus Plinii codex maximos decipit viros. Scribe ex emendatione Clariff. Salmasii, nec viscum prodest, & cytisus necat viro, & quod

halimon Græci vocant. vel, nec viscum prodest, nec cytisus: necat viro quod halimon vocant. Vide lib. 5. de caus. cap. 2. Græcus auctor tradit, cytisum & halimon necare, τῷ πολυτροφίᾳ καὶ τῷ ἄλμιον τῷ ἀπὸ αὐτοῦ, additque, ideo cytiso valentius esse halimon. Ἀπὸ τῷ πηλοῦ ἔλκεν, subaudi ἄλμιον. Salem, Plinius reddidit, virus. Succum falsum nimirū halimi, qui virus est cæteris plantis halimo adnatis. Sed & virus pro falsugine dixit Lucretius in hoc versu. Ionium glaucis aspergit virus ab undis. Necant inter se plantæ sese densitate & umbra, & alimenti rapina; necat hedera amplexu & vinciendo; necat cytisus & halimon, τῷ ἄλμιον & succi virtute, quod virus Plinius appellavit. Sed & virus idem Lucretius posuit pro herbarum succo, & virtute naturali. Concoctosque suo contactos perdere viro. Quod & huic loco Plinii convenit: nam illis de halimo subjicit Theophrastus ἐνια δὲ οὐ φθίρει — ὀσμῆς. Plinius quorundam natura non necat quidem, sed ledit, odore aut succi mixtura. ἢ ἢ χυλὸς δὲ αὐτοῦ, est virus. Sic halimon ad-fitas

fitas plantas verè necat, τῆ δ' ἀλμυροῦ χυλοῦ δυνάμει. Malum & bonum virus dixisse vereres, adnotat Servius.

καὶ ὁ κύπρος, &c. Κύπρος Græcis Latinisque virile scribunt viri magni, cum tamen apud Latinos fæmininum reperitur. Columella lib. 9. cap. 4. Post hæc frequens sit incrementi majoris surculus, ut rosmarinus, & utraque cythibisus. Est enim sativa, & altera suæ spontis est. Frequentius tamen masculinum est; ut ex iis quæ infra ex Columella, Plinio cæterisque citantur, palam fiet. Apud Galenum tamen fæmininum est. Verba infra ex libr. 1. de antidotis citantur. Illud tamen notandum, quod in vulgatis Columellæ codicibus cythibisus per θ scribatur, cum in antiquissimo per τ. ut apud reliquos Latinos, omnesq; Græcos legitur, si unum in Geoponicis locum exceperis. Nam lib. 3. cap. 1. habetur, κύθισον ἡ εἰς αὐτὴν χλωροῖς. Ὁ ἰριδὴν cythibisum demerere. Cytisum à Cythno insula, in qua inventus est, dictum volunt. Plinius libr. 13. cap. 24. inquit. Inventus hic frutex in Cythno insula, inde translatus est in omnes Cycladas, mox in urbes Græcas magno casu proventu: propter quod maximè miror rarum esse in Italia. Non æstium, non grandinum, aut nivis injuriam expavescit. Adjicit Hyginus, ne hostium quidem, propter nullam gratiam ligni. Malunt alij à Cynthysa insula, quæ à Cycladibus est, nomen accepisse. Trifolius, inquit, iste frutex lotusve gentilem cognominis insule Cynthysæ, quæ una è Cycladibus est appellationem fateretur. Unde reliquæ Græciæ Latiorque factus communis fuit. & mirum quanti putatus ad pecoris passionem, lactis & prolis proventum. Quare qui κύθισον ex Pœtis legunt, possunt aptè interpretari fecundum sanum, quod multū sanguinis, virium, & feminis, absq; quo friget Venus, suggerit. Certè & nos aliquando κύπρος, quasi κύπρος, quod lotus esset fecundus, putavimus dictū: nunc magis aridum nomen impositum ὡς τὸ ἰσὺς ἡδὺς κύων, quod mamillas equaliter lacte distentas faciat. Τῖς δ' ἀμμήλα. Suidas, ἡδὺς οἱ μᾶζοι. Alii πρὸς scribunt. Helychius πρὸς πρὸς, μαρτίς. τρυφίς. Lac copiosum generare cytium, docet Columella lib. 5. cap. ult. Cytisum in agro esse quam plurimum maximè referet, quod gallinis, apibus, capris, bubus quoque, & omni generi pecudum utilissimum sit. quod ex eo cito pinguescit, & lactis plurimum præbet ovibus. tum etiam, quod octo mensibus viridi eo pabulo uti, & postea arido possis. Mulieres quidem, si lactis inopia premuntur, cytisum aridum in aquam macerari oportet, & cum tota nocte permaduerit, postero die expressi succi ternas heminas permisceri modico vino, atque ita potandum dari; sic & ipse valebunt, & pueri abundantia lactis confirmabuntur. Plinius loco citato. Non ex alio pabulo lactis major copia, aut melior, super omnium pecorum medicina à morbis omni usu, præstante; quin & nutritibus in defectu lactis aridum atque in aqua decoctum potui, cum vino dari jubet (juvat, scribe) firmiores celsioresque infantes fore. A lactis igitur generatione nomen accepit; sed gaudet & aliis nomenclaturis. Auctuarii auctor, οἱ δὲ πλῆθυσον, οἱ δὲ λωτὸν μέζαν. οἱ δὲ τριφυλλοί. Ρωμαῖοι τριφυλλοῦ μείους. Quæ nomina à tribus simul junctis foliis accepit; quanquam πλῆθυσον dici possit, quod semen in filiqua, foenugræco non dissimili, ferat. Alia nomina apud Græcos habuisse, docet Columella, vel alius quis de arboribus cap. 28. Cytisum (quem Græci, aut ζῖα, aut καρῖκον, aut τρυφίω vocant) quam plurimum habere expedit, quod gallinis, apibus, ovibus, & omni generi pecudum utilissimum est, quod & ex eo cito pinguescit, & lactis plurimum præbet ovibus, &c. Legunt alij, cytisum (quem Græci, aut ζῖα, aut καρῖκον, aut τρυφίω vocant) quam plurimum habere, &c. Unde ζῖα nomen accepit, imaginari nequeo: puto scriptum fuisse ζῖα. Ζῖα nomen accepit quod, ut ζῖα vel ζῖα (hordei genus, speltam vocant) homini alimentum bonū præstat, ita cytisus pecori, παρὰ τὸ ζῖον, quod vivere significat, Plinius, Utilitas que ervo, sed ocior satietas perquam modico pinguescente quadrupede, ita ut jumenta hordeum spernant. Vel nomē illud accepit, quod ζῖον spreverit pejus, ut ait Plinius. vel ζῖα dicitur, quod avide magnoque cum ardore expetatur à pecore, ἀπὸ τοῦ ζῖου, vel ζῖον, quod ferrere, ardere significat. Helychius, ζῖα φῖζει. καρῖκη, quasi καρῖου ἵκη, id est, victoria pecoris, quod eo invento exultarit, ac quasi victoriam cecinerit pecus. Καρῖον enim pecus, Helychius, κέρως φησὶ. βίσημα, ἄσσοτον. Eadem de causa ab aliis δροφύλλον dicitur. Helychius, δροφύλλον, κύπρον, ἢ δὲ πῖα γυμναῖος. arthrophyllus cytisus fruticosa planta. Ἀρτροφύλλον vocatur, quod oves & capræ libenter folia cytisi commedant Virgil.

Torva leena lupum sequitur, lupus ipse capellam Florentem cytisum sequitur lasciva capella.

Τρυφίον dicitur, quod delicatus sit ac mollis; vel, si quis mavult τρυφίω vocare, dicat, nomen hoc impositum a

tribus quibus cytisus præditus foliis. De cytisi facie pauca Theophrastus, nisi quod libr. 5. cap. 4. scribat, cytisi materiem nigram, ac ad ebenum proximè accedere. Describitur à Dioscoride libr. 4. cap. 113. κύπρος ἡμίονος ἰσὶ λωτὸς ὄλθ' ὡς ῥάρον, κλάδους ἀνίς πηχναῖους & μείζονας ἀπὸ εὐς τὰ φύλλα ὁμοία πῆλοι, ἢ λωτῶ τρυφίω μικροτέρω δὲ καὶ ῥαχὶ ἔχοντα μείζονα. Ἐν τῷ ἀστρολάβῳ τῆς δευτελοῦς ὄρασις δὲ ζῖα. (Lacuna in veteri codice legit, λωτὸς) ἐν δὲ τῇ γαστρὶ ὁμοία ἰριδῆος χλωροῖς. Cytisus frutex est albus in totum, uti rhamnus, καὶ ὁσπρῶν cubitales ac etiamnum majores, in quibus folia foenugræci aut loti trifoliæ, nisi quod minora sunt, dorsoque medio prominentiore. ea digitis trita erucam (Lacuna, lotum) olent, gustataque cicer virid sapiunt. Galenus lib. 1. de antidot. cap. 4. Cytisum, ad myrti altitudinem crescere scribit, quod vel ipsa experientia verum compertum. καὶ γὰρ οὐκ ἔστι τῶν ῥοφύλων ἀπὸ τῆς κρύπτου τῶν ὁμοιοῦται πᾶσιν, ὡς πλῆθυσον μείζονος ὡς πᾶν ἀνθῶν αὐτῆς αἰ μείζονος ἀπὸ τῶν. Ὁμοιωδὲς δ' ἰσὶ φυτόν ἢ κρύπτου εἰς ἕψον ἀνθῶν ὅσιν αἰ μείζονος. Hoc siquidem de cytiso scriptores omnes tradunt, apes ex cytisi floribus plurimum mellis excerpere. Fruticosa vero planta cytisus, eam altitudinem attingens ad quam myrtus crescit. Hæc certe experientia magis confirmantur, quæ Dioscoridis sententia. Folia Plinius ait libr. 16. cap. 24. ramulosa esse; melius Dioscorides loco comparavit. Præterea non capio quid velit Plinius, cum scribit, ramulosa ulmo & cytiso: quasi omnium arborum, fruticumve non essent ramulosa. Oleæ enim & populi folium æque ramulosum ac ulmi; sic genistæ, cisti, aliorumque fruticum tam ramulosum ac cytisi. Et hæc de cytiso veteres, nisi quod Strabō lib. 16. Geographiæ scribat, balsamum arborem esse odoratam & fruticosam, cytiso similem. Pro cytiso vero habetur cujus imaginem exhibet

Cytisus Maranthæ.

bemus, quem primus Bartholomæus Marantha invenit. Frutex est temporis tractu arborefcens myrtæ modo, humanam altitudinem superans in multis ramulos sese explicans, totus candidus, præsertim solo natali; transplantatus candidum illum colorem magna ex parte amittit, ita ut virentem potius, quam candicantem diceret. Folia singulis pediculis terna, incana & albicantia, quæ trita erucam nonnihil redolent. Circa Neapolim vero in colle quodam qua ad Nesidem itur, si digitis terantur erucæ proximum odorem emittunt; gestata legumen sapiunt, maximè cicer. Flores fert in summis virgultis elegantes, aspectu pulcherrimos, luteo saturato auri colore relucentes, quemadmodum palustris planta quæ pro caltha ostendi solet, forma genistæ, sed minores, & amplius colorati. Succedunt valvulæ,

valvulae, five siliquae, planae, recurvae, falcatae, crescentis lunae formam referentes, in quibus semen parvum, vix in eunte aetate maturescens. Caudex nigrum cor retinet & ebeum aemulum: ex quo horarias preces Neapoli magno quaestu conficiunt, atque apud artifices vastaccietta lignum hoc nuncupatur. Sed cave de quacunque haec intelligas: quippe non nisi in inveteratis, caudicemque craudissimam habentibus partem nigram mediam reperies; in adolescente & tenerissimo adhuc frutice frustra hanc nigredinem quaesieris. Aliam cytisi nomine plan-

Cytisus Penae.

tam Pena & Lobelius describunt. Diu, inquit, nos anxios & ambiguos animi habuit cytisi veri historia & expensio; verum subductis hinc inde rationum momentis, & collatis variis plantis, quas respuebamus, speramus tandem probatam iri candidis arbitris. Qua Roma regia via Florentiam adit, oppidulo cui nomen Aqua pendulae (ni perperam in Palinxesti Herbario notavimus) declivi & depressa etiam planitie feracissima, cytisum fruticem quinque, sexve cubitis proceriorem genista surmentis pluribus, gracilibus, praeduris, striatis vidimus, statim ab imo aut paulo superius lignosa radice & tenuibus pediculis: folia terna, non ita numerosa, similia fenigraeco, angustiora, habitiora, rutacea, genista vel sparti, aut pisi, flores lutei, sed minores: siliqua genistae par, cinericia, gracilior, compressior, intus loculis sunt discepta, semina nitentia ex atro genista. Est cana universa planta, uti rhannus Monspel. aut halimus. Sapor ciceris, aut similis leguminum: odoris sane jam non succurrit. aridam enim & inodoram duntaxat habemus vullam: Narbone praesertim, & radices montis Calcaris prope Veganium: minus procera tamen, sed tenerior, pabuloque aptior est. forte quia dum in montes abigunt pecus, ut quotannis faciunt, pastionis letioris, atque a siliis convallium declinandi causa, ineunte Majo & Junio, sole in Arietem ingresso, teneriusculos germinationem fetus, florum siliquarumque spem liguriunt oves, & capellae. Eoque Poeta venuste ex Theocrito canit; Florentem cytisum & salices carpetis amaras. Haec, ut si quae alia, apprimè quadrant Dioscoridis Galenique cytiso. Nam ecquid eadem sit, Theophrasti haud magnopere sollicitos facit nos, quando ille in describenda minus sollicitus fuit, qui de lotis alicubi monuit (haec mera calumnia,) plerumque usu venire, ut eadem voce plurimum diversa plantae, effigie tradantur. Quapropter uti antiqui cytisum vocarunt fenugraecum, lotum magnam, & trifolium, propter figuram aut naturam, conjunctionem: sic ex variis consimilibus fruticibus anagyridi, laburno, colutae incertum vagumve vocabulum remansit (figmentum est, & vix ausim dicere, majus quid) notior & frequentior, quae Italiae Gallo provincia; squallidus, saxosusque

collibus inter cocciferas ilices & majores epicas vires, florumque anemissima fetura oculos caprasque pascit aestatis initio: sesquicubitales spargit fruticasas, lignosas virgas, tenues ac ramosas. Folia terna virgultis oriuntur, & quam prioris cytisi majora, rotundiora, viridantia ex atro: genistae flores in summis cauliculis luxuriant, lutei pusilli, sed stipatu longe plures, quam pro magnitudine planta, quo advolant mellificatum apum examina laeta: odor gratus illi, sapor alterius, siliqua & semen immora. Haecenus adversariorum auctores. Neutram plantam verum cytisum esse, facile probari potest. Altera folia non habet incana, loto trifolia similia. Prior materiem nigram non habet, nec odorem erucae. Aliam quandam plantam cytisi nomine describit Bellus, epist. I. ad Clusium. Cytisus, inquit, Creticus frutex est totus obliquus ad quatuor aut quinque cubitorum altitudinem assurgens; folia profert terna simul juncta, argentea, trifolii aemula, dorso atiquantulum prominente: flores trifolii majoris, adhuc tamen majores; in quibus intermixti sunt albi quidam villi, qui struthio camelis pennas, easque in minutissimas partes divisas aemulantur. Ea varietate flos elegantissimus apparet: videtur enim ex purpura & argento quodammodo à natura formatus. Succedunt semina milio majora: materies ligni nigra durissimaque, cortex cinerius, & totus profundus fissuris plenus. Oritur ubique in asperrimis collium locis, & praecipitiis, vocaturque vulgo δεχορνεύου, quod ignobile lignum sonat. Hunc fruticem cytisum, & fortasse legitimum judico. Idem epistola quarta. Et me quoque errasse nunc deprehendo, quando cytisum Creticum δεχορνεύου vocatam, cuius semina tibi misi, & iterum cum ramo suis floribus onusto mitto, legitimum fuisse putavi. Nam differt ab hoc foliis quae longiora & angustiora sunt; neque semper uno pediculo terna simul profert, sed quaternaria & quina, ut nuper observavi, semenque non in siliquis, sed trifolii modo, quod significare neglexeram profert. Hanc ob causam non amplius cytisum, sed ebenum Creticum vocandam esse hanc stirpem censeo. Materies enim ligni, plurimum ab ebenum accedit, colore nigro, splendore & duritio, ut ex fragmento adiecto judicare poteris. De pseudocytiside vide Carolum Clusium. Aonium Cytisum Marcellus empiricus describit à Graecorum & Latinorum diversum; quem non jumentorum pabulo laudat, aut ad lactis copiam augendam commendat, sed mirum esse remedium tradit adversus ischiadem & arthritim. Cytisum hunc cap. 25. describit, remedium mirum adversus ischiadem vel arthritem. Herba est, vel frutescens, quod maxime circa sepes vinearum nascitur, Latine cytisus dicitur: virgultis est subortis vel curvis, foliis oblongis bene virentibus, floribus conclusis, oblongis, albis, vel etiam galbincis, bene olentibus, id est melilito odore; frutescens ipsam semper virens, aetate atque hyeme.

ἄλιμος. Diligenter distinguendum inter ἄλιμος & ἄλιμον, ne in turpem cum Plinio lib. 22. cap. 22. & auctore Auctuarii impingamus errorem. Asphodelon, inquit Plinius, ab Hesiodo quidam alimon appellari existimavere, quod falsum arbitror. Est enim suo nomine alimon, non parvi & ipsum erroris inter auctores. Το ἄλιμος planta de qua Theophrastus; ἡ ἄλιμος, sine aspiratione, planta quae fitim famemque degustata arceret. Haec ab ἀprivativa, & ἄλιμος, famis, nomen accepit. Hesychius, ἰφιδάου ἡ ἄλιμος, δασύ ἀνθῶ ἀέρον χλωρόν, οἱ δὲ σίτον. Corruptus codex; scribe, ἰφιδάου ἡ ἄλιμος, δασύ ἀνθῶ ἔχουσα, οἱ δὲ ἀγρεακόν, οἱ δὲ σίτον. Το ἄλιμος, sine aspiratione, planta, de qua Theophrasto fermo. Huic nomen impositum scribitur, ὡς ἡ θαλασσίως ἔφορημένος φούδι, quod in maritimis & sepibus proveniat. Hesych. ἄλιμος καὶ ἄλιμοις βοτάνοις διδραμεῖς ἐπὶ θαλάσσιον ἢ ἔρηγον τόποις. ἄλιμος ὡς ἡ θαλάσσιον θαλάσσιον γαστρον. Halimna & halimia plantae arborecentes quae in maritimis aut siccis reperiantur locis. Halimon proximè mare natum. Hoc eymnon non valde proba, quod aliis in locis τὸ ἄλιμος proveniat. Rectius, quod olus, fit salsum. Plinius, Alia olus maritimum esse dixerunt, salsum; unde nomen. Gal. lib. 6. simpl. καὶ τὸν γαστρον ἄλιμον πρὸς τὴν καὶ ἀπὸ τῶν ἔχον, gustu salsum & subadstringens. Hac de causa ab Aetio ἄλιμος dicitur, à recentioribus ἡ ἀσάρομομος. Glossa Benedicti, θαλασσίον φούδι. Holus marinum. Apud Dioscoridem τὸ ἄλιμος virile est, cum apud Theophrastum, Suidam, ceterosque neutrum sit. Suidas, ἄλιμος βοτάνη διδραμεῖς ὡς ἡ θαλάσσιον. πηλοτηνὴ δὲ πρὸς ἄλιμον. ἔστι δὲ γαστρον θαλακτὸν καὶ ἀπὸ τῶν ἔχον. Halimum arborecens herba maritima. copiose nutrit, lac & semen generat. Utrum masculini ac neutrius generis, videant Grammaticorum filii, nobis nec feritur, nec metitur. Describitur à Diosc. libr. 1. cap. 120. his verbis. ἄλιμος γαστρον ἐστὶ φρονητικὸς ομοῖος ῥάματι, ὑπερδύκετος, σὺν ἔχον ἀνίητος. Φούδι δὲ ἰλαία ὡς ἡ θαλάσσιον, πηλοτηνὴ δὲ

ἡμῶν δὲ παλαιῶν. Οὐκ εἶναι δὲ τὸν ἄλλοιοις ὁμοίον. Ἐξ ἧς ἰσχυρῶς
 ἰσχυρῶς δὲ αὐτῶν πᾶσι φησὶν ἐν ἰσχυρῶν εἰς ἑσπέρην τῆς ἡμέρας. Ἐ
 ἄλλοιοις οὐκ ἐπιμαρτυροῦνται ἀπὸ τῆς ἰσχυρῶς ἐπιφάνειας ὡς αὐτῶν
 ὁμοίον ἔχειν. Halimus frutex est circa septuaginta nascens,
 famillis rhamno, subalbidus, sine spinis, foliis oleæ proximis,
 sed latioribus ac mollioribus. Nascitur in maritimis ac sepi-
 bus. Ejus folia ciborum gratia olerum modo decoquuntur,
 radix vero drachmæ ponderis in aqua mulsa pota, convulsa,
 rupta, tormina mitigat, & lactis ubertatem, præstat. Ouz
 ἰσχυρῶς αὐτῶν; Contra Serapio cap. 85. Quæ ex hac planta
 nascitur in campis, assimilatur acini, id est aufegi, nisi quis
 habet plures spinas. Quid vicinus sit, ignoro. Typographi
 mendum est. Scribe rhamnus. Serapio vel interiores cap.
 226. Haufig, id est rhamnus. Illud magnos viros, tor-
 quet, quod ait, habes plures spinas. Videndum, inquit,
 in hac planta erit, quomodo concilientur Dioscorides, &
 Serapio. Ille enim ait rhamno similem esse halimum, sed
 spinas non habere. Hic autem plures illi quam rhamno
 spinas tribuit. Verba Serapionis vel interpretis si recte
 capiuntur, nullam omnino habent contradictionem. Sic
 ait Serapio; quæ ex hac planta nascitur in campis (melius
 sepiibus dixisset) assimilatur rhamno, id est, aufegi, nisi
 quia plures habet spinas, & folia ejus, &c. Ex quibus ni-
 hil aliud colligo, quam Halimum similem esse aufegi,
 id est rhamno, nisi rhamnus multas spinas haberet. Quo
 sensu Serapio, aut ejus interpretis, Halimo quem melo-
 chiam vocat, spinas non tribuit. Quamobrem eum cum
 Dioscoride conciliare, nihil opus est. Καὶ ἀπαλόπερα; Non
 probo eorum opinionem, qui pro ἀπαλόπερα, scribunt ἀ-
 παλόπερα. quæ vox quanquam in ultima addita editione,
 in reliquis non extat codicibus. Nec eam agnoscit Ori-
 basius, nec exscripsit Serapio; & folia ejus sunt similia
 foliis olivarum, nisi quia sunt latiora, & nascitur in ripa
 maris. Vulgata tamen probatur ex Neophyto. Sic apud
 eum; ἀπαλόπερα ἴδιον τῆς ἀπαλόπερας. Sed tantæ auctori-
 tatis apud me non est Neophytus, ac Oribasius & Serapio.
 Hos constat fideliter exscripsisse Dioscoridem, quod de
 Neophyto dici nequit. Sed hoc in medio relinqum.
 Καὶ φησὶν. Oribasius addit, κρηνοῖς, præruptis. Unum
 Halimi genus describit Dioscorides, plura Plinius lib. &

Halimus.

cap. 22. Alii enim fruticem esse dicunt, densum, candidum,
 sine spina, foliis oleæ, sed mollioribus. Coquitur autem hoc
 (scribe ex Dioscor. coqui autem hæc) ciborum gratia. Ra-
 dix tormina discutit, drachmæ pondere in aqua mulsa pota:
 item convulsa ac rupta. Alii plus marinum esse dixerunt sal-
 sum, & inde nomen foliis in rotunditate longis, (fortè, ro-
 tunditatem) laudatum in cibis. Duorum præterea generum,
 sylvestre & mitius. Verumque prodesse dysentericis, etiam
 exculceratis cum pane, stomacho vero ex aceto. Hulneribus
 vetustis illini crudum, & vulnerum recentium impetus le-
 nire, & luxatorum pedum ac vesicæ dolores. Sylvestri tenui-
 et a folia, sed in ejusdem remediis effectus majores, & in sa-

manda hominum ac pecudum scabie. Præterea nitorem cor-
 pori fieri, dentibusque candorem, si fricentur radice ea, (e-
 jus) semine lingue subdito sitim non sentiri; (hoc de almo
 traditur ab aliis) hoc quoque mandi, & utraque etiam con-
 diri. Crateras tertium quoque genus tradidit, longioribus
 foliis & hirsutioribus, odore cupressi, nasci sub hedera, ma-
 xime prodesse opisthonicis, contractionibus nervorum, tri-
 bus abolis in sextarium aque. Inter Botanicos convenit
 eam plantam halimum, cujus picturam exhibemus. Cujus
 tria describit Genera Clariss. Carolus Clusius lib. 1. Ra-
 mior. plant. cap. 3; his verbis. Halimus ergo Dioscoridis,
 quem & majorem & latifolium appellare licet, frutex est
 omnino candidus, rhamno similis, ipso etiam candidior, ea-
 demque altitudine assurgens, multis ramis ex una radice
 procedentibus, crassis, lignosis, & fragilibus, nullis rigens
 spinis. Folia oleæ, seu potius rhamni, breviora tamen &
 latiora, interdum rhomboide figura; alba, carnosæ, quo-
 dammoda splendens, saporis acidæ circa ramos; nullo ser-
 vato ordine temere nascuntur: flos oleæ muscosus, purpu-
 rascentis, racematim in summis ramis coheret: deinde semen
 latum atriplicis; aut portulacæ, quam marinam vulgo vo-
 cant, copiosum. Radix dura est, lignosa, & in multos ra-
 mos sparsa, floret astate, semen autumno maturescit. In-
 venit etiam Decembri florentem, & maturo semine onustum.
 Plurimum sponte provenit. Vlyssipone vicinisque locis ad
 Tagum, aut ejus ostia, & æstuaris ramis proxima in sepi-
 bus mixtum cum rhamno, aut solus. Hispali item in sepi-
 bus. Natus etiam nobis semine quod Vlyssipone attuleram,
 quem etiamnum apud quosdam rei Herbariæ studiosos ali
 existimo: (immo & hodie colitur; adversus tamen frigo-
 ra non nihil munendus) verum minus albus erat, quam
 natali solo, & ampliora nactus folia, atriplicis sylvestris ferè
 magnitudine, & forma carnosæ, tamen & non nihil false-
 dinis retinentia. (puto hoc alterum genus Plinii, quod fo-
 liis in rotunditatem longis est) Frustra hunc, verbis
 Amati Lusitani inductus, Salmantica ad ædem D. Virginis,
 cui cognomen, de la Verga, fluvio, Thormi vicinam, sæpe
 requisivi; sed rhamnum istuc frequentem, quemadmodum for-
 ta suburbiorum parte, inveni: nisi atriplicem sylvestrem il-
 lic, ut plerisque aliis in locis, satis abunde nascentem, pro ha-
 limi frutice fortassis sumpserit. Halimi genus aliud supra
 cubitalem aut sesquicubitalem non assurgit altitudinem, fla-
 gellis potius quam ramis, adeo infirmis, ut plerumque pro-
 cumbant, & humi fundantur, candidis quidem illis, sed
 minus superioris ramis. Hujus folia oblonga, angusta, pin-
 guia & carnosæ, cinerei & albicantis coloris: flos summis
 flagellis racematim coherens innascitur, herbacei potius
 quam purpurascentis coloris: deinde semen superiori ferè
 simile, paulo tamen minus; floret quo superior tempore, in
 maritimis regni Valentini nascitur. Videre & legere etiam
 memini in aggeribus illius insule, quam duo rhodani cornua
 faciunt, inter sanum D. Agidii & Arelaten, cum Mons-
 gellio Arelaten, & inde Massiliam proficiscerer. Alitur etiam
 a nostratibus in hortis; aiebant etiam Vienna in suo horto
 cultissimo Cl. vir Doctor Ioannes Aichelrius, insignis Me-
 dicus, & dum vixit amicus carissimus, adeo prolifico semi-
 ne, ut plurimæ illi plantule singulis annis sponte nasceren-
 tur. Ad halimi etiam genera referri potest alia planta, non
 modo in maritimis mediterranei maris, sed etiam ad Ocea-
 num sitis; ut in aggeribus Flandriæ, Zelandiæ, & Hollan-
 diæ nascens, pedibus ramis, humi procumbentibus, ex ci-
 nereo colore purpurascentibus, foliis prioris similibus, pingui-
 oribus, at magis carnosis; minus tamen incanis, & ex viridi
 potius canescentibus: flos etiam extremos ramulos ambit ra-
 cematim, ex herbaceo purpurascentis, deinde semen secundo
 simile Cl. vir Iacobus Dalecampius. (ipsum enim magnæ
 illius plantarum Historiæ, que proximis his annis Lugduni
 apud Rovilium expressa est, auctorem esse judico) Verum
 Dioscoridis halimum Tholose in horti colit, sed cum fru-
 ctum ribes vulgari similem ei adpingat, dubia mihi est ejus
 fides. Dioscorides enim nullius fructus in ejus historia me-
 minit: nec ipse etiam Plinius. Ego vero primum, quem de-
 scripsi, legitimum Dioscoridis admodum esse censeo, & mirius
 genus Plinii. Lusitanæ Salgnedeiras à salugine, Hispanen-
 ses, maritima, quod maritimis crescat, appellant. Alter
 Sylvestre genus Plinii videtur, cui teneriora folia tribuit;
 illius vulgare nomen mihi ignotum. Tertius vulgo portulaca
 marina dicitur. Omnes autem, perpetua fronde sunt, & a-
 liquid affine cum atriplice sylvestri (cujus varia reperin-
 tur genera, foliorum amplitudine & exilitate inter se dif-
 ferentia) habere videntur, & fortè etiam facultates non
 dissimiles. Lusitani tenellas prioris, atque etiam rhamni cy-
 mas in cibos recipiunt. Hactenus Clusius, cui Botanici om-
 nes subscribunt. Cretenses halimum jam descriptum
 halimatiam appellant, Bellonius lib. 1. obs. cap. 18. Ha-

limi frutex, nunc halimaria appellatur, tota insula adeo frequens est, ut maxima ex parte sepes eo constent, hujus cynae edules sunt. Idem cap. 60. Iter fecimus per planitiem valde herbosam cyiso, halimo, & rhamno (qui a grossularia differt) tectam. licet autem halimus natura sua in fruticem ramosum, sine spinis attollatur, uti in Creta; in hoc tamen prato, capparum spinose instar, humi diffunditur. Recepta hæc sententia Botanicorum non placet viris in omni studiorum genere exercitatis. Halimum volunt esse Chali, & vulgo Soldam vocant. Hoc omnino displicet. quippe nec fruticis modo (nisi forte in Arabia) nec ultra cubitum assurgit. Non igitur ad myrti magnitudinem attollitur. Folia fert angusta, crassa, acuminata, non raro acumine pungentia: halimus folia fert oleæ similia, sed latiora, & ut neophytus dicitur molliora. Chali folia oleagineis multo augustiora, immo olea duplo vel triplo latiora. Quod maximum est, succo turget Chali falso, ac mordaci adeo, ut ex hoc fiat lixivium acerrimum ac mordacissimum. intra corpus exiguae herbæ quantitas assumpta, non modo urinas, sed & menses poterit evocare, fœtum tam vivum quam mortuum ejicit, aquosos humores per alvum ducit, & hydropicos ipso elaterio vehementius purgat. major quantitas perniciose & exitialis. Aqua & ignis, facultate non magis diversa, quam virtute & divitiis chali & halimus. Videat lector quid de hac tradant veteres. Halimos in cibos receperunt veteres, recipiant recentiores, tormina sedat, ruptis convulsisque prodest. Convulsiones excitat chali. Quis herbam adeo mordacè valideq; minima etiam quantitate purgantem in cibos reciperet? quis inter olera recenseret? Videamus quibus utantur argumentis. Quod ad nomen inquirunt, attinet, id apprimè responderet. Plinius de halimo. Alii olus marinum esse dixerunt, salsum & inde nomen. Herba Chali sapore falso est, unde & falsolan vocat Pandeclarus. Hoc etiam Græce sonat ἀλιμον. Postremum verum; sed inter olera numerari posse, nego. Non omnia quæ salsum habent saporem, halimus, alioquin omnes ferme marinæ plantæ, saltem plures, halimi nomine insigniri debent. Chali frutex est enim, halimum quoq; frutex. Fruticem Chali nego. Ponamus fruticem; nunquam ad myrti altitudinem excrescit. Pergunt. In maritimis & juxta ripas aquarum salfarum nascitur, æque & halimus, unde & ἀλιμον ὡς ἡλιόμοσιον, interpretantur Græci. Concedo totū, nec inde quicquam concludi potest: absinthium marinum in maritimis nascitur, nec idcirco halimus dici meretur. Folium habet pingue, spissum ac leve, oblongumque. tale est & halimo, quod foliis oleæ esse, sed mollioribus scribit Plinius; Dioscorides de halimo: φύλλα ἐλαίας ὡς ἡλιόμοσιον. πάλαι τε ἔρημι. Fortè ἀπελούνηται ἡ ἀλιμον. Ita sane legit Plinius. Sed rectè apud Plinium, πάλαι τε ἔρημι ἢ ὡς ἀπελούνηται. Et sane folia Chali latiora sunt foliis oleæ. Testes voco omnes Botanicos; uno ore fatebuntur, Chali folia multo augustiora, duplo vel triplo latiora esse foliis oleæ. Hæc qui vidit oleam & Chali, agnosceret. nullam vel perquam exiguam cum oleæ foliis Chali habent similitudinē. Pena & Lobel. Foliis item densis angustis, fimbriosis, sedi mediis vel semperovivi minoris teretifoliis duplo longioribus, acutioribus Omne Chali genus foliis est angustis semperovivo minori similibus, quam oleæ. Nec illud concedo, pro πάλαι τε ἔρημι, ἀπελούνηται legendum, quod Oribasius & Serapio πάλαι τε ἔρημι legerint. utrum legatur non multum contradicam, quippe & halimo molliora, & latiora quam oleæ folia. Fruticem Chali abstergentem vim habere, & pannos eo lavari, saponemque etiam præbere optimum, quin etiam mulieres eo uti ad fucandam faciem, & nitorem corpori conciliandum, Neotericis tradunt. Plinius inter halimi virtutes & hæc recenseret; per eum nitorem corpori fieri, dentibusque candorem si fricentur radice ejus. Una, ut dici solet, hirundo non facit ver. licet utraq; hanc facultatem habeat, inde tamen concludi nequit, eandem esse plantam. Aliæ dantur etiam plantæ quæ hac facultate pollent. Hesiychius, πάλαι τε ἔρημι dicit esse βοτάνης δειδάμενης ἐπὶ θαλάσσης ἢ ἐρηγίς τόπος nascentes. Arabes Axam vel Ulinen vocant fruticem Chali, & in Armenia in justam arborem assurgere, refert Serapio; arenosis & ficcis locis gaudere, etiam memorant recentiores. Utrum Arabes sic vocent Chali, ignoro, quippe in Arabum scriptis minus exercitatus, partim quod malè translatis, partim quod Arabicam non intelligo linguam. Illud assero hætenus, Chali genus non repertū, quod in justam assurgit arborem; & si reperiretur tamen multa impedirent, quo minus halimus esset. Ex omnibus herbis, vel fruticibus, qui saporem habent salsum, nullum invenire est, cujus descriptio ad designandum fruticem Chali magis conveniat, quam halimum; immo nullum reperitur quod minus ha-

limum repræsentet. Nec obstat fortasse quod halimum spinis carere, dicit Dioscorides, quæ sunt in herba Chali. Nam plura halimi genera; sed nullum spinosum, & si spinosum daretur, halimus non esset. Id etiam liquido apparet ex variis cognominibus; quibus halimum donatum fuisse, docent Græci recentiores. Neophytus de halimo. Περὶ τῆς βασιλείου, ὁμοίως ἔμειβόσας, δι' ἧς ἐλάφης, ἢ δι' ὄστρον, ἢ δι' ἡλίον τέρμασιν, Πυθαγόρας ἰσχυρῶς κλάδον. Hæc magnifica & illustria cognomina abunde confirmant eam esse herbam, de qua fit salille, quem vocant salem Chali, item alumen catinæ, quod idem est cum solda Narbonensium. Nam salem illum hodieque magni faciunt Chymistæ nostri, quos cum vulgo sic appellamus, & frequenter eo utuntur. Græcis quoque χαμῆας, artificibus plurimum commendatur, & miris laudibus effertur ad eos effectus præcipit in quibus ἢ πῆξις requiritur. Hinc Ἐμμοῦ βάσιν Prophetæ vocantur, quod eo fixum suum Mercurium redderent, Sol illis aurum est, inde halimum. Ἡλίον τέρμασιν, quod eo etiam uterentur ad argentum commutandum in aurum. Stephanus Philosophus, vetus auctor χαμῆας, qui vixit sub Heraclio, de Talco & Chali mixtis, ἢ ἐπιβάλλει ἀπὸ τῆς συνηθείας. Ἐ ἐδὲ τῶν πελάγειν εἰς ἡλίον μεταπέμψισαν, ἢ χαμῆας. Olyria in lexico hujus artis exponitur, plumbum & sulphur. Ὁσείας ἐν μέλιτι, ἢ ἡλίον. A Pythagora Halimum cognominatur, ἰσχυρῶς κλάδον, quod scilicet ad sacram artem conduceret. Sic enim χαμῆας indigent egregii flatores ἰσχυρῶς τῆσιν, cujus & Pythagoram scientiam fuisse voluit. Lexicon hujus artis inscribitur in antiquis libris, λέγειν τῆς ἰσχυρῆς ἐ ἡλίον τέρμασιν, & alibi ἰσχυρῶς interpretantur, τῶν χερσὶν ποιῶσιν, &c. Etyma hæc ingeniosa & acuta esse nemo facile inficias ibit. Sed nomina illustria ac diversa non faciunt plura genera tota facie differētia. Iris multa & magnifica nomina habet; sed inde non sequitur, plura genera ejus esse in totū diversa. Idē de helenio, rhamno, aliisque infinitis dicam, quibus nomina speciosa, sancta, nec inde vel halimum esse vel diversas species halimi reperiri sequitur. Supra dixi, Aucuarū auctorem confundere alimum & halimum, quod vel ex his liquet Παιδαίω ἀλβουκίω, ἢ ἀμπελούνηται. Album Latinè aut ampeliciā vocant. Ἀλιμον sine aspiratione, album seu aphodelū vocasse Latinos, ex Plinio constat. Apud Neophytum vero legitur, Ἐμμοῦ ἀσφραδακίω, ἢ ἀμπελούνηται. Pro Ἀμπελούνηται, quod Latinum non est, scribo cum viris doctis, ἀμπελούνηται: sed non concedo, sic vocatum halimum, quod ampullæ vitreæ ex eo fierent, vel, quod ampullæ fractæ solidarentur & maltharentur; sed quod instar ampullæ inflaret, ac Venerem suam faldedine excitaret. Pro ἀσφραδακίω, quod Romanum non est, scribo, ἀλβουκίω. Ceterum magnifica illa nomina, de quibus supra egimus, indita huic plantæ puto, quod lactis, & seminisque copiam generet, non à χαμῆας studiosis. Pythagoris ævo ars hæc incognita fuit, recentiorum inventum est.

Ὁμοίως ἢ ἰσχυρῶς, &c. Plinius lib. 17. cap. 24. Quorumdam natura non necat quidem, sed lædit odore, aut succi mistura, ut raphanus & laurus vitem. Olfactrix (vulgo, olfactrix) enim intelligitur, & tangi odore mirū in modum: adeo cum iuxta sit, adverti & recidere, saponemque inimicum fugere. Hinc sumpsit Androcydes medicinam contra ebrietates, raphanum mandis præcipiens, &c. Nulla inimicitia raphano cum vite. Confundit semper, ἰσχυρῶς & ἰσχυρῶς, Plinius. Antiquissimi Græci ἰσχυρῶς Brassicam vocarunt. Vide cap. de Brassica. Lib. 1. Experientia docet, Brassicam parum, vel nihil vini vim propulserit. novi plures qui experimentū fecerunt. Odiū tamē aliquod inter brassicā & vinū videtur, quod facile vomant, qui inter bibendum brassicā assumunt, vel ante usi sunt. Vide lib. 5. de caus.

Ὁ πάλαιον βασιλεῖον. Scribe, πάλαιον ὁ βασιλεῖον.

Ἀναρέφιν. Cassianus Bassus lib. 5. cap. 11. ὡς ἔρημι ἢ ὡς μέλιτι καμῆας ὡς φύσει ἔρημι, καὶ ἀντιπαθῆσαν ἔχουσαν (MS. ἀντιπαθῆσαν φύσιν ἔχουσαν) φύσιν ὡς τῶν ἀμπελων. Ἀμῆλας ἰόν τις ἐφευκῆτος καμῆας οἷον ἰλαχίτην ἐπιψυκίτην (ἐπιψυκίτην MS.) οὕτως ἔφη, καὶ ἡ χροιά λευκὴ φησὶται. καὶ οἱ βουλόμαρι πολὺ οἶον πίνειν, ὡς μὴ μὴ σπουδῆς ἀσπιδίουσιν οἷον καμῆας. εἰ δὲ συμβῆ ὡς ἀσπιδίουσιν (MS. ἀσπιδίουσιν) οἷον ἢ πάλαιον ἀμπελον καὶ καμῆας αὐξάνουμένην ἢ ἀμπελον, ἰσχυρῶς πηλοσάθει μέλιτι (MS.) τῇ καμῆας, ὡς ἰσχυρῶς χαρῆ, ἀπὸ ἀσπιδίου ἀντιπαθῆσαν ἔχουσαν ὡς τῶν καμῆας. Maximè autem brassicam recensere oportet, velut natura siccam, & naturaliter contrariam affectionem adversus vitem habentem. Profecto si quis dum coquitur brassica, vinum vel paucissimum instillet, neque coquetur, neque color ejus corrumpetur: & qui multo vini potu se largius invitare volunt, & non inebriari, crudā brassicam prius edunt. Si autem contingat complantata esse ex vicino vitem & brassicam, vitis ipsa augetur ubi brassica appropinquat, non amplius directè procedit, sed retrovertitur contrariā affectionē ac brassica habens. Vide c. de brassica.

HISTORIA PLANTARUM

LIBER QUINTVS.

Κ Ε Φ . Α .

C A P . I .

De cædenda materie, tum rotunda, tum quadrata: & quando cædendum robur.

Εἰ δὲ τῆς ὕλης ποία τί ἐστὶν ἐκάστη, πῶς ὠρεῖα τέμνεσθαι, καὶ πῶς ποία τῶν ἔργων χρησιμῆ, καὶ ποία δύσεργος ἢ ὄσεργος, καὶ εἰ τι ἄλλο τῆς τοιαύτης ἰσορίας ἔχεται, πειρατίον ὁμοίως εἰπῶν. ὠρεῖα δὲ τέμνεσθαι ἔξυλα, τὰ μὲν στρογγύλα, καὶ ὅσα

πρὸς Φλοισμόν, ὅταν βλαστῆ. τότε γὰρ εὐφραίνεται ὁ Φλοῖός· ὁ δὲ καλεῖται λιπῶν, διὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ὑπογνοιδρῶν αὐτοῦ. καὶ δὲ ταῦτα δυσπερμαζερτα, καὶ τὸ ἔξυλον μέλαινον γίνετα καὶ δυσειδές. τὰ δὲ τετραγώνια καὶ τὸν λιπῶν ἀφαιρεῖται γὰρ ἢ πελέκῃσι τὴν δυσειδίαν. ὅλας δὲ πᾶν πρὸς ἰσχυρῶν αἰσίστατον, ἢ μόνον πεπανιδρῶν τῆς βλαστήσεως, ἀλλ' ἐπιμάλλον ἐκπεπῶνον τὸν κερπῶν. ἀλλὰ διὰ τὸ Φλοισμόν αἰσίστατον, ὠρεῖα συμβαίνει γίνεσθαι τῆς στρογγύλοις. ὥστε ἐναυπία αἰ ὠρα καὶ συμβεθεῖς. εὐχέρεστερα δὲ τὰ ἐλάτνια γίνετα καὶ τὸν πρῶτον καπῆτον. ἔπειτα δὲ μάλιστα μόνον φραϊρεῖται τὸν Φλοῖον, ἐλάτης, πίτυος, ταῦτα μὲν τέμνετα τὴν ἡρῶν. πῆτε γὰρ ἢ βλαστήσει. τὰ ἢ ἄλλα, ὅτε μὲν καὶ πυροτομίαν, ὅτε ἢ καὶ τρυγητὸν καὶ Ἀρκτοῦρον οἶον, ἄρια, πτελέα, σφένδαμον, μελία, ζυγία, ἐξύα, Φιλύρα καὶ Φηγίς τε καὶ ὄλ· ὅσα ὀρύττετα. δρυὸς δὲ, ὀψιαιτάτα καὶ χεμῶνα, καὶ τὸ μετέπωρον. ἐὰν δὲ ἴσῳ τὸν λιπῶν τμηθῆ, σῆπητα τὰ χεῖρα ὡς εἰπῶν, ἐάντε ἐμφλοῖος, ἐάντε ἀφλοῖος· καὶ μάλιστα μὲν τὰ ἐν τῷ πρῶτῳ λιπῆτι. ὁ δὲ πρῶτος δὲ, τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ. τριτὸ δὲ, τὰ ἐν τῷ τρίτῳ. τὰ δὲ μετὰ τὴν πέπανσιν τῶν καρπῶν, ἄβρωτα λαμῶν, καὶ ἀλόπισα ἢ. πολλὰ ἴσῳ τὸν Φλοῖον ὑποδουδρῶν σκώληκες, ὀπιπολὴς ἐγγράφουσι τὸ σέλεχος. οἷς καὶ σφραγίσαι χεῖρα τὰ πνεῦ. ὠρεῖον δὲ τμηθῆν τὸ δρυῖνον, ἀσπίς τε καὶ ἀθελπηδίστατον γίνετα, σκληρὸν καὶ πυκνὸν ὡσπερ κερας. πᾶν γὰρ ὁμοίον ἐστὶν ἐγκαρδίον. πολλὰ γὰρ τῆς ἀλιφλοῖου, καὶ τὸ τε φαῦλον. συμβαίνει δὲ καὶ τούτῳ ὑπεναυπίας, ὅταν πῆ καὶ τὴν βλαστήσιν τέμνωται, καὶ ὅταν μετὰ τοὺς καρπούς. τότε μὲν ἀναξηραίνετα τὰ σέλεχη καὶ ἢ ὄσεβλαστῆναι τὰ δένδρα. μετὰ δὲ ὅσῳ καρπούς, ὄσεβλαστῆναι. δυστομώτερα δὲ διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ταῦτα τὴν ὠραν. κελεύσει δὲ καὶ δεδυκίας τῆς σκληρῆς τέμνῃ, ὡς σκληροτέρων καὶ ἀσπεσέρων γνοιδρῶν. ἐπεὶ δὲ αἰ πείσει τῶν καρπῶν ὄσεβλαστῆναι, δηλονότι καὶ αἰ ἀκμαί πρὸς τὴν ἡμῶν ὄσεβλαστῆναι αἰ γὰρ ὀψιαιτέροι τῶν ὀψικαρπῶν. δι' ὧν καὶ πειρῶνται

E materie, cujusmodi unaquæque sit, & quo tempore tempestive cædatur, & quib. comoda operibus constet, & quæ tractatu difficilis facilisque, & quicquid huc spectat, æque atque superiora, explicare tentandum nunc est. Cædi itaque tempestivum, rotundam quidem materiem, & omnem quæ decorticanda accipitur, cum germinare incipit. Tunc enim cortex extricatu perfacilis est, quod turgere appellant: scilicet ratione humoris, qui sub eo cortice fieri solet. Postea inextricabilis redditur, materiesque nigrescit, informisque fit. Quadrantem autem post turgorem. Securis autem deformitatem aufert. Denique omne, quod validum esse debet, & robore præstans, tempestivius cæditur, non solum cum germinare desierit, sed etiam cum fructum percoxerit. Verum decorticationis causa fit, ut rotunda, quam intempestiva, pro tempestivis ad usum veniant. Quamobrem tempora per eventum dici contraria debent. Abietis materies primo turgore meliori colore redditur. Nam & corticem abietis tantum, & pini, & laticis potissimum detrahunt. Igitur istæ vere cæduntur, tunc enim germinant: reliquæ aliquando post messem, aliquando post vindemiam & arcturum; t ut aria, ulmus, acer, fraxinus, carpinus, sciffima, tilia. Ad summam, quæ aptæ sunt ad defodiendum. Robur ferissimè cædendum: videlicet hyeme post autumnum. Quod si sub turgore cædatur, citissime omnium fere computrescit, seu cortice, seu sine cortice capiatur. Potissimum, quæ primo turgore: proxima, quæ secundo: tertia, quæ tertio. Quæ autem post fructuum maturitatem cæduntur, quamvis non turgida sint, incorrupta perdurant. Præterquam quod sub cortice vermiculi quidam nascentes, caudicem per summa inscribunt. Quibus signis pro sigillis nonnulli utuntur. Robur profecto cæsum tempestive, neque putredinem sentit, & prædurum spissumque, ad similitudinem cornu, perdurat: totum enim cordis specimen gerit. Salsicortex tamen vel eo tempore cæsa non valet. Quin & illud è contrario evenit, cum in germinatione cæduntur, cumque post fructus editos. Tunc enim exiccantur caudices, & arbores radicitus regerminare minime possunt, sed post fructus regerminant. Quamquam eo tempore cædi difficilior possint, duritiæ causa. Cædi etiam post lunæ occasum præcipiunt, quasi duriora & computrescere pervicaciora forent. Sed cum maturitates fructuum inter se differant, constat, etiam vigores arborum ad cædendum esse referendos.

λοπῶν ΑΙ. λοπίων Βαβ. τῶν λοπητῶν ΑΙ. Βαβ. αἱ δὲ κοπητῆς malunt. τῶν λιπῶν. ἐλάτης, πίτυος, πίτυος. τῶν Φηγίσι ΑΙ. Βαβ. Φίλυρα κοπητῆς. ὁλόπισα.

arbor facile deglubitur. difficile deglubitur. Quæ vero materia peritur, ut quadretur, postquâ turgere desierit cædenda est. Dolatio autem. picca. flex fami- fraxinus, carpinus, sciffima, tilia. Ad summam, quæ aptæ sunt ad defodiendum. rilia fami- gusque. sentit, nec vermicibus eroditur, & cornu instar durum spissumque manet. crassicor- tex. luna de- crescente.

Scal. Ald. Bas. f. βότρως αὐτῆς αἰθρῆς.

πνες δ' ἄρξεν καθ' ἑκάστην οἶον "λευκὸν μὲν ἑλάτιν, ὅταν τὸ ὑπολιπῶσιν ἐπιθῆσθαι, καὶ Φιλιύραν, καὶ σφένδαμνον, καὶ ζυγίαν, τῆς ὀπίσθας δ' ὄρου δὲ, ὡσπερ εἴρηται, μετὰ τὸ Φθινόπωρον. φασὶ δὲ πνες καὶ τὴν ὠρειαν εἶναι τοῦ ἤρθε, ὅταν γε εἴη τὴν καλυδῶν καὶ ζυγίαν καὶ τὴν πίτυν, ὅταν ἢ ὁ βότρως αἰθρῆ. πῖα μὲν ἔν ὠρεῖα καθ' ἑκάστην χρόνον, ἔτω διαίρῃνται. πάντων ἡ δηλονότι βελτίω τὰ τῶν ἀκμαζόντων δένδρων, ἢ τῶν νέων κομιδῆ καὶ γεγηρακότων. τὰ μὲν γὰρ ὑδατώδη, τὰ δὲ γαώδη. πλεῖστες δὲ χρεῖας καὶ μεγίστας ἢ ἑλάτη καὶ ἢ πύκη παρέχονται. καὶ αὐτὰ κάλλιπτε καὶ μέγιστε τῶν ξύλων ἐστὶ.

dos. Semper enim earum quæ ferotinae magis, cæfura ferior. Qua de causa particulatim quidam definire conantur. Ut pinum, & abietem cædi oportere cum germinare incipiunt: scissimam, tiliam, acerem, carpinum t autumnno: robur (ut diximus) post autumnum. Sunt tamen, qui etiam id tempestivum in vere existimant, cum amentum, quod vocant, gerit. Et piccam, cum uva ejus flo- rere incipit. Quæ igitur tempeftiva omnibus annis cæfio fit, hunc ferme in modum denotatur. Certo autem constat, quod vigentium arborum melior, quam novellarum, vel annosarum materies est. Quippe cum earum alteræ plus terræ, alteræ plus aquæ contineant. Vfus vero plurimos maxi- mosque pinus atque abies præstant: harumque materies ampliffima & pulcherrima constat.

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Ὀπαῖν. Theodorus, turgere, ut in superiore. Ἐ μοχ εἴ τῶν λαπηκῶν. Corrige, τὸ ὑπολιπῶσιν, Nam malè dixere, ὑπολιπῶσι. Theodorus, λαπηρῶν, turgorem. Vafionès λαπηρῶν, estre en fava.

Εὐπεραιεῖται. Theodorus, extricatu facilis. At extrican- tur ea, quæ perplexa sunt, ut fila. A capillo sumptis pri- mordiiis significationis, Ἐ aspiratione dempra Æolum con- fuetudine, quos sequimur. τείχε. Plinium tamen autorem habet. Dicam. Arbor facile deglubitur.

Τὰ δὲ τετραγῶνα. Theodorus, Quadrangam autem post turgorem. Mollius dicas. Quæ verò materia petitur, ut quadretur: postquam turgere desierit, cædenda est.

Ὅταν ἐκαστὴν αἰθρῆν καὶ ἀέθρῃς. Quare temporibus acci- dit, ut sint contraria. Non enim tempus, quo germinant, est contrarium temporis, quo fructus percolatus est καὶ αὐτῶν. Non enim tempus contrarium: quippe quantitas non habet contrarium; neque temporum illorum qualitates omnes inter se contrariae, sed propter opus sunt contraria. Propterea quod in uno queritur facilis decorticacionis, Ἐ color decorus: in altero fimitas oporis. Quæ fuit caussa, ut contraria quoque nomina instituerit. ἀέθρῃς, καὶ ἀέθρῃς. Ἐ ad-

didit accidentia. ἀέθρῃς, αὐτῶν τῶν αἰθρῶν. αὐτῶν τῶν φλοισμῶν, καὶ τῶν αἰθρῶν.

Εὐχρασύως εἰς τὰ ἐλατῖνα. Nunc sigillatim digereit narra- tionem per genera. In codice est: Κατὰ τὸν αὐτῶν ὑπολιπῶσιν. Cædendi tempus significat.

Πηροῦται. Theodorus omisit. Supra erat in quarto capite tertis, πηρός. Adnotavimus an esset φηρός.

Ὅταν ἐκαστὴν αἰθρῆν. Theodorus. Quæ apta obrui sunt. Non intelligebam. Omnia enim sunt apta obrui, sed sic. Quorum usus est ad partes ædificiorum, quæ terra conduntur. ut infra cap. 8. ὄρου αὐτῶν εἰς δρυῖν, καὶ νευπηγίαν. ἢ ἢ αὐτῶν τῶν καὶ τῆς καταρτιζόμενα. Et postea de Iunpero. Ἐ τὸ ἀέθρῃς. Theodorus, ὁψιαιεῖται, ferissime. hoc est plus quam dicere linguam Latinam.

Ἀλιφλοῖς καὶ τότε φάλοισ. Theodorus, vincitur. Mendum est librarii, vitiatum. Quod hic de Haliphleo, Plinius de Subere.

Υπολιπῶσιν. Theodorus, germinare incipiunt. Sententiam agnosco; unde eam deducam, non video. Ignoro enim ver- bum ὑπολιπῶσιν. Scio Ἐ alia quædam; hoc nescio. Et λαπηκῶν scriptum est; πύκην corrigunt.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Εὐπεραιεῖται, &c. Plinius. Cædi tempestivum quæ decorticentur, ut teretes, (scribe, Ἐ teretes) ad templa cæteraque usus rotundi, cum germinant, alias cortice inext- ricabili, Ἐ carie subnascente ei, materiaque nigrescente. Εὐπεραιεῖται. Theodorus extricatu perfacilis. Rectius, fa- cile detrahitur. vide notas Scaligeri.

Λιπαῖν. Malè in Aldino ὑπολιπῶσιν. Pejus Basileensis, λαπηκῶν. Quid λαπηκῶν, quid λαπηρῶν, superiori libro cap. 16. docuimus. Λιπαῖν turgere significat, id est, ex copia humoris naturalis intumescere. ὑπολιπῶσιν decorticare significat. Sed de his supra egi. Λιπαῖν in arboribus dicitur, cum pinguescunt, atque unguinosiores fiunt; quod maximè germinationis tem- pore accidit. Quæ enim talis materiæ naturalis inest pinguitudo & succus, per id tempus augetur atque tur- gescit: aperto quidem augmento; quia, si tum ad imum castrentur, per torulum effluet ille liquor, atque hum- or pinguis, quasque salivarius lentor emanabit. Ergo, cum arbores ita sunt affectæ, λαπηκῶν δένδρα dicuntur.

Λιπηρῶν. Malè in Aldino & Basileensi λαπηκῶν; malè i- tem corrigunt λαπηκῶν, nec melius ὑπολιπῶσιν. Λιπηρῶν anni tem- pus, quo humore pingui naturali turgent, prænantefque fiunt arbores. Supra arbores has ἀέθρῃς vocari dixit, quod singulis annis verno tempore tali succo turgent. vide cap. 6. libr. 3.

Ἀφαιεῖται, &c. Plinius loco citato. Tigna Ἐ quibus aufert securis corticem à bruma ad Favonium, aut si præve- nire cogamur Arcturi occafu, Ἐ ante eum fidicula. noviffi- ma ratione solstitio. Τετραγῶνα, vertit tigna, & εἰ τὸν λιπη- ρῶν, ut supra, λαπηρῶν neglexit. Τετραγῶνον quadratum, qua- drangulum; materia quæ petitur ut quadretur, & qua- dratam accipiat figurā, seu quadrangula fiat. Non omnes tigni quadrati. Tignus vel tignum trabs, qua varie di- spofita domus extruitur: & proprie cui super ponitur tet- ctum, à regendo nomine ducto. Nec melius δροσιδίαν corticem reddidit; deformitatem dicere debebat, ὁμοσι- δή; fœdus, deformatis, turpis. Chrysoftomus, ἢ ἀρχὸς Ἐ δρο- σιδίης τὴν ἀφαιεῖταιν ἔφωκε, &c. Hesychius, δροσιδίης, κρυπῶν εἶδος ἔχων. Nec fidelius περὶ βουλαῖαν, solstitium, interpretatus est, & negligenter, ὄλου ἢ πῦρ, usque τὸ δὲ ἄλλοα omisit De or-

tu & occafu Arcturi alibi egi, etiam quando flare incipiat Favonius. Vide lib. 3. cap. 6. & 7. Oritur Arcturus pridie idus Septembris, occidit pridie idus Martii, ante quod tempus occidit filicula, nempe, pridie nonas Februarii. Flat Favonius circiter sextum idus Februarii. Vide quæ supra dicta sunt. Item Plinium libr. 15. cap. 2. & 16. cap. 15. & 18. Columella lib. 2. cap. 2. ubi septimo idus Februarii flare scribit Favonium. Vitruvius lib. 2. cap. 9. Materies cædenda à primo autumnno, ad id tempus, quod erit antequam flare incipit Favonius. Vere enim omnes arbores fiunt prænantef, Ἐ omnes suæ proprietatis virtutes effe- runt in frondes, anniversariosque fructus. Cum ergo inanes Ἐ humide temporum necessitate fuerunt, vana fiunt Ἐ raritatibus imbecille, uti etiam corpora muliebria cum conce- perint, à fœtu ad partum non judicantur integra, neque in venalibus, ea cum sint prænantia, præstantur sana. Ideo quod in corpore præfeminatio crescens, ex omnibus cibis po- restatibus detrahatur alimentum in se, Ἐ quo firmior efficitur ad maturitatem partus, eo minus patitur esse solidum id ip- sum, ex quo procreatur. Itaque edito fœtu, quod prius in a- aliud generis incrementi detrahebatur, cum ad disparationem procreationis est liberatum, inanibus Ἐ patentibus ve- nis in se recipit, Ἐ lambendo succo etiam solidescit, Ἐ redit in pristinam naturæ firmitatem. Eadem ratione autumnna- li tempore maturitate fructuum flaccescente fronde, ex terra recipientes radices arborum in se succum, recuperantur Ἐ restituuntur in antiquam soliditatem. at vero æris hyberni vis comprimit Ἐ consolidat eas per id tempus, Ἐc. Ergo si ea ratione & eo tempore, quo supra scriptum est cæda- tur materies, erit tempeftiva.

Δροῖς. Plinius loco citato. Vulgo satis putant observare, ne quæ dolandæ arbores sternantur ante editos suos fructus: robur vere casum teredinem sentit, bruma autem neque via- tur (M. vitiatum) neque pandatur, alias obnoxium etiam ut torqueat sese fundatque. Negligenter satis hunc Theo- phraſti locum verſum à Plinio, nemo non, nisi cæcus, vi- det. Illud addo ex Pintiano, antiquum exemplar habe- re, nequa dedolanda sternatur.

Ἀλιφλοῖς, &c. Plinius. Quod in subere tempeftivè quo- que

μίας δὲ καθ' ἑκάστην κηθόνα ταῖς πληγαῖς ἐναυ-
 πίας. ἀπαλόγηται μὲν ἐν πύλαις Φασιν ἔχειν τὰ ξύλα,
 χεῖρας δὲ πρὸς τὰς ἐργασίας. Διασπέρφεται γὰρ μά-
 λισα. † μονόζοα δὲ καλεῖται, ἔχοντας μίαν μόνον κη-
 θόνα. τῶν δὲ πελέκων αὐτῶν γίνεσθαι τῶν αὐτῶν ἐφ'
 ἑκάστη τῆς ἐπιπέδου. Φασὶ δὲ μανότητά μὲν ἔχειν
 τῇ φύσει τὰ ξύλα. ταῦτα δὲ πρὸς τὰς Διασπέρφας
 ἀσφαλέστατα. Διασπέρφας δὲ ἔχουσι πῖς Φλοιοίς, καθ'
 αἰς γνωρίζουσιν ἰδόντες ὅτι τὸ δένδρον πεφυκὸς πῖον
 τί ἐστι. τῶν μὲν γὰρ ἑκκηθόων ἔσ' ἄσραβων, ἔσ' ὁ
 Φλοιοῖς λείθ' ἢ ὄρθος. τῶν δ' ἐναυπίων τεραχῦς πῖ
 διεσπέρφεται. ὁμοίως ἔσ' ἵπ' τῶν λοιπῶν. ἀλλ' ἐστ'
 † τεραχῶα μὲν ὀλίγα. " μονόζοα δὲ πλείω τῶν ἄλ-
 λων. ἀπασα δὲ ἡ ὕλη, μείζων, ἔσ' ὄρθοτερα, ἔσ' ἀ-
 στραβετέρα, ἔσ' εὐφροτέρα, ἢ ὄλας καλλίων καὶ
 πλείων ἢ ἐν πῖς περὶ σφοδαίς, ὡς περὶ καὶ πρὸς ἐν-
 λέχθη. καὶ αὐτῶν δὲ δένδρον δὴ πρὸς βορρᾶν,
 πυκνότερα καὶ νεανικώτερα. ὅσα δὲ ἰσπώρρα ἢ ὄρθο
 ἐν πρὸς πύλαις, ταῦτα σπέρφεται καὶ ἀσπέρφεται πρὸς μι-
 κρόν ὁ βορέας. ὡς τε εἶναι παρεσπέρφεται αὐτῶν τῶν
 μήτραν, καὶ ἐκ τῶν ὄρθων. ἐστὶ δὲ ὄλα μὲν τὰ τοιαῦτα,
 ἰσχυρά. τμηθέντα δὲ ἀδενῆ, δια τὸ πλεῖστα ἔχειν πε-
 ραλλαγίας. καλεῖται δὲ οἱ τέκτονες † ἵπ' τῶν ταῦτα
 δια τὸ πρὸς τῶν χεῖρας ἔτ' ἐπιπέδου.

† Ald. Bas.
μοιζοῦς μο-
ροῦς.

† τεραχῶα,
τετραχῶα.
" μονόζοα μο-
ροῦα.

† ἐπιπέδου
ἐπιπέδου.

opere pessimam, quoniam majorem in modum
 † pervertitur. Simples vocant, quæ unum dum-
 taxat venarum habent cursum. † His itidem securis-
 utraque ex parte medulla adigitur. Laxiorem na-
 tura materiem hanc esse affirmant, sed à † perversio-
 ne tutissimam. Discrimen arbores suis cortici-
 bus ostendunt. Quamobrem ubi primum arbo-
 rem viderunt, cujusmodi sit, discernere quæunt
 Quibus enim venæ egregiæ " perfluunt, quæque in
 opere obediunt, his cortex lævis rectusque est:
 quibus autem è contrario, his scaber contortus-
 que. Atque de reliquis eadem ratio est. Sed † qua-
 dripartitæ pauca: simplices, plures quam reliquæ
 comperiuntur. Omnis autem materies amplior,
 procerior, † obediens, solidior, atque in to-
 tum melior, & copiosior, quæ partibus Aquilo-
 nis exit, ut etiam prius retulimus. Et ipsius ar-
 boris partes, quæ aquilonem aspiciunt, spissio-
 res, " adulescentioresque constant. Quæ vero ab
 latere aut in orbe perflantur, hæc vertuntur con-
 torquenturque Aquilone, ut medulla earum con-
 torta sit, nec in rectum porrecta. Hæc integra
 quidem valida esse creduntur, cæsa autem imbe-
 cilla, quod pleraque habent diversitates. † Brevia
 hæc fabri lignarii, vocant, quoniam ita pro usu
 cadere consueverunt.

† contortue-
tur.
† hæc itidem
ex utraque
parte me-
dulle do-
lantur.
† contorsio-
ne.
constent,
quæque non
detorta
sunt, his,
† quadriflu-
via.
† minus de-
torta, den-
sior.
" valentio-
resque con-
stant. quas
aquilo præ-
terradit, aut
in gyrum
perflat.
† præcisâ

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

Α Σαρκ. Theodorus, rigidior. Non bene. Est enim pi-
 nus rigidior, quemadmodum mox ostendit in compara-
 tione. Σάρκω, inquit, καλακῶ, ἔσ' ἐμάλω. Iccirco levis, quo-
 niam albidior, quia tedam non gerit. Sanè de Abiete hæc om-
 nia. Et profectò Abietis caro rara admodum, ita natura
 compensavit, ut cui esset rara caro, ea constaret nervis, tum
 multis, tum robustis. Pinus autem rigida caro est: quippe
 que paucioribus fulciretur nervis.
 καθ' ἕνα ἰμαλῶς. Theodorus singularitè, plenèque. Puto
 scriptum reliquissè, planè. Lege ἀδενῆς. Πῖνη ἢ ἰμαλῶς, ἐπι-
 νῆος δ' ἀφαιρέσις. Theodorus, hunc enim in modum ictus,
 illo demptio fit. Nunquam percepissè. Simplicitè ἔσ'
 candidissimè: hoc enim modo tundi: illo decorticari.
 Observabis, quæ de Abiete dicit hic, debita fuisse narratio-
 nibus libri superioris.
 Δύο κηθόνας εἶσι. Attende verbum proprium arborum, cum
 ramos edunt, eos κηθόνας vocant. Theodorus ex Plinio, ve-
 narum cursus. Vnde mox ἐκκηθόνας. Est tamen κηθόνας, omnis
 ἰκφόσις, non solum venarum. Neque bene Theodorus, Natu-
 ræ contrariæ. Non enim hic φύσις, natura, sed id, quod ἰκ-
 φύσις. ἔσ' aliis verbis excipienda. Sic pote, aut melius. Cum
 ex utroque latere medulle contrariis ex partibus enascuntur
 calli.

Περίκησι εἶναι διπλῶ. Theodorus, securis duplex. Non est
 securis, περίκησις. Neque securis esse potest duplex. Περίκησις
 una tantum est, ἔσ' bis adigi potest: non autem duplex.
 Διασπέρφεται. Pervertitur. Theodorus, contorquetur.
 Τῶν γὰρ ἐκκηθόων, ἢ ἀσραβων. Theodorus, Quibus venæ e-
 gregiæ perfluunt: quæque in opere obediunt. Quæ per-
 fluit in ligno ἢ melius, constant. Et sanè Theodorus verbis
 hujus est amantiſsimus. Ἀσραβῶς resistentiā, constantiam,
 firmitatem. Est pertinacia quæ opponitur τῶν ἀσπέρφεται. Le-
 γε μοιζοῦα, ἔσ' alia similiter.
 Νεανικώτεροι. Theodorus, Adulescentiores. Minime sed
 valentiores. Aristoteles quoque νεανικῶς, pro, robustio.
 Περὶ βορρᾶ, ἢ ἐν πρὸς πύλαις. Theodorus, Quæ uno ab latere,
 aut in orbe perflantur. Cum arbores neque frontè habeant,
 neque latera eis ascribi debeant: semper à fronte exposita
 erunt vento. Neque est à latere τῶν ἀσπέρφεται. Sed sic dices.
 Vtrumque horum evenit objectu, aut reflexu rupium, aut
 ejusmodi.
 Ἐπιπέδου, lege ἐπιπέδου. Theodorus, brevia. Quia eorum u-
 sus ad opera breviora comparatus sit. Propterea quod directio-
 nes interpellantur. Præcisâ, Plinius in 16. cap. 39. No-
 distique concisa.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Τ Μηθῶσι, &c. Plinius libr. 16. cap. 39. Larici ἔσ' ma-
 gis abieti succissis, humor diu defluit: Hæc omnium ar-
 borum altissima, ac rectissima. Quod Græcus auctor de
 pino; hoc de larice Latinus.
 Εὐδενῆς. ἀδενῆς scribendum, præcedentia docent. ἔσ' ἡ γὰρ
 αὐτῆς ἀφαιρέσις. ἰσχυρῶς ὁ ἰσχυρῶς.
 Κηθόνας. Plinius loco citato. Hæc omnium arborum altis-
 sima, ac rectissima; navium malis antennisque propter levi-
 tatem præfertur abies.
 Τετραχῶα. In Aldino τετραχῶα, τετραχῶα, διζοῖ, διζοῦς.
 μοιζοῦς, &c. alibi τετραχῶα per αἰ. Vertunt, quadripartiti-
 ta simplicia, malunt alii, quamvis non Latine sed expres-
 se, & ad verbum convertere, univiva, biviva, quadriviva.
 Τετραχῶα quid sit, ignoro. Aldina lectio si vera, malo in-
 terpretari; quæ quadrifidas venarum habent præcinctiones.
 quæ bifidas venarum habent præcinctiones. quæ simplicem
 habent venarum præcinctionem. Nam antiquum verbum
 ζῶω, idem quod cingo; unde ζῶοντι & ζῶσασι, cingo, cin-
 gere, & ζῶμα pro cingulo. Hinc apud Helychium, λουκῶ-
 ζωσι τῆς γῆς, ἢ μὲν καλεῖται λουκῶζωσι, ἢ δὲ μελαίνωζωσι. Pro
 quibus scribo, λουκῶζωσι ἢ γῆ καλεῖται ἢ μὲν λουκῶζωσι. ἢ ἡ
 μελαίνωζωσι. quæ nigris ἔσ' albis venis distinguitur terra.

Apud Dioscoridem, κηθόνας, ἀσπέρφεται, & ἀσπέρφεται, res
 eadem. Plinius videtur legisse περὶ βορρᾶς, διζοῦς, μοιζοῦς
 loco citato: Communia his pinoque, ut quadripartiti-
 tos venarum cursus bifidosque habeant, vel omnino simplices.
 Hujusmodi venarum cursus in arborib. fluviis etiam La-
 tini vocant. & fluviari arborem, quæ venis distingue-
 retur. Plinius loco citato. Abietis quæ pars à terra fuit
 enodis est. Hac qua diximus ratione fluviata decorticatur,
 atque ita sappinus vocatur. Fluviata abietem, expono,
 quadrifluviā, quadripartitos venarum cursus habentem.
 Vitruvius, ex quo hunc locum adumbravit Plinius, libr. 2. cap. 9. ubi de abiete agit; Ima autem cum excisa
 quadrifluvius disparatur, ejecto torulo ex eadem arbore, ad
 interstina opera comparatur ἔσ' sapinea vocatur.
 Ἠ δὲ διζοῦς, Theodorus legit, ἢ δὲ διζοῦς ἢ δὲ μοιζοῦς,
 scribe ἢ δὲ διζοῦς, ἢ δὲ μοιζοῦς.
 Κηθόνας. De hac voce, si recte memini, cap. de ebene
 egi κηθόνας, recte vertit Theodorus, venarum cursum,
 quod vel ex Dioscoride probatur; qui libr. 3. cap. 1. de
 agarico scribit, ἡλυ ἔχει κηθόνας ἀθρίας ἐπὶ τῆς, venas rectas
 discurrentes intus habet. Plinius modo præcinitem, ut lib.
 16. cap. 38. modo venarum cursum vertit. Sunt ἀυ-
 τῆς

dem in arboribus & earum materie pedicines, per longitudi- nem recte, pedicinum modo linea & intervalla, Græcè κτηδόνες appellantur. Non tantum in arboribus κτηδόνες, sed etiam in membranis, tunicis, corporeque humano. Hippocrates lib. de corde. κτηδόνες οκτάβλουν εἰς τὴν σπλήν καρδίαν. Interpres stria & segmenta transtulit. Ruffus lib. 2. cap. 3. Scribit, oculi χητῶνα τὸν καρδιακὸν, ex eo sic appellatum, quod κίεσσι ὡς πηλοσίου εἰς κτηδόνες ἀναλύεται. Interpres, fibras & filamenta vertit.

Εξορίας, &c. Plinius loco citato: Ad fabrorum intestina opera medulla sectilis. Optima quadripartitis materis, & mollior quam cetera. Corruptus codex. ex iis quæ jam dixi, quomodo legendum sit facile collige potest. Scribe,

Ad fabrorum intestina opera medulla pectilis optima quadrupartitis materis, & mollior quam cetera. Antiquus codex habet, fabrorum intestina operaria medulla sectilis optima quadripartitis materis, & mollior quam cetera. Vides non nihil aliud mutasse quam sectilis, in pectilis; & operaria, in, opera, ut in vulgatis habetur codicibus.

Περὶ βορέοις. Plinius loco citato: Et in ipsis autem arboribus robustiores Aquiloniæ partes. Et in totum deteriora ex humidis opacisque: spissiores ex apricis ac diuturnæ. Ideo Romæ infernas abies supernatæ præfertur. Ad quæ Dalecamp. Infernas abies, cæsa in Apennini parte mari Thusco proxima: supernas, cæsa in ea parte quæ Adriatico vicina est. Vide cap. 14. libr. 1. hist.

Κ Ε Φ. Γ.

CAP. III.

Quæ neque ad fabrillem, neque ad ignarium commoda. Quæ fabрили usu materia, quibusque in terris præstantissima sit. Tum quid orbes in ligno. Deque stimulo in lapide, & oleastro: in quo præscisso inventæ dicuntur ocreæ.

Ὅπως δὲ χεῖρα τὰ ἐν κ' ἐφύζων κ' ἀδενῶν κ' πικλοσίων κ' τῶν συνηφεῶν, κ' πρὸς τὴν πικτονηκὴν χρεῖαν κ' πρὸς τὴν πυρηνικὴν. ἀλλ' ἐν ταύταις Διαφοραῖς πρὸς ἄλλων τοῦσδε αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν. ὡς δὲ ἀπλῶς εἰπὴν Διαφορὰς γὰρ πινες κατὰ τὰς χώρας, καὶ Φασὶν διέσση μὲν εἶναι τῆς ὕλης πρὸς τὴν τεκτονικὴν χρεῖαν, τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὄρεζομένην. τὴν Μακεδονικὴν λεῖα πὲρ γὰρ εἰς κ' ἀσφραδῆς, & ἔχουσα τοῖον. δευτέραν δὲ τὴν Ποντικὴν. τρίτην δὲ τὴν ἀπὸ τῆς Ρωδικῆς πεπερημένην τὴν Αἰαντικὴν. χεῖρην δὲ, τὴν πὲρ Παρνασσικὴν κ' τὴν Εὐβοικὴν. κ' γὰρ ὁ ζῶδης κ' τεραχίαις, & ἀχὺ σήπεδα. πρὸ δὲ τῆς Ἀρκαδικῆς σκεπέον. ἰσχυρότατα δὲ τῶν ξύλων εἰς τὴν ἀσφραδῆ & λεῖα. & τὴν ὕλην δὲ τὰ πάντα κ' μάλιστα ὁ ζῶδης γίνεται τὰ κακοτροφηθέντα. & ἢ τοὶ χειμῶνι πειθεῖται, ἢ κ' ἄλλω πνι τοῖσδε. τὸ γὰρ ὅλον τὴν πολυζῶον εἶναι ἐνδείαν ὄρεφίας. ὅταν δὲ κακοτροφῆσιν τὰ ἀναλαβὴ πάλιν & εὐδηνόση, συμβαίνει καταπίνεσθαι ἄλλοσδε ὄρους ὑπὸ τῆς πεφύσεως. εὐτροφῆν γὰρ κ' ἀυξάνουσαν ἀναλαμβάνει καὶ πλάκας ἔξωθεν μὲν λεῖον τὸ ξύλον, Διακροφῆν δὲ ὁ ζῶδης ἐφάση. διὸ κ' σκοποῦνται τῶν χρεῶν πρὸς μήτρας. εἰ γὰρ αὐτῶν ἐχωσπὸν ὄρους, ὁ ζῶδης κ' τὰ ἐκπὸς & φανερώσ. γίνονται δὲ & αἱ σφαιραὶ δια χειμῶνιάς τε & κακοτροφίας.

ἴδιον.

† τὰ πρὸς τὴν ἰσχυρότητα. ὁ ζῶδης γίνεται πρὸς κ' ἰσχυρότητα.

† Δυστροφία Ald. Bas.

† αἴζων Ald. Bas.

† κεντρικὴ

† ἰσχυροσφαιρική

† ἀπὸ τῆς ἀπικτικῆς ἐξορίας. ἢ ἐν τῇ ἐξορίας.

σφαιρας δὲ καλεῖσθαι ὅταν ἢ δυστροφία τις ἐν αὐτῇ μείζων, & κύκλοις περιχρόμη οὐλότης ἢ πλείοσι. & ἢ ὡσπερ ὁ ζῶδης ἀπλῶς, & ἢ ὡς ἢ ἐν αὐτῇ τῶν ξύλων. δι' ὅλου γὰρ πρὸς αὐτῆς ὁμαλιζοσθαι. χαλεπώτερον δὲ τῆς πρὸς τὸν ὄρον ἢ δυστροφίαν τῶν ὄρων. εἶκοι δὲ ὄρεφίας κ' ὡς ἐν τοῖς λίθοις ἐγγινεσθαι τὰ καλούμενα κέντρα. ἐπὶ δὲ πεφύσεως, καταλαμβάνει ἄλλοσδε ὄρους, φανερώτατον ἐξ αὐτῆς τῆς αἰοδήσεως. & μὲν ἀλλὰ & ἐκ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων, πλάκας γὰρ αὐτῆς τῆς δένδρου μέρους πὲρ συνελήθη ὑπὸ τῆς πεφύσεως γενεακῆς. & εἰ μὲν πρὸς ἐκπύρωσιν τὸν εἰς τὸ δένδρον, ἢ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἀπικτικῆς ἐξορίας. ἢ κατὰ χρεῖαν πεφύσεως ὑπὸ τῆς πεφύσεως, ὡσπερ κ' περὶ τὸν κέντρον συνέκη τὸν ἐν Μεγαροῖς τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ. οὗ & ἐκκοπέτω, λόγιον μὲν ἀλλὰ κ' ἀπλῶς & Διαρπαδῆσαι τὴν πύλην, ὡσπερ ἢ ἐγγίετο Δημήτριος ἐν ταύταις γὰρ Διαρπαδῆσαι κημήδες ἀπικτικῆς, ἢ ἀλλ' ἄλλα ἄλλα ἄπικτικῆς κερμησι. ὅ ἐστι ἐν κέντρον. ἢ ἀνεπίτη τὸ πρῶτον ἐγκοιλανθῆσθαι. πύλην δὲ ἐπὶ μικρὸν τὸ λοιπὸν πλάκῶν δὲ & ἀλλ' ἐπὶ γίνεσθαι πλείονα πιαῖσθαι. & πύλην μὲν ὡσπερ εἴρηται, κοινὰ πλείονων.

AD summam, quæ humidis, tranquillis, umbris, contactisque locis assurgunt, deteriora tam ad fabrillem, quam ad ignarium usum veniunt. Ergo huiusmodi differentia, pro locis (ut simpliciter loquar) unigenorum ipsorum adnotantur. Quidam enim per tractus dividunt, ajuntque materiem optimam omnium quæ in Græciam advehuntur, Macedonicam ad usum edificatorum esse. Lævis enim est, obediens, & tyium nimirum continens. Secundam Ponticam tradunt. Tertiam Rhyndacicam. Quartam Æanicam. Deterrimam Parnasicam, atque Euboicam. Nodosa enim & aspera, & cito putrescens. De Arcadica est videndum. Robustissima quæ enodis lævisque eademque visu pulcherrima est. Nodosa certe aut male adulta, aut hyeme oppressa, aut aliqua simili ratione efficitur. In totum enim nodositas probæ nutritionis indigentia est. Sed postquam nutrita improbe fuit, si commodo nutrimento potita se recreet, atque ita proficiat, fit ut nodi absorbeantur incremento obducto. Probe etenim coalescens gliscensque superne obducitur, & sæpe quæ foris lævis cerneretur, scissa nodatissima extitit. Quæ de causa medullas conspiciari scissilium solent. Nam si nodis istæ transfixæ sint, extra quoque habeant nodos necesse est. Fiunt & orbis, hyemis improbatæque nutritionis causa. Orbis autem vocant, cum facta convolutatio quædam ampla, circulis pluribus circumacta sit, quam neque nodum omnino dixerim, neq; ipsius crispitudinem ligni: hæc enim per totum fere atque aequaliter ampliatur. Longe id iniquius, tractatuque difficilium, quam nodus artificii obstat. Similiter atq; in lapide, qui stimulus vocatur, nasci omnino videtur. Nodos autem obducto incremento occupari, atque in plenum integri, sensus ipse percipere evidentissime potest. Ceterum vel ex aliis perquam similibus rebus, id ita fieri constat. Sæpe enim pars arboris comprehensa ab altera proxima est, atque in ejusdem corporis magnitudinem coagmentata: & si lapidem, aut aliquid simile arboris alæ inculcaveris, denum insinuabitur, atque occultabitur amplexu auctioris obductæ. Quod etiam in oleastro, qui Megaris in foro stabat, evenisse accepimus. Quo succiso, urbem capi ac diripi oraculum erat, sicuti actum est. In hoc enim percisso, repertæ ocreæ sunt, & alia quædam atici ritus. Parte qua primū affixa fuerat, ad ramorum ambitum concavata. Hujus oleastri, quod adhuc super est, parum admodum extat. Aliis quoque locis per multis complura ejusmodi facta præduntur. Sed hæc ut dictum est pluribus, publica habentur.

Levis enim est, & in operibus firmam rigiditatem habet, naturamq; Thyæ.

† nutrita.

† spiræ. spiras.

† centra.

† arbori.

† factum est à Denerrio. † Quæ extant in oleastro ea parte, quæ sunt appensa primum, atque in cavitate impressa.

KΑὶ ἔχουσα νύξ. Notabis vocem, de qua nemo. neque eis fraudi sit, qui post illum fuisse. Sed ejus negligentia ascribamus, quod neque scimus: neque nescire maximi dispendii est. Ὁζώδης. Hic Plinius, ramosam; Theodorus, nodosam. Idem legit, κριλλίται: non μάλισσα. Ἐ κριλλίται φησὶν. Verum interpretatio hujus eum fallit. Male adulta, inquit, male nutrita, potius. Aut enim, quam adulta sint, nodosa sunt.

Ὅτιν ἢ ἑστραφίη πρ. lege, συστραφίη, καὶ κόλλοις; orbes, Theodorus. Plinius, spiras. Idem est, sinus. διστραφίη τῶν ἀόζων. lege, τὰ ὄζων.

Kίττει. Theodorus, stimulus, malè. Si punctum non vis, aliud queres. Mirum Græciam tam opulentam, idem verbum assignasse agenti, Ἐ patienti: idque eodem flexu. Κίττει est stimulus, qui pungit; κίττειν est, punctum, sive nota, quæ à stimulo, stimulative analogo facta est. In ligno, Ἐ alia materia, clayum rectè dicas, aut verrucam. Hæc etiam lapidum vitia sunt. Plinius, in marmore centra, duritia clavo fimilis.

IOANNIS BODÆI A STAPEL

KΑὐτὴν πρὸς χιόνας. Plinius lib. 16. cap. 39. Est per gentium quoque regiones in iis differentia. Alpibus Apenninoque laudatissima: in Gallia Iura, ac monte Vogeso: in Corsica, Bithynia, Ponto, Macedonia: deteriores Arcadica Ἐ Arcadica: pessima Parnassia Ἐ Euboica, quoniam ramosa ibi Ἐ contorta, pubescentesque facile. At cedrus in Creta, Africa, Syria laudatissima, Ἐc. Theodorus, pro ἀστραφίης quod significat, non contortus, quasi μὴ στραφός, non conversus, erectus, ad depravandum difficilis, quantum conjectura assequi possum, legit ἀστραφίης, Ἐ vertit, obediens. Eὐστραφίης materia quæ facile flectitur, quæque τῶ ἀστραφίῳ opponitur. Ego vulgatam servo. Malè Plinius Arcadicam deteriorē inquit, cum de Arcadica cogitandum amplius doceat Theophrastus. Ὁζώδης Plinius vertit ramosus, Theodorus nodosus. Utrumque vox ὀζώδης significat. Placet Theodori verho, quod materies improbetur propter nodorum multitudinem, Ramorum multitudo ab Architectis non vituperatur.

Tόιον. Corruptus codex. Scribo θιον, Thyæ arboris materies similitudine referens. Materies hujus arbores præstantissima ac pretiosissima, lævis nec contorta. Non satis ad mentem Theophrasti hunc locum Theodorus reddidit; Verte, lævis est, Ἐ in operibus firmam rigiditatem habet, naturamque thyæ.

Cορruptus codex. Scribe, καὶ τῆ ὄζων ἢ ἑστραφίη καὶ μάλισσα ὀζώδης γίνετ' ἐπὶ κριλλίται φησὶν. Idem est, eademque visu pulcherrima est. nodosa sunt, male nutrita, aut hyeme, aut aliqua simili ratione oppressa.

Sπιείας, Ἐc. Nimis laxè orbem vertunt. distinguit Ovid. de serpente loquens Metamorph 3.

Immensum spiris facientibus orbem.

Spira flexuosa linea orbis que inter sese non recurrentes, quales in spiris serpentum, & in se complicatis convolutisque rudentibus. A qua figura vox spira apud Græcos Latinoque multis rebus assignata est; ac inter cæteras de arborum materia dicitur, ubi convolutio quædam fit in plures orbis inter sese non recurrentes, quam nec nodum nec crispitudinem jure vocaveris, fabris molestissima tractatuque nodis difficilior. Plinius lib. 16. cap. 39. Publium omnium vitium vocant spiras ubi convolvère se venæ atque nodi, Ἐc. Idem cap. præcedenti tubera vocare videtur. Quibusdam sunt tubera, sicut sunt in carne glandia, in iis nec vena nec pulpa, quodam callo carnis in se convoluta. Hoc pretiosissimum in cedro (MS. citro) Ἐ acere. Ad hunc locum Doctiss. Dalecampius, Σπιείας vocat Theophrastus cap. 3. lib 5. hist. quo loco spiram nec nodum ὄζων esse, nec crispam materiem ἐυλόγηται ait, quemadmodum in acere Ἐ citro interpretatur Plinius. tubera dixit, quod fors prominant veluti gibbi. Ex his malè ἑστραφίη scriptum esse in Aldino editione, nemo non videt. Συστραφίη convolutio: vitium, ut dixi, in arboribus cum se convolvère venæ, velutque nodum effecit collecta & contorta materia. Has συστραφίης ἀστραφίης vocant Græci, & Latini spiras, Theophrastus lib. 5. cap. 6. διστραφίη ligna esse ait, ὀζώδης ἔχουσα συστραφίης.

Kίττει. Theodorus stimulum vertit: nodationis duritiam Vitruvius lib. 2. cap. 9. Que vero superior, vehementia caloribus eductis in aëra per nodos ramis, præcisâ altè circiter pedes 20. Ἐ percolata propter nodationis duritiam dicitur esse su-

Ἐκλιμαδῆ λίθον εἰς τὸ δίδωθαι. Theodorus addidit, alam. ἐκλιμαδῆν est proprium funditorum. Theodorus, inculcaveris, passivo flexu male uti.

Λόγιον καὶ ἀλώνας. Theodorus græcissat. Quo succiso urbem capi, ac diripi, oraculum erat.

Δημήτριος. Mancus admodum Codex. Ἐ sanè Plinius nam pessimè explicat quantum satis est.

Καὶ ἄλλα ἀπὸ τῆς ἀστραφίης κριλλίται, ὅτιν ἐν κριλλίται, Ἐ κριλλίται τὸ ἀστραφίη ἔχουσα κριλλίται. Theodorus. Et alia quædam Attici ritus, parte qua primum affixa fuere, ad ramorum ambitum concavata. Καὶ ἄλλα ἀπὸ τῆς ἀστραφίης, scilicet οὐκ ἀσπασίας, non ritus, apparatus. Quod autem sequitur, κριλλίται, sic dicas, alia quædam frustularim. Et lege, ἀστραφίη, quæ extant: sive inventa sunt in oleastro ea parte, qua sunt appensa primum, atque in cavitatem impressa. Appensa ocrea corticem premit: itaque ἔχουσα: deinde lateribus circumaccrescentibus, ἔχουσα. Ita statuas; si κριλλίται non sit mendosa vox. Nam Theodorus omisit. Omnia verò hæc sunt exercendi ingenii causa.

NOTÆ ET COMMENTARIUS.

sterna. Plinius Græcam servavit vocem. Inveniuntur in quibusdam sicut marmore, centra, id est, durities clavo similibus inimica ferris. Centra in marmore sunt quidam veluti duriores nodi ad clavi similitudinem, qui intima etiam lignorum parte inveniuntur. Vitium hoc lapidibus frequens. Plinius lib. 37. cap. 2. In festinantur crystalli plurimis vitis, scabro, ferrugine, maculosa nube, male occulta aliquando vomica, præduro, fragilique centro, Ἐ sale appellato. Idem de Iaspide eodem libro. Præterea inutiles sculpturæ interveniuntibus crystallinis centris.

Ἐκλιμαδῆ. Et quedam fortè accidunt lapide (MS. codex accidunt in lapide. scribe accidunt, ut lapide.) oomprehensio aut recepto in corpus, aut alterius arboris ramo. Hæc multo nitidiora & clariora apud Theophrastum habentur; sed pessimè pro, κριλλίται, repoluerunt, κριλλίται.

Μεγαρίης. locus corruptus. Ex Plinio restitui non potest sic ille loco citato: Megaris diu stetit oleaster in foro, cui viri fortes affixerant arma, qua cortice ambiente atas longa occultaverat. Fuitque arbor illa fatalis excidio urbis præmonitæ oraculo, cum arbor arma peperisset, quod succise accidit ocreis (malè ocreis) galeisque intus repertis. Hæc nihil juvare possunt. Basileensis codex asteriscum addit, ἀστραφίη ἔχουσα * Δημήτριος. Cur asteriscum sustulerint, causam non video. Legunt viri magni, spuris ac superfluis relictis. ἀστραφίη καὶ τῆς ἀστραφίης συνίθη τῆς ἐν Μεγαρίῳ, τῆς ἐν τῇ ἀστραφίῳ οὐκ ἐπισημαίνουσα, λόγιον καὶ ἀλώνας καὶ ἀστραφίη τῶν πόλεων, ἀστραφίη τῆς ἀστραφίης καὶ ἀστραφίη τῆς ἀστραφίης καὶ ἀστραφίη τῆς ἀστραφίης. Id est, quod etiam in oleastro, qui Megaris in foro stabat, evenisse accepimus, quo succiso urbem capi ac diripi oraculum erat, sicuti factum à Demetrio In hoc enim percisso repertæ sunt ocreæ, Ἐ alia quædam Attici ritus, quæ extant in oleastro, ea parte qua sunt appensa primum, atq; in cavitatem impressa. Ad hunc Græcorum morem, qui ante fana affigebant & suspendebant dona in oleastro, alludit Virgilius, Græcorum imitator sedulus. libr. 12. Æneid.

Fortè sacer Fauni foliis oleaster amaris
Hic steterat, nautis olim venerabile lignum,
Servati ex undis, ubi figere dona solebant,
Lauventi Divo Ἐ votas suspendere vestes.

Oleastri vivacitas tanta fertur, ut si plurimis clavis configatur, nihil tamen lædatur. Aristophanes in Pluto, ἀστραφίη καὶ τῆς ἀστραφίης συνίθη τῆς ἐν Μεγαρίῳ πόλεως, ἐκπολιτικῶς αὐτῶ ἀπὸ τῆς αὐτονομίας τῆς δημοκράτου καὶ πρῶτος ἀξιολόγου ἵππου καὶ τῆς ἀστραφίης. Praesidio adhuc tenebatur urbs Megarensum; hanc expugnat Demetrius, liberamque populo jurisdictionem reddidit. amplios igitur honores Ἐ beneficia à civibus reportat. Hæc suggerunt, vocem Δημήτριος.

scelus à sciolo quodā insertā textui ē margine. Notavit quis ad oram, Megarenfes libertati restitutos à Demetrio; sic vox postrema in textū cum vitio recepta. Pericles vero is est qui devastavit Megaridem. Diodorus Siculus lib. 12. Ἀθηναῖοι ἢ Περικλῆα μὲν δυνάμεισιν ἐξέπεμψαν πολυμήστον τοῖς Μεγαρεῦσιν. οὗτος δὲ περὶ ἧστος τῶν χωρίων, καὶ πᾶσι κτήσεσι αὐτῶν γυμνασίου μισθὸν πολλῆς ἀφελείας ἐπαγγέλλον εἰς τὰς Ἀθήνας. Athenenses Periclem cum exercitu, ad bellum Megarensibus inferendum emiserunt. is agro pervastato, & possessionibus illorum directis aut corruptis, cum magnis onibus Athenas inde rediit. Postea à Demosthene & Hippocrate Atheniensium ducibus capta Megaris, iterumque liberata à Brasida. Idem Diodorus eodem libro duodecimo. Ἀμα δὲ τούτοις περατοῦραῖσι οἱ Μεγαρεῖς θ' ἰσοῦδροι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν φυλάκων ἀφελείας ἐπιπέμψαντες ἐξέπεμψαν τὴν πόλιν, καὶ οἱ ἀφελείας ἐπιπέμψαντες ἐξέπεμψαν τὴν πόλιν, καὶ οἱ ἀφελείας ἐπιπέμψαντες ἐξέπεμψαν τὴν πόλιν.

παρὶδοσαν τὴν Νισαίαν τοῖς Ἀθηναίοις κατ' ὀμολογίαν. καὶ τὰ μὲν πρὸ τούτων Μεγαρεῖς εὖ τούτους ἴδον. Dum hæc geruntur Megarenses belli, quod & cum Atheniensibus & cum exulibus gerendum erat, mole fatiscébant; cumque legati inter cives ultro citroque misitarentur, nonnulli cives exulibus insensu, Atheniensium ducibus urbem se prodituros pollicentur. Hippocrates ergo & Demosthenes, Atheniensium imperatores, prodicionem cum Megarensibus pacti, sexcentos noctu milites ad urbem mittunt, quos proditores intra mania recipiunt. Detecta autem fraude in duas plebs factiones scinduntur. nam alius Atheniensium societatem amplectari, alius Lacedæmoniorum partes tueri placet. Interim sua sponte quidam præconis vicem subiens, proclamat, ut arma cum Atheniensibus & Megarensibus quicumque velit conjungat. Desertum igitur à Megarensibus hoc modo Lacedæmonium, præsidium quod pro longis manibus excubabat, relicta statione in Nisæam quam vocant (Megarensium hoc navale sit) confugit. Sed fossa Atheniensis circumducta, castellum obsident. nec multo post, exercitus ex urbe fabris, muro Nisæam includunt. Verum ergo Peloponesis, ne per vim expugnati trucidarentur, certa Nisæam conditione Atheniensibus dediderunt. & in hoc tum statu res Megarensium erant. Ad hanc, si respexerit, expeditionem Theophrastus, omnino pro Demetrii scribendum, ὡς περὶ ἐξήκοντα ἀπὸ Δημοσθένους. Probabilius certe ad hanc respexisse expeditionem, quam Demetrii liberationem. Accedit, quod non constat, utrum Theophrastus cum illa exequeretur Demetrius vixerit, nec fato suo functus fuerit.

Κ Ε Φ Δ.

CAP. IV.

De arborum qualitatibus, & quæ spississima, ac durissima, mollissimave. Quæque calidissima, frigidissima. Necnon quæ lenta & rigida sint materie.

ΚΑτὰ δὲ τὰς ἰδίαις ἐκάστου φύσεσι αἱ τοιαῦται εἰσι διαφοραί. οἷον, πυκνότης, μαυρότης, βαρύτης, καφότης, σκληρότης, μαλακότης. ὡσαύτως δὲ, καὶ εἰς τὴν ἀλλή τοιαύτη. κωνὰ δὲ ὁμοίως αὐτῆ καὶ τῶν ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων. ὡς περὶ πάντων λεκτέον. πυκνότητα μὲν ἐν δοκεῖ καὶ βαρύτητα πύξου εἶναι καὶ ἐβένου. εἰ δὲ γὰρ εἰς τὴν τῆ ὕδατος, ταῦτ' ὀπινεῖ. καὶ ἡ μὲν πύξου, ὅλη τῆς δὲ ἐβένου, ἡ μήτρα, ἐν ἡ καὶ ἡ τῆ χρωματὸς ἐστὶ μελανία. τῶν δὲ ἄλλων ὀλωτός. πυκνὸν δὲ καὶ ἡ τῆς δρυὸς μήτρα, καὶ καλῶσι μελάνδρον. καὶ ἐπὶ μάλλον ἡ τῆ κυπίου παρομοία γὰρ αὐτῆ δοκεῖ τῆ ἐβένου εἶναι. μέλαν δὲ σφόδρα καὶ πυκνὸν τὸ τῆς περμίνθου. περὶ γοῦν Συρίαν μελάντρον φασιν εἶναι τῆς ἐβένου. ἐκ τῆ γὰρ καὶ τὰς λαδοῦς τῶν ἐγχειριδίων ποιεῖται. παρνεύσας δὲ τῆ αὐτῶν καὶ κύλικας θηρικλείας. ὡς μὴ δὲ αὐτῶν ἐνὰ διαγνώσιν περὶ τῆς κρημίας. λαμβάνει δὲ τὸ ἐγκαρδίον δένδρον καὶ ἀλείφειν τὸ ξύλον. ἔτω γὰρ γίνεσθαι καὶ κάλλιον καὶ μελάντρον. εἶναι δὲ καὶ ἄλλο πὶ δένδρον, ὃ ἅμα τῆ μελανία καὶ ποικιλίαν πινὰ ἔχειν ὑπερῆρον, ὡς εἶναι τῶν ὄψιν ὡς αὐτῆ ἐβένου ποικιλίης ποιεῖται. δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ κλίνας καὶ δέφρους, καὶ τὰ ἄλλα τὰ σπουδαζόμενα. τὸ δένδρον δὲ μέγα σφόδρα καὶ καλλόφυλλον εἶναι, ὁμοίον τοῖς ἀπίοις. τῶν δὲ μὲν ἐν ἅμα τῆ μελανία καὶ πυκνότητι ἔχει. πυκνὸν δὲ καὶ ἡ σφένδαμνον καὶ ἡ ζύγια, καὶ ὅλας πᾶσα τὰ ἔλα καὶ ἡ ἐλαία δὲ καὶ ὁ κόνιν. ἀλλὰ καὶ τὸ καύρα. μαυρὰ δὲ, τῶν ἄλλων ἀγρίων καὶ ἐρεψίμων, τὰ ἐλάτινα μάλιστα. τῶν δὲ ἄλλων τὰ ἀκτινα, καὶ τὰ σκίνα. καὶ τὰ τῆς μηλέας, καὶ τὰ τῆς δαφνης. σκληρότατα δὲ, τὰ δρυῖα, καὶ τὰ ζύγια, καὶ τὰ τῆς ἀείας καὶ γὰρ τὸ δασυδένδρον ταῦτα περὶ τῆν τρυφήσιν μαλακῶς χάρειν. μαλακὰ δὲ κατόλου μὲν τὰ μαυρὰ καὶ τὰ χαῦνα. τῶν δὲ σαρκαδῶν μάλιστα φιλύρα. δοκεῖ δὲ καὶ θερμό-

Pro natura autem singularum arborum propria discrimina assignantur; spissitas, raritas, gravitas, levitas, duritia, mollitia, & si quid eijusmodi aliud perspicitur potest. Quæ cum omnium urbanarum pariter & sylvestrium communia sint, de omnibus verba faciamus oportet. Ergo spississima, gravissimaque buxus tota, ebenus sua tantum medulla, in qua & coloris nigredo constat. Ex reliquis celti primatus indubie datur. Spissa & roboris medulla, quod atrum cognominant, atque etiam magis cistifi. Quippe cum hæc proxime ad ebenum accedere videatur. Nigra admodum spiffaque terebinthus est. Et quidem circa Syriam vel ebena nigriorem ipsam esse affirmant. Et capulos quoque pugionum ex ea fieri, & pocula thericlea tornari, quæ à fictilibus fecerni non possunt. Verum cor tantum accipi, & perungi materiem oportere volunt. Sic enim & meliorem, & nigriorem effici posse. Quin & aliam arborem reddunt, quæ cum nigredine varietatem quandam præ se fert subrutillam, ut aspectus ebeni verticolaris appareat. Fieri ex hac lectos, & subsellia, & reliqua lautiora opera narrant. Amplam majorem in modum, & frondibus conditam pulchris, similemque piris eam assignant. Sed hæc spissitatem quoque una cum nigredine habent. Spiffæ autem, acer, & carpinus, atque in totum omnes crispæ. Ad hæc olea, & oleaster. Raræ corpore inter sylvestres, tectisque idoneæ, abies maxime. Inter reliquas autem sambucus, ficus, malus, laurus. Durissima reboris, carpinus, arjeque materies. Hanc enim antequam terebrent, maderasciunt, quo scilicet molliorem reddant. Molles in universum, quæ raræ corpore ac solutæ constant. Tilia inter carnosas præcipue mollis, necnon & calidissima eadem esse videtur. Indicium, quod aciem ferri maxime habet. Tincturam enim visui caloris perlatat. Edera quoque calida est, & laurus, atque in totum omnes, quibus facere ignaria solent, Menestor, & morum addidit. Frigidissima,

ὅλη ἐκ τῆς καὶ τῆς.

† αὐτῆς. † κρημίας.

αὐτῆς.

† Al. αὐτῆς. Bas. αὐτῆς.

† δασυδένδρον Theod.

Ergo spississima, gravissimaque videtur buxus ac ebenus: in aquâ enim non supernatât, ac quidē buxus tota fundum petit; ebeni vero medulla, in qua & coloris nigredo constat. † quod melάνδρον, id est querquaternum cognominant.

† oleaster, Sed hæc etiā sicca raræ. † ilicisque famina.

† Indicium quod ferrum maxime habet: aciem enim visui caloris perlatat: eadem esse videtur. † Indicium, quod aciem ferri maxime habet. Tincturam enim visui caloris perlatat.

† πυρ Ald. Bas.

τατον ειναι τουτο. σημειον δε, οπι μαλιστα αμβλυ-
 νει τα σιδηρα. τλω γαρ βαφλω ανησι δια τλω θερ-
 μοτητα. θερμων η ε κητος, η δαφνη, η ολωσ εξ
 ων πα τ πυρεια γινεται. Μενεσωρ δε φησι η σκα-
 μιν. ψυχροτατα δε τα ενυδρα ε υδατωδη. και
 γλιχρα δε, τα η ιπεινα ε αμπλινα. διο ε πας
 ασιδας εκ πυτων ποιουσ. συμμυει γαρ πληγεντα
 κρουφιτερον δε το της ιπειας. μανοτερον γαρ. διο η
 πυτω μαλλον ζεωνται. η δε της πλαταινου γλι-
 χροτητα υδρ εχει. φυσει δε υγροτερον πυρ, και
 το της πελεας. σημειον δε εστι η τλω τομω, ο-
 ταν ορατα εαθη, πολυ υδωρ αφησι. η δε της συ-
 καμινου, πυκνον αμα ε γλιχρον. εστι δε ε ασρα-
 βεσραρον το της πελεας. διο η οστ' εροφεις των θυ-
 ρων ποιουσ πελεεινους. εαδ γαρ επι υδρωσι, η α' θυ-
 ραυιδρουσιν ασραβεσι. ει δε μη, διασρεφονται.
 ποιουσ δε αυτους, εμπυαλιη πηεντες τα ξυλα, το
 η δαπο της ριζης η το δαπο τη φυλλου το ανω. ε-
 ναρμοσεντα γαρ αλληλοις, εκαπρον κωλυει περ
 τλω ορμω εραπιας εχον. ει δε εκαινο η φυση,
 η υπερ η ροπη, εταυτη παντως αν η φορα της δε
 θυρας οση εθης συντελουσιν, αλλα ηηξαντες αφε-
 εσαι κωλυει υστρον. † οι δε, τα τριτω επι συνε-
 τελεσαν, εαν μαλλον σπεδαζωσι. τα υδρ γαρ θε-
 ρους αναζηρεινιδρωμ διςανται. του δε χειμων
 συμμυεσιν αιπιον οπι της ελατης τα μανα και
 σαρκαδη ελκει τον αερα ενικμον ονα. ο δε φοινηξ,
 κωφω η δεργω, η μαλανος, ωπερ ο φελ-
 λος. βελπιων δε του φελλου, οπι γλιχρος. εκαινο
 δε θραυσον. δια πυρ τα ειδωλα κω εκ του των φοινηκων
 πιουσ. τουρ δ' ως φαυλον παρηκασι. της
 ινας δε ε δι ολα εχα, ε δ' οπι πολυ ε μακορε, ε δ' ωσιυτως τη
 θεσει εκκειμενας πασις, αλλα παν-
 τοδαπωε. αναζηρεινεται δε η λεανιδρον η περιδρον το ξυλον.

† οι υδρ το
 τριτω, τα αε-
 ροι δε ιπει
 vide com-
 men.
 † της θυρας.

gidissima, quæ aquatiles aquosæque sint. Lenta † minime
 falix, vitisque. Quæ de causa scuta ex his facere † tortuosa ul-
 solent. Icta enim protinus plagam contrahunt. Sed † mus.
 levior falix: rarior enim, & ob id ea magis u- † Sic eos fa-
 tuntur. Platanus lentiore non caret. Sed hæc na- † ciunt, ligna
 tura humidior, sicut etiam ulmus. Indicium, quod † contrario di-
 post casuram, erecta materies multum humoris † sponunt si-
 emittit. Morus spissa, simulque lenta est: † tu, ut unius
 rem quoque fortissime ulmus servat. Ob id ul- † pars quæ
 meos cardines valvarum facere solent. Nam si ip- † versus cacu-
 si firmi permanent, valvæ quoque stare intorta † men specta-
 possunt: alioquin torqueantur necesse est. † bat, alterius
 † Fa- † respondeat
 ciunt eos ligna permutantes, quod radicem ver- † partei, quæ
 sus, quodque in cacumine fuit. Sic enim inter se † vergebat ad
 coarctata, utrumque impetum alterius prohibet, † radicem.
 cum suapte natura adverteretur. Nam si alterum † Nâsi illud
 per naturam eodem tendat, quo momentum est, † lignû, quod
 ruina utique eodem sequi facile possit. Valvas au- † inverfû situ
 tem non statim apponunt, sed compactas statuunt. † contrario est,
 Nonnulli anno tertio confecere, lautioris operis † scuti natu-
 desiderio. Namque ætatis calore exsiccata dehis- † stitutu suis-
 cunt: hyemis vero humore oppletâ coherent. Ra- † set, quæ par-
 tio quod rara, carnosaque, facile aerem attra- † te impetus
 hant humectum. Palma levis, tractatu facilis, mol- † capisset, lig-
 lisque est, quemadmodum suber: sed melior su- † num ad fle-
 bere, quia lenta. Suber enim rigidum est. Qua- † ctendum, ex
 propter simulachra nunc ex palmis facere cape- † utriusque
 runt, spreta suberis materie, ut incommoda. Ner- † in partē to-
 vos non per totum corpus expandit, neque pro- † ta contortio
 lixos extendit, neque eodem posituræ modo cun- † Valvas autē
 ctos porrigit, sed multifario. Siccarî hæc mate- † non statim
 ries potest, & cum dolatur, & ferratur. † perficiunt sed
 compactas
 relinquunt.
 Turpetunt
 opus atque
 absolvunt: †
 nonnulli tri-
 ennio, alii
 quadriennio
 confecere.
 † Ratio quod
 abieciçayæ

JULII CÆSARIS SCALIGERI ANIMADVERSIONES.

† His de iudiciis hinc. Non igitur tota Ebenus nigra. Mi-
 rabilior. Theodorus, atrum, Mirum quare non ali-
 quid finxerit: poterat enim commodius, quam alia multa
 Roboratum. Sane, albumen Latinum est: Atrumen, aut
 nigrumen fert analogia. Item Querquatrum, ut Quin-
 quatrum.

† Αλλα η ανω. Theodorus omisit. Et pauld post δαποδελχου
 legit: non δαποδελχου.

† Τλω γδ αφλω ανησι δια τλω θερμότητα. Theodorus, Tinctu-
 ram enim vi sui caloris perlaxat. Nunquam intellexissem.
 βαφιω, accipe, ferri cadentis in aquam. Quid autem sit,
 perlaxare tincturam? ανιου, est remitterre.

† Ιπεινα. Theodorus poteratur. Lenta falix.

† Τους εσραβεις των ποιουσ πελεεινους. Theodorus, ulmeos car-
 dines valvarum adjungunt. Valvis dixisset: postquam
 maluit, adjungunt: quam faciunt. Plinius simplicis-
 sime: Ob id cardinibus assamentisque portarum utilif-
 sima.

† Εμπυαλιη πηεντες τα ξυλα. Theodorus, Faciunt eos ligna
 permutantes. Quod radicem versus, quodq; in cacumine
 fuit. Ratio verbi, permuto, non admisit eam sententiam.
 Permutare ligna, est cum ferro, aut alia re quapiam: tamen
 Plinius ita loquutus est. Verum ille nibilo felicius banc esse
 exequutus partem. Inquit enim, permutanda tantum, sicut
 ut cacumen ab inferiore sit cardine, radix superior. Ne-
 que enim sic est: sed, bina assamenta ad cardines cum co-
 assant, contrario disponunt situ, ut unius pars quæ ver-

sus cacumen spectabat, alterius respondeat parti, quæ
 vergebat ad radicem.

† Ei δε εκαινο η φυση, η αε η ροπη, εταυτη παντως αν η φορα
 Vides orationem mutilam: ex qua nibilo facilisorem aspicias
 à Theodoro. Nam si alterum per naturam eodem tendat, quo
 momentum est: ruina utique eodem sequi facile possit. Sic
 explices: eide casivo. Illud scilicet lignum quod inversum
 situ contrario est: η φυση, intellige διση, secundum
 naturam constitutum fuisset (quippe contra naturam fixum
 est, deorsum spectante cacumine) η αε η ροπη, qua parte
 impetus coepisset lignum ad flectendum, ex utriusque
 concordia, παντως αν η φορα: eam in partem tota contor-
 tio incubuisset. Non loquimur igitur de ruina: ut vult
 Theodorus, sed de contortione. Dicebat enim αεραβεις. Is-
 lud præterea contemplantur, cum ulmum εσραβεις diceret
 ret: hoc ostendit esse falsum, qui tantum ponat curæ ε ο-
 pera, ε artis, ne contorqueatur.

† Τας θυρας οση εθης συντελουσιν. Theodorus, valvas non sta-
 tim apponunt. Perficiunt, potius. αλλα ηηξαντες αφεσαι
 Theodorus, sed compactas statuunt. Immo relinquunt
 postquam compègerant, absistunt. Et omisit κωλυει υστρον.
 Tum repetunt opus, atque absolvunt. Atticissima bre-
 vitas. Ut apud Aristophanem Nubibus, κωλυει υστρον
 εσραβεις. Item omisit, της ιατης. Sed suppresso Abieciç
 mine, dixit: quod rara, carnosaque. Valva ex Abie-
 ciç Cardines ulmei. Corrige in codice Theodori. Faci-
 le aerem attrahunt humectum. Est enim serotinum, αερα
 εικελορ.

IOAN

† οπι οστ' εροφεις των θυρων ποιουσ πελεεινους. Theodorus, ulmeos cardines valvarum adjungunt. Valvis dixisset: postquam maluit, adjungunt: quam faciunt. Plinius simplicis-
 sime: Ob id cardinibus assamentisque portarum utilissima.
 Εμπυαλιη πηεντες τα ξυλα. Theodorus, Faciunt eos ligna permutantes. Quod radicem versus, quodq; in cacumine fuit. Ratio verbi, permuto, non admisit eam sententiam. Permutare ligna, est cum ferro, aut alia re quapiam: tamen Plinius ita loquutus est. Verum ille nibilo felicius banc esse exequutus partem. Inquit enim, permutanda tantum, sicut ut cacumen ab inferiore sit cardine, radix superior. Neque enim sic est: sed, bina assamenta ad cardines cum coassant, contrario disponunt situ, ut unius pars quæ ver-

† Ratio quod abieciçayæ
 † Turpetunt opus atque absolvunt: nonnulli triennio, alii quadriennio confecere.
 † Siccarî hæc materies potest, & cum dolatur, & ferratur.
 † utriusque in partē tota contortio
 † Valvas autē non statim perficiunt sed compactas relinquunt.
 † Turpetunt opus atque absolvunt: nonnulli triennio, alii quadriennio confecere.
 † Ratio quod abieciçayæ

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Πισσιστα. Plinius libr. 16. cap. 40. *Spississima ex omni materie, & ideo gravissima judicatur ebenus & buxus, graciles natura: neutra in aquis fluitat, nec suber, si dematur cortex, nec larix.* Hæc partim ex Theophrasto, partim ex Vitruvio. *Neutram, inquit, in aquis fluitare. Corruptus ergo codex Theophrasti; καὶ ἡ μὲ πύξος ὅλη τῆς αἰ.* Scribe, *ἡ μὲ πύξος ὅλη σὺν ἱπνῶ.* Periodum hanc nec Plinius, nec Gaza satis feliciter interpretati sunt. *Verte; Ergo spississima gravissimæ videtur buxus ac ebenus; in aquis enim non supernatant, ac quidem buxus tota fundum petit; ebeni vero medulla, in qua & coloris nigredo stat.* Plinius *gravissimam* ait, quod sit *spississima*, Sequitur Theophrasti locum libr. I. hist. cap. 8. Vide quæ ad locum istum annotata sunt. Cur fundum petat ebenus, docet auctor Libelli de plantis libr. 2. cap. 2. *Ἐβένος δὲ καὶ τὸ αὐτὸ πύξου πύξου βυθίζεται, ὅτι μικρὰ ἴσθη τῶν τῶν ἢ ἀερίων, καὶ οὐδὲ ἴσθη ἐν αὐτῶν αἰρὶ ὁ δυνάμειος τῶν τῶν κροσίου, καὶ πύξου τῶν δὲ, ὅτι τὸ μῆρος αὐτῶν λιγὸν εἰσι πικρὰ καὶ σπῆρα.* Hebenus vero & quæ illi sunt vicina, fundum petunt, quia in illis pauca est raritas, neque aër in illis est qui ea attollere possit. Merguntur autem fundumque petunt, quia partes eorum multum dense sunt, & solidæ. Idem fermè Aristoteles libr. 4. Meteorologic. cap. 7. *Τὰ δὲ ἕλαι αἰσθητὰ καὶ αἰσθητὰ δὴ κροσίου & οὐ τῆς πύξου, οὐδὲ μαλακτῆ, καὶ ἱπνὸς ὑποπύξου, ὁ πολὺ ἱσθίου. αὐτὴ δὲ οὐ. τὰ μὲ γὰρ αἰσθητὰ ἵχθη τῶν τῶν. ἐκ τῆς ἰσθίου τῆς μιλαιῖνος ἀερίων κροσίου. Ἐστὶ τῶν τῶν ἐν αὐτῇ γῆσι.* Ligna autem sunt terræ & aeris, qua propter ustibilia, & non liquabilia, nec mollificabilia, & in aqua supernatant, præter ebenum. Hæc autem non. Alia enim aeris habent plus, ex ebene autem nigra evaporavit aër, & plus in ipsa terræ. Falsum, & quod Plinius ait, suber decorticatum fundum petere. Lignum suberis fungosum, neutiquam solidum ac densum. Ebeni materiem, id est ebenum decorticatum, fundum petere, scribit Theophrastus, buxum vero cum ipso cortice. Somniabat Plinius cum hæc recitaret Libertus, & somnium illi repente pro ebene suber substituit: aeris enim intentus, de aerio maxime cogitabat. Vitruvius libr. 2. cap. 9. *Cerrus, suber, fagus, quod parvam habent mixtionem & ignis & terreni, aeris plurimum, per via raritate humores penitus recipiendo, celeriter marcescunt.* Ex eodem Vitruvio cap. & lib. citato, habes laricem fundum petere, non supernatant: *Humore autem & terrena est materia spisse solidata, & non habens spatia foraminum, qua possit ignis penetrare, rejicitque ejus vim, nec patitur ab eo sibi cito noceri, propterque pondus ab aqua non sustinetur, sed cum portatur, aut in navibus, aut supra abiegnas rates collocatur.*

Ὁ λωτός, &c. Plinius loco citato. Ex reliquis siccissima lotos, quæ Romæ ita appellatur. Antiquus codex, sicissima: scribe ex Theophrasto, ex reliquis spississima. Ex omnibus arboribus gravissimam & spississimam refert esse ebenum & buxum; ex reliquis loton & medullam roboris.

Πικρὸν δὲ καὶ τῆς δρῦος μῆρος, &c. Plinius loco citato. Deinde robur exalburnatum: & huic nigricans color magisque etiam cytriso, quæ proximè ebenum accedere videtur. Rectè μελαίνδρον, sive δρῦος μῆρος, robur exalburnatum dicit. Idem lib. eodem cap. 38. Humor & cortici arborum est, qui sanguis earum intelligi debet. Paulo post. *Atque in totum corpore arborum, ut reliquorum animalium cutis, sanguis, caro, nervi, venæ, ossa, medullæ.* Pro cute cortex. Pergit. *Proximi plerisque adipēs, si vocantur a colore alburnum, mollis ac pessima pars ligni, etiam in robore facile putrescens, terebini obnoxia, quare semper amputabitur.* Hinc, exalburno, quod est, alburnum detraho.

Κοπήζω. Cave de omni intelligas; quippe non nisi antiquis, caudicemque crassum habentibus partem nigram invenies.

Τερμίνθου, Plinius. Quaquam non desine, qui Syriacas terebinthos nigriores affirmant.

Τοπίειδος. Scribe, *ἡ ἀνδρῆ;* & pro, *καρμῆνος, καρμῆνος.* Plinius. *Celebratur & Thericles nomine, calices ex terebintho solitus facere torno, per quem probatur materies, omnium hæc sola ungi vult meliorque oleo fit.* Corruptus codex; Scribunt alii ex optimo codice, in quo perquam probatos scriptum est; *calices ex terebintho solitus facere torno, perquam probatos. Materies omnium hæc sola ungi vult.* Valde probatos calices, ex terebintho tornare solitum, dicit hunc Thericlem, qui ab eo Thericlei sunt nominati. Legunt alii, *perquam probatur,* ut de ipso intelligatur artificie. Plinius libr. 34. cap. 8. de artificibus aris: *Fuere longè quidem infra prædielos, probari tamen, Antæus, Callistratus, Polyclus, Placet aliis; calices è terebintho solitus fa-*

cere torno, cujus cor probatur, materies omnium hæc sola, &c. Sic certè Theophrastus, *λαμβάνειν τὸ ἐν τῷ κρόστῳ, ὡς ad, κρόστῳ ἐ μελαίνδρον, &c.* Theophrastus postquam de ebeni egisset materie, & aliarum arborum, quibus color vel niger vel nigricans, adjicit & terebinthi Syriacæ materiem nigram esse ac spissam, adeo ut vel ipsum ebenum vincat nigredine: ex ea cultellis manubria fieri, & pocula Thericlea tornari, quæ à fictilib. dignosci non queant. Plinius vero Thericlem è ligno terebinthino pocula tornasse tradit, indeque nomen accepisse; quod falsum est. Satis apertè Theophrastus Thericlem figulina vasa torno confecisse declarat. Figulus fuit Corinthius arate Theophrasto paulo antiquior; utpote qui vixerit temporibus Aristophanis. Athenæus libr. II. deipnosoph. ubi multa de Thericle, vasisque; figulinis ab eo confectis profert. *Ἔστι δὲ αὐτῆς ἴσθη ἢ Θερίκλειος, σαφῶς παρίσθησι Θεόφραστο ἐν τῇ ἀπὸ φυντῶν ἱσθίου. διηγερέθην γὰρ ἀπὸ τῆς τερμίνθου, φησι τερμίνθου καὶ ἡ ἀντὶς κύλικας Θερίκλειους ὡς μετέτα ἀδελφῶν τῶν κροσίου. κατὰ σαφῆ καὶ δὲ λέγεται τῶν κύλικας τῶν τῶν Θερίκλειος ὁ Κορίνθιος κίραμῶν, ἀφ' ἧ καὶ τῶν τῶν ἵχθη, καὶ τῶν τῶν κροσίου ἔστι κροσίου Ἀετῶφάνη.* Calices Thericlea pocula fuisse apertè declarat Theophrastus in libris de historia plantarum, quo loco de terebintho verba facit, aiq; ex ejus ligno calices tornari Thericleos, quos à fictilibus nemo discernat. Eos calices fama est, à Corinthio figulo Thericle factos, unde & impositum nomen Aristophanis comici sæculo. Aperte Ararus sive Ebulus in campylione fictorem figuliorum facit. Fuisse hunc Ararum scribunt supparem, aut æqualem Thericles.

*Ἦ γὰρ κροσίου σ' εἰ Θερίκλης ποτὶ,
 Ἔτευξε κροσίου λαρόνος Ὀρῦνας βᾶτος,
 Ἦ που κατειδῶς τῶν γυμνακείων Φύσιν,
 Ὡς οὐχὶ μικροῦς ἦδετὰι ποτῆροισι.*
 O figlina terra; olim Thericles
 Te fabricatus est cavi lateris dilatato fundo,
 Cognita Ædopol mulierum natura,
 Quæ poculis exiguis nondelectantur.

Hesychius, *Θερίκλειος, κύλικος εἶδος ἀπὸ Θερίκλειος κροσίου.* id est Thericleus, calicis genus à figulo Thericle factum. Omnium comitorum testimonia, quicunq; Thericlis, vel Thericleorum poculorum meminerunt; figulum illum fuisse evincunt. Concludo ergo veros Thericleos calices fictiles fuisse: ad quorum similitudinem & imitationem, Theophrasti ævo, è terebintho tornari solebant adeo similes, ut à fictilibus, quos ipse tornasset Thericles, vix dignosci possent. Unde colligo, è nigra terra, & summi splendoris nitorisve calices suos tornasse Thericlem: terebinthi quippe materies nigra, splendens, nitens. Monendus tamen lector, ne credat Thericlem inventorem calicum fictilium, aut primum figlinam exercuisse artem; sed primum ea forma docuisse è terra nigra ac nitente calices tornare, qui ab ipso nomen acceperunt. Thericleorum formam loco citato describit Athenæus. *Θερίκλειος ἢ κύλικς αὐτῆς ἐν τῷ κρόστῳ ἀπὸ τῶν γυμνακείων, ὡς αὐτῆς ἵχθη βροχίου ὡς αὐτῆς κύλικς οὐσι. Thericleum poculum ad latera depressum est, satis profundum, auribus hinc illinc prominentibus, ut in vulgari calice.*

καὶ σφινδαμῆος, &c. Plinius eodem cap. 40. Omnibus quæ diximus spissa firmitas. Ab hinc proxima est cornus, quantum non poterit videri materies propter exilitatem, sed lignum non alio penè, quam ad radios rotarum utile: aut si quid cuneandum sit in ligno, clavise figendum ceu ferris. Ilex item & oleaster, & olea aique castanea, carpinus, populus, hæc & crispa aceris modo, si ulla materies idonea esset ramis sape deputatis, castratio illa est, admittitque vires. De corno, quod admodum miror, nihil Theophrastus. Talem vero habere materiem, ipse Theophrastus libr. 3. cap. 12. docuit. Apud eundem nihil de ilice, nihil de castanea; tantum de acere, carpino, olea & oleastro; quorum materiem spissam ait. De populo nihil apud eundem, ac utrum huic spissa & crispa materies, ego affirmare non ausim. Plinius tamen ait. *Credat qui velit. Vide infra hoc ipso capite.*

Ἀπὸ καὶ καὶ. Non legit Theodorus; corruptus quippe codex. Aldinus *ἀπὸ καὶ* habet. utrumque; corruptum. *καυρῆος malus.* Hesychius, *καυρῆος καυρῆος, ὁ καὶ φέσθιν, διοισὶ ἀπὸ τῶν τῶν καὶ καυρῆος, & καυρῆος, mente sordidus, solidus.* Scribe, *ἀνα,* vel, quod propius accedit, *καυρῆος,* utrumque *siccum* significat; Hesychius, *καυρῆος τῶν τῶν τῶν.* Oleam siccam ex lib. I. cap. 8. probatur. *ἀπὸ καὶ ἢ ἢ ἐλάει ἀπὸ τῶν τῶν τῶν τῶν.* voce *καυρῆος* utitur cap. sequenti Theophrastus.

Δεξιμ. Negligenter satis hæc Plinius. De cætero plerisque eorum, sed utique robori tanta est durities, ut terebrari, nisi made factum non queat, & ne sic quidem adactus avelli clavus: è diverso clavum non tenet cedrus. Rectè ergo Theodorus pro δασυέθουσι, quod significat degravant, præpondere & gravitate devertunt, legit δασυέθουσι, madefaciunt, macerant.

Φίλογ. Plinius loco citato; Mollissima tilia, eadem videtur & calidissima, argumentum afferunt, quod citissimè ascias recundat. Rationem hujus rei adfert Theophrastus libr. I. de caus. cap. ult. Ascia instrumentum, quo fabricæ materiæ dolantur.

Βασίλειος. Inter res Plutarchi in Pyrrho exponit temperaturam ferri. Malo aciem; illa enim obtunditur; temperatura non item; nisi quis fortè temperaturam pro ipsa acie accipiat.

Ποσειδ. Ira lege: μάλο πνεσι in Aldino Basileensi; vide cap. ult. hujus libri, ubi plura de πνεσιος. Calida & morus, & laurus, & hederæ, & omnes è quibus lignaria fiunt. Vide cap. citatum.

Κυζοτάβ. Plinius loco citato. Frigidissima quæcunque aquatica: lentissima autem & ideo scutis faciendis aptissima, quorum plaga contrahit se protinus, cluditque suum vulnus, & ob id contumaciùs transmittit ferrum. In quo sunt genere fici, salix, tilia betulla, sambucus, populus utraque. Levissima ex his ficus & salix, ideoque utilissima. Omnes autem etiam ad cistas, quæque flecti crasse, constant. Habent & candorem rigoremque & in sculpturis facilitatem. Hæc officitanter Plinius. Theophrastus salicem & vitem lentas ait, sed laxiorem sive leviorém salicem, ideoque eo magis uti fabros. De ficu nihil Theophrastus, de vite nihil Plinius. An igitur pro fici & ficus, vites & vitis scribendum? Hoc videant alii. Populum utramque cum inter lentissima numerat, parum eorum quæ paula ante tradidit se memorem ostendit; quippe jam populi materiem spissam firmamque, dixerit. vid. supra hic.

Πλατίνου. Plinius loco citato: Est lentitia platano, sed madida, sicut alno. Scribe ex Theophrasto, sicut ulmo. Platani materiem lentam inquit, sed naturam humidiorém, ut & ulmis.

Συμφερίνου. Plinius loco citato: Siccior eadem ulmo (for- tè, alno) fraxino, moro, ceraso: sed ponderosior. Horum omnium nihil Theophrastus. De alno Vitruvius loco citato: Alnus autem, quæ proxima fluminum ripis procreatur, & minimè materies utilis videtur, habet in se egregias rationes. Etenim aère est & igni plurimo temperata, non multum terreno, humore pauco. Itaque quia non nimis habet in corpore humoris, in palustribus locis intra fundamenta ædificiorum palationibus crebre fixa recipiens in se quod minus habet in corpore liquoris, permanet immortalis, & sustinet inmania pondera structuræ, & sine vitiiis conservat. Itaque quæ non potest extra terram paulum tempus durare, ea in humore obruta permanet ad diuturnitatem.

Πικρόν άμα ην γλίχρον. Supra mori materiem, σκληρόν & πικρόν dixit. Respondeo libr. I. cap. 9. præceptorem agere de medulla sola; hoc vero capite de ligno, sive materie. Nihil impedit lignum esse spissum, solidum, lentum; medullam solidam, spissam, duram sive ficcam. Nec omnino duram dixit habere medullam, sed duriorém quam vitem & sambucum. Cæterum vox γλίχρον aliter de solidis, aliter de liquidis interpretanda est. Galenus libr. II. Method. Medend. cap. I 3. "Ωστε αμίλει & κτ. τούς γλίχρους ην πυχούς χυμούς πικρόησιον. ο ιδη ηδ πυχός χυμός ανηκείδρον ηχει τήν λεπτόν, ο η γλίχρος, ως η ερω σφρατοι ανόμεναι, τήν ρυπλικήν. ως δε αν ης ισως δασυ ερεών σωματών ηε μωίδρος φάση ην ηρω ερω. αυτω ηδ φάσηται & Αεματόλης αει παιοιδρω τήν ανήθησιν. αλλ επι τών ηρω μών ως η φλεω, αλλ επι αυτών τήν ερεών σωματών. Quemadmodum profecto in glutinosi & crassis succis faciunt. quippe crassus succus ex opposito habet tenuem, glutinosus vero, sicut ipse Græcè nominavi, η ρυπλική; quasi diversivuum dicas; sicut aliquis dixerit, qui à solidis corporibus nominandi occasionem accipiet τήν κρω ερω, friabilis. Siquidem hoc pacto semper videtur Aristoteles oppositio-

nem facere; verum non in succis sed solidis ipsis corporibus. In solidis igitur τὸ γλίχρον fractu contumax, humore videlicet multo, & qui tensioni cedit, terrenas partes glutinante: sicut in salice & coriis. Huic τὸ κρω ερω, friabile oppositum. In humoribus Hippocrates τὸ γλίχρον definit, in quo ερεών τὸ ερω ερω. Αλλ ερω ερω. Vna pars aliam per aliam sequitur. Id est, quod si trahatur, suam quam longissime servabit contumaciam, nec rumpetur facile, ut mel, adeps. Mori lignum lentum & spissum. Potest etiam exponi fractu contumax: lenta enim fractu contumacia. Sed lentum vero, quia libr. 6. cap. 8. Αεματόλης αει ως ηδ ολως ερεών.

Αεματόλης. Plinius; Rigorem fortissime ferri. (cave credas febrilem: duritiem intellige & inflexibilitatem: Vult enim durissimam, quæque flecti nequeat ulnæ materiem. Virg. primo Georg.

Tum ferri rigor, atque argute lamina ferrea.

Supra dixi αεματόλης, non detortum, quasi ο μη ερεών, sed ad depravandum difficile significare. ολη οεδωτικη η αεματόλης materies rectior, quæque minus depravatur & contorquetur) ulmus, ob id cardinibus, assamentisque portarū utilissima, quoniam minimè torquetur: permutanda tantum sic, ut cacumen ab inferiore sit cardine, radix superior. Ulmum rigiditatem habere negat Vitruvius. libr. 2. cap. 9. Ulmus vero & fraxinus maximos habent humores, minimumque aëris & ignis, terreni temperata mixtione comparate: sunt in operibus cum fabricantur lentæ, & sub pondere, propter humoris abundantiam; non habent rigorem, sed celeriter pandunt; simul autem vetustate sunt arida factæ, aut in agro perfecta; qui eis inest liquor stantibus emoritur, fiuntque duriores, & in commissuris, & in coagulationibus ab lentitudine firmas recipiunt catenationes. Catenatio est conjunctio & arctatio stricta trabium vel aliarum inter se. Pro, perfecta in agro, scribe, perfecta in agro. Sensus apertior, quam ut declaratione indigeat. Negat Vitruvius rigorem ferre; affirmat Plinius ex Theophrasto, qui alio modo quàm Plinius id tradit. Certè Vitruvii sententia probabilior. Ipse Theophrastus, ut animadvertit Scaliger, ulmum αεματόλης esse destruit, cum tantum ponat curæ & operæ, & artis, ne contorqueatur. A natura ergo non est τὸ αεματόλης, sed arte. Vide Scaligeri animadversiones, & attende ad Theodori versionem.

Οι αει τῶ τελετω: Locus mutilus; scribe, αλλ αει πηκνους αφρασι, κλειπια ερω ερω ο η τῶ τελετω, ο η η πεπρω ητα ουνπικουσι. Vult valvas compactas non statim affigi solere, sed multos eas ubi compegerunt, sic finire per triennium, alios per quadriennium, priusquam eas foribus adparent; per ætatem quippe humore siccatō dehiscente, per hyemem arctius connivere.

Τῶς ιδωσος omisit Theodorus, nobis vox hæc valdè suspecta; de valvis quippe in genere agit, ac in specie de abiete reddit rationem; quod absurdum videtur. Putarem scriptum fuisse τῶς ηυεης, Rationem quippe reddit, cur valvæ hyeme conniveant, aitque quod in valvis rarum, carnosumque; id facile attrahit aërem humectum, eaque de causa hyeme connivent. Si non placet τῶς ηυεης scribere, dele τῶς ιδωσος.

Ο αει φουη. Plinius: Palma est mollis & suberis: spissa & malus pyrusque, nec non acer, sed fragilis & quæcunque crispa. Si suberis materies mollis, quomodo inter gravissimas & spissimas, quæ fundum petunt, numerari potest. Vide quæ ad initium cap. dixi. Certe antiquus codex suberem spissam scribit. Ita enim scriptum: Palma est mollis, & suberis materies spissa. & malus pyrusque, nec non acer: sed fragilis & quæcunque crispa. Hæc Theodoro errandi ausam præbuerunt. Οερωσιν enim rigidum vertit, qualis non est suberis materies, sed fragilis. Nullum relinquitur dubium, quin scripserit Plinius, Palmæ & suberis materies mollis, sed fragilis suberis. Spissæ malus pyrusque, nec non acer, & quæcunque crispa.

